

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Utváření zájmů dětí mladšího školního věku v kontextu výchovného vlivu rodiny a volnočasových institucí

Vypracovala: Jana Hrbáčková

Vedoucí práce: Mgr. Miroslav Procházka, Ph.D.

České Budějovice 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice, 28. března 2014

.....

„Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Miroslavu Procházkovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Dále bych chtěla poděkovat všem respondentům, kteří mi ochotně poskytli další potřebné informace.“

Abstrakt

Bakalářská práce se zaměřuje na problematiku utváření zájmů dětí mladšího školního věku v kontextu výchovného vlivu rodiny a volnočasových institucí. Jejím cílem je ukázat, jak velký vliv mají rodiče a pedagogičtí pracovníci na to, jaké kroužky si děti vybírají.

Teoretická část je věnována vysvětlení základních pojmů, které se vztahují k tématu: volný čas, pedagogika volného času, výchova mimo vyučování, zájmové činnosti, dítě mladšího školního věku, rodina a její výchovné vlivy a organizace zabývající se volným časem. Vlastní výzkum je zaměřen na kvantitativní dotazníkové šetření, které je posléze doplněno metodou pozorování dětí mladšího školního věku při práci v kroužku a rozhovorem s vedoucími těchto kroužků.

Klíčová slova: volný čas, pedagogika volného času, výchova mimo vyučování, zájmové činnosti, dítě mladšího školního věku, rodina, volnočasové instituce

Abstract

This thesis focuses on the issues shaping the interests of children of primary school age in the context of the educational influence of family and leisure institutions. Its aim is to show how much influence have parents and teaching staff on which after-school activity children choose.

The theoretical part is devoted to the explanation of basic concepts that relate to the topic: Leisure, Leisure education, education outside the classroom, leisure activities, preschool aged child, the family and its educational influences and free time organisations. The research is focused on the quantitative survey, which is then supplemented by observations of primary school children participating in their after-school clubs and interviews with leaders of these clubs.

Keywords: Leisure, Leisure education, education outside the classroom, leisure activities, preschool aged child, family, leisure institutions

Obsah

1 Úvod.....	8
TEORETICKÁ ČÁST	11
2 Zájmová činnost dětí mladšího školního věku ve volném čase	11
2.1 Volný čas.....	11
2.2 Pedagogika volného času	13
2.3 Výchova mimo vyučování	14
2.4 Zájmové činnosti.....	15
2.5 Dítě mladšího školního věku.....	18
3 Rodina a výchovné vlivy rodiny	21
3.1 Historie rodiny	21
3.2 Funkce rodiny	22
3.3 Výchovné styly rodiny	24
3.4 Rodinné prostředí	26
3.5 Role rodiny ve volném čase	27
4 Organizace zabývající se volným časem.....	29
4.1 Školská zařízení pro zájmové vzdělávání	29
4.2 Základní umělecké školy	33
4.3 Sdružení dětí a mládeže	34
4.4 Nové typy zařízení volného času	40
PRAKTICKÁ ČÁST	41
5 Cíle a úkoly praktické části	41
5.1 Výzkumné předpoklady	42
5.2 Nabídka volnočasových institucí v Českém Krumlově	42
5.3 Výzkumný vzorek	54
5.4 Interpretace dílčích výsledků výzkumu	56
6 Diskuze.....	96

7 Závěr	99
Seznam tabulek	101
Seznam grafů.....	103
Seznam zkratek	105
Seznam použité literatury.....	106
Přílohy.....	111

1 Úvod

Toto téma jsem si vybrala především proto, že je v dnešní době vysoce aktuální. Neustále slyšíme, že děti jsou nevychované, rozmazlené, neuznávají autority, jsou čím dál tím víc agresivní, nic je nebaví a o nic se nezajímají. Jediný způsob, jak tráví svůj volný čas, je vysedávání u televize a počítače. Ale kde je příčina tohoto nepříznivého fenoménu? A je to vůbec pravda? Jistě je velmi důležité, aby děti věděly, jak mají co nejlépe trávit svůj volný čas. Měly by si dokázat vybrat činnosti, které je uspokojují a baví je a zároveň nejsou pro ně ani pro společnost škodlivé. A v prvé řadě záleží především na rodičích, aby jim s touto volbou pomohli. Vždyť právě oni jsou vzorem pro své děti. Na nich záleží, zda jejich dítě považuje za normální, že se odpoledne posadí k počítači a vydrží tam až do večera nebo raději půjde na kroužek, kde potká kamarády a naučí se nové věci. A je třeba začít již v útlém věku. Právě proto jsem si pro svou práci vybrala děti mladšího školního věku. Pro žáky na základní škole existuje největší nabídka volnočasových aktivit, a právě děti mladšího školního věku ji nejvíce využívají. Sama mám doma osmiletou dceru, kterou musím krotit v jejích zájmech. Kdybych ji neusměrnila v některých jejích přáních týkajících se kroužků, které by chtěla navštěvovat, neděláme nic jiného, než ji vozíme z jednoho kroužku na druhý. Samozřejmě je lepší, pokud mají děti hodně zájmů, než když je nebaví nic. Ovšem nic se nemá přehánět a také tyto děti musí mít trochu času samy pro sebe. Tedy čas kdy *nic nedělají* a jen si hrají.

Cílem mé práce je shromáždit teoretické poznatky o možnostech trávení volného času dětí mladšího školního věku v Českém Krumlově a ukázat, jak velký vliv mají právě rodiče a pedagogičtí pracovníci na to, jaké kroužky si děti vybírají. Přínos práce spatřuji především v tom, že se rodiče mohou zamyslet nad tím, zda jsou svým dětem nápomocni k tomu, aby svůj volný čas trávily smysluplně. Zda jsou pro ně vzorem, který je hodno následovat. Pro pedagogické pracovníky, především ty na základních školách, by tato práce mohla sloužit jako návod k tomu, jaké další kroužky otevřít na školách.

Práce má teoretickou a praktickou část. Teoretická část je dále členěna na tři kapitoly. První kapitola s názvem *Zájmová činnost dětí mladšího školního věku ve volném čase* začíná definicí volného času. Poté následuje krátký exkurz do historie volného času, na který volně navazuje současné nahlížení na problematiku volného času a různé aspekty tohoto náhledu. Kapitola pokračuje objasněním pojmů pedagogika

volného času, výchova mimo vyučování a pokusí se definovat i zájmové činnosti, které jsou jednou ze součástí výchovy mimo vyučování. Zájmové činnosti jsou zde rozděleny dle organizačních forem na spontánní, příležitostné a pravidelné a dále podle obsahu na společenskovední, pracovní-technické, přírodovědné, esteticko-výchovné, hudební, literárně-dramatické, tělovýchovné, sportovní a turistické. První kapitolu uzavírá část, která charakterizuje dítě mladšího školního věku.

Druhá kapitola se zabývá rodinou a jejími výchovnými vlivy. Nejdříve je popsána historie rodiny od doby starých Římanů do současnosti, se zaměřením na rodinu slovanskou. Poté jsou vyčleněny současné funkce rodiny, tj. biologicko-reprodukční, sociálně-ekonomická, emocionální, ochranná a domestikační, rekreační a regenerační, socializační a výchovná. Následuje rozdělení výchovných stylů rodiny dle Kurta Lewina, poté je popsán model dvou dimenzí výchovy, analyticko-syntetický model a další typy výchovy dle Řezáče, tedy styl adekvátní a nevhodný. Další část práce je věnována rodinnému prostředí a aspektům, které působí na utváření osobnosti v rodinném prostředí. Prostřední kapitolu uzavírá část nazvaná Role rodiny ve volném čase.

Závěrečná kapitola teoretické části bakalářské práce je zaměřena na organizace zabývající se volným časem. Do této kapitoly jsou zařazena školská zařízení pro zájmové vzdělávání, tedy školní družina a školní kluby a dále střediska volného času. Poté jsou popsány základní umělecké školy. Dále se kapitola zabývá sdruženími dětí a mládeže. Nejprve se zmíním o České radě dětí a mládeže jako zastřešující organizaci jednotlivých sdružení a dále rozčlením sdružení dle obsahu na: sdružení všestranného obsahu se základním posláním výchovy k občanství, zájmová sdružení, tělovýchovná sdružení, sdružení spjatá s pobytem v přírodě a zálesáckou činností, sdružení v oblasti umělecké tvořivosti, sdružení zabývající se oblastí poznávání a ochrany přírody, sdružení zabývající se technickou činností, sdružení rozvíjející společenskovední aktivity, sdružení veřejně prospěšná a sdružení orientovaná nábožensky. Teoretickou část uzavírá zmínka o nových typech zařízení volného času.

V praktické části nejprve zmapuji nabídku volnočasových institucí v Českém Krumlově a poté provedu výzkumné šetření na jedné ze základních škol rovněž v Českém Krumlově. Budu provádět kvantitativní výzkum dotazníkovou metodou. Pomocí dotazníků se pokusím zjistit, jak žáci mladšího školního věku vybrané školy v Českém Krumlově tráví svůj volný čas, zda tráví volný čas dle svých představ a zda je

nabídka volnočasových aktivit škol a organizací dostatečná. Dále rozdám dotazníky i jejich rodičům, u kterých se pokusím zjistit, do jaké míry ovlivňují rozhodnutí svých dětí o tom, jaký kroužek budou navštěvovat a jak budou trávit svůj volný čas. Poté provedu kvalitativní výzkum, kdy se formou rozhovoru s pedagogickými pracovníky, kteří vedou jednotlivé kroužky, pokusím zjistit, jaké děti kroužky navštěvují a co je vedlo k tomu, že si vybraly právě tento kroužek. Několikrát také navštívím předem vybrané kroužky a budu pozorovat jednotlivé účastníky a vedoucí při činnosti v zájmových útvarech.

TEORETICKÁ ČÁST

2 Zájmová činnost dětí mladšího školního věku ve volném čase

2.1 Volný čas

Volný čas je v současné době velmi diskutované téma. Objasněním tohoto pojmu se zabývá mnoho publikací. Dle Pávkové (2008, s. 13) *je to doba, kdy si své činnosti můžeme svobodně vybrat, děláme je dobrovolně a rádi, přinášejí nám pocit uspokojení a uvolnění*. Tato autorka pod pojem volný čas zahrnuje zejména odpočinek, rekreaci, zájmové vzdělávání a dobrovolnou společensky prospěšnou činnost. Z volného času dětí naopak vylučuje vyučování a činnosti s ním spojené, sebeobsluhu a základní péči o zevnějšek, dále jídlo a spánek (Pávková, 2008, s. 13).

Podobně definoval volný čas i Hofbauer (2004, s. 13), který napsal, že volný čas je činnost, *do níž člověk vstupuje s očekáváním, účastní se jí na základě svého svobodného rozhodnutí, a která mu přináší příjemné zážitky a uspokojení*. Jako jeho základní funkce uvádí odpočinek, zábavu a rozvoj osobnosti.

Oproti výše uvedeným autorům Bocan (2012, s. 25) ve své publikaci uvádí, že volný čas dětí je doba, kterou netráví ve školní lavici a při které neplní úkoly, které jim naplánoval někdo jiný.

Volný čas se jistě dotýkal celé řady společenských vrstev i v různých historických epochách. Otázka výchovného využívání volného času se jako výchovný problém poprvé ukázala ve 20. století, kdy si lidé pomalu začali uvědomovat nutnost výchovy dětí po vyučování. Od čtyřicátých let 20. století se začaly postupně objevovat pojmy aktivity volného času nebo zařízení volného času. V šedesátých letech 20. století se volný čas stává významnou dimenzí života a výchovy dětí, mládeže a dospělých. Postupně se začíná prosazovat pojem výchova mimo vyučování oproti dřívější mimotřídní a mimoškolní výchově. Význam volného času pro život a výchovu dále rostl. V devadesátých letech 20. století se rozšířilo věkové, sociální a zájmové spektrum jeho účastníků. Také metody výchovného působení se rozšířily a začala vznikat pedagogika volného času a další příbuzné obory, např. pedagogika zážitků (Hofbauer, 2004, s. 16–19).

Mezi předpoklady rozvoje volného času patřil zejména jeho nárůst na úkor práce, a to především jako důsledek zkracování pracovní doby u dospělých, odstraňování práce u dětí, rozšiřování celkového objemu volného času celé populace.

Dalším z aspektů nárůstu volného času se stala i jeho kumulace do měst. Vzhledem k urbanizaci rostl rychle počet městských obyvatel. Díky úspěšnému zkracování pracovní doby se podařilo postupně získat dostatek času na regeneraci, sebevzdělání, na sociální a veřejnou činnost (Hofbauer, 2004, s. 25).

V současné době lze na problematiku volného času nahlížet z různých aspektů. Pávková (2008, s. 15–18) ve své publikaci rozdělila tato hlediska následovně:

Ekonomické hledisko sleduje, kolik finančních prostředků společnost investuje do zařízení pro volný čas, zda a popřípadě jakým způsobem se jí tyto prostředky vrátí. V současné době se z volného času stalo odvětví, které je ve velké míře využíváno pro komerční účely

Z pohledu *sociologického a sociálně psychologického* je potřeba mapovat, jaký vliv mají činnosti ve volném čase na utváření mezilidských vztahů. Způsob využívání volného času je zcela nesporně ovlivněn sociálním prostředím. U dětí je zvláště silný vliv rodiny a poté i školy.

Z *politického hlediska* je důležité, aby stát zakládal a financoval střediska pro volný čas dětí a mládeže, pomáhal organizacím a sdružením pracujícím s dětmi a mládeží, konstituoval pedagogiku volného času a připravoval profesionální i dobrovolné pedagogy a chránil volný čas před nepřiměřenou komercionalizací.

Další pohled na využívání volného času *zdravotně-hygienický* sleduje především to, jakým způsobem lze podporovat zdravý tělesný a duševní vývoj. Pro každého člověka je důležité uspořádání režimu dne a respektování křivky jeho výkonnosti. Zásadní význam má také hygiena prostředí, hygiena duševního života a sociální vtahy. Lze konstatovat, že správné využívání volného času se projevuje pozitivně na zdravotním stavu každého člověka.

Pedagogické a psychologické hledisko bere v úvahu zejména tu skutečnost, že každý člověk je individualita, a je tudíž potřeba ke každému přistupovat s ohledem na jeho vlastnosti, schopnosti, dovednosti. Pedagogické ovlivňování volného času by mělo podporovat především aktivitu dětí a mládeže, jejich spontaneitu, pomáhat jim vytvářet nové sociální kontakty, poskytovat pocit bezpečí a jistoty. Z pedagogického hlediska má volný čas dětí a mládeže a péče o něj dva úkoly:

1. *Bezprostřední naplňování volného času smysluplnými aktivitami rekreačními a výchovně vzdělávacími – tedy výchova ve volném čase.*
2. *Výchova k volnému času, která jedince seznámí s množstvím zájmových aktivit, poskytne mu v nich základní orientaci a pomůže mu na základě vlastních zkušeností v různých oborech najít oblast zájmové činnosti, která mu dá možnost uspokojení a seberealizace; vytváří tedy zvyky pro budoucí trávení volného času (Pávková, 2008, s. 18).*

Volný čas lze tedy charakterizovat jako čas, kdy nemáme žádné povinnosti a provozujeme činnosti, které nás baví a přinášejí nám uspokojení. Lze na něj nahlížet z různých aspektů, jež se vzájemně prolínají, a tudíž je nelze posuzovat odděleně. Zcela specifický je volný čas dětí. Děti ještě nemají dostatek zkušeností, a je tedy úkolem dospělých, zejména rodičů a pedagogů, aby jim pomohli zorientovat se ve všech oblastech zájmových činností.

2.2 Pedagogika volného času

Již dříve bylo zmíněno, že v devadesátých letech dvacátého století začíná vznikat pedagogika volného času. Jednu z definic pedagogiky volného času uvádí Vážanský a Smékal (1995, s. 68–69): *Pedagogika volného času jako disciplína o volném čase, pro volný čas a ve volném čase, shromažďuje poznatky, informace, dovednosti a praktické zkušenosti, hledá cesty a přístupy pro zajištění optimální přípravy ke smysluplnému trávení volného času a zabývá se konkrétním pěstováním změněné kvality života. Výchova ve volném čase směřuje k rozvoji volnočasových postojů, hodnot, znalostí, dovedností a východisek, využívá četných strategií – od poradenství, animace, vzdělávání až k obhajování – i účinných prostředků (umění, hudba, sporty atd.).*

V pedagogickém slovníku se můžeme dočíst, že pedagogika volného času je *disciplína pedagogiky, zaměřená na výchovné a vzdělávací prostředky, napomáhající autonomnímu a smysluplnému využívání volného času dětí, dospívajících i dospělých; v mnoha zemích zároveň studijní obor (Průcha, 2003, s. 161).*

2.3 Výchova mimo vyučování

Velmi blízko k pedagogice volného času má výchova mimo vyučování, tj. jedna z oblastí výchovy. Jak vyplývá již z názvu výchova mimo vyučování, probíhá tato výchova po školním vyučování. Pávková (2008, s. 37) ji charakterizuje jako výchovu, která *probíhá mimo povinné vyučování, probíhá mimo bezprostřední vliv rodiny, je institucionálně zajištěná a uskutečňuje se převážně ve volném čase*. Výchova mimo vyučování by měla sloužit nejen ke smysluplnému využívání volného času a k formování žádoucích zájmů, ale také např. k odpočinku a regeneraci sil. Výrazně přispívá k prevenci společensky škodlivých forem chování, jako je záškoláctví, agresivita, či drogová závislost. Do výchovy mimo vyučování lze zahrnout nejen ovlivňování volného času, ale také např. přípravu na školu, upevňování hygienických návyků a mnohé další oblasti (Pávková, 2008, s. 37–38).

Výchova mimo vyučování plní několik funkcí. Pávková (2008, s. 39–41) ve své knize uvádí funkci výchovně-vzdělávací, zdravotní, sociální a preventivní.

Ve výchovně-vzdělávací funkci hrají velkou roli instituce, které se podílejí na rozvíjení schopností dětí a mládeže, na uspokojování jejich zájmů a potřeb a na formování žádoucích postojů a morálních vlastností.

Zdravotní funkci plní instituce pro výchovu mimo vyučování tím, že přispívají k usměrňování režimu dne tak, aby pomáhal vytvářet zdravý životní styl. Jedná se především o střídání jednotlivých činností během dne, kdy je sezení ve škole kompenzováno pohybovými činnostmi. Velkou roli hraje také pohyb na čerstvém vzduchu. Nezanedbatelnou úlohu hraje i pobyt dětí v příjemném prostředí, tedy takovém prostředí, které má dostatek prostoru pro jejich činnosti, je hygienicky nezávadné a dětem se tam líbí.

Sociální funkci plní výchovně-vzdělávací zařízení především tím, že vyrovnávají v době mimo vyučování rozdíly mezi materiálními a psychologickými podmínkami v rodinách. Podílejí se na utváření žádoucích sociálních vztahů, rozvíjejí sociální kompetence dětí a seznamují je s pravidly společenského chování.

V současné době je stále více kladen důraz i na preventivní působení výchovy mimo vyučování. Tato prevence směřuje především do oblasti drogové závislosti, alkoholismu, kouření, kriminality a delikvence, virtuálních drog (počítače, televize), patologického hráčství, záškoláctví, šikanování a mnoha jiných negativních jevů.

2.4 Zájmové činnosti

Jednou ze součástí výchovy mimo vyučování jsou zájmové činnosti. *Zájmové činnosti chápeme jako cílevědomé aktivity zaměřené na uspokojování a rozvíjení individuálních potřeb, zájmů a schopností. Mají silný vliv na rozvoj osobnosti i na správnou společenskou orientaci* (Pávková, 2008, s. 92).

Jak vyplývá již z pojmu zájmové činnosti, vychází tyto činnosti ze zájmů jednotlivých osob. Zájmy je možno charakterizovat *jako relativně stálé snahy zabývat se předměty nebo činnostmi, které člověka upoutávají po stránce poznávací nebo citové. Zajímavému předmětu nebo činnosti přikládá člověk zvláštní hodnotu, a proto je veden snahou po aktivním vztahu s ní. Dosahování cíle je provázeno kladným citovým naladěním a uspokojením* (Pávková, 2008, s. 92).

Zájmy mají těsnou vazbu na vlohy a schopnosti člověka, které podmiňují úspěšné vykonávání nějaké činnosti. Jedinec rozvíjí své zájmy především v oblastech, ve kterých je úspěšný. Pávková (2008, s. 93) rozdělila zájmy následovně:

- podle úrovně činnosti na aktivní, kdy jedinec sám vyvíjí činnost a produkuje hodnoty a receptivní, kdy jedinec pouze vnímá předmět zájmu,
- podle intenzity na zájmy hluboké a povrchní,
- dle časového trvání na krátkodobé, dočasné a trvalé,
- dle stupně koncentrace na jednostranné a mnohostranné,
- dle společenských norem na zájmy žádoucí a nežádoucí.

Také zájmovou činnost je možno dělit dle několika hledisek. Hofbauer (2004, s. 21) rozděluje s odkazem na metodické texty středisek pro volný čas dětí a mládeže zájmovou činnost dle míry organizovanosti výchovného působení ve volném čase na zájmovou činnost spontánní, příležitostnou a pravidelnou.

Spontánní zájmovou činností jsou zejména aktivity v přírodních prostředích, na otevřených hřištích, v knihovnách. Tyto činnosti se uskutečňují individuálně nebo ve skupině dle aktuálního zájmu účastníků a pedagogicky jsou ovlivňovány nepřímo.

Mezi zájmovou činností příležitostnou zahrnuje organizované, jednorázové i cyklické, rekreační, oddechové nebo vzdělávací aktivity – např. poznávací soutěže, sportovní turnaje a tábory, koncerty, exkurze, výlety, příměstské tábory. Příležitostná zájmová činnost je časově ohraničena a přímo řízena pedagogem.

Zájmová činnost pravidelná se uskutečňuje celoročně, v pravidelných intervalech a pod vedením kvalifikovaného vedoucího. Vznikají při ní různé způsoby zájmových útvarů – kroužky, umělecké soubory, sportovní družstva, kluby. Cílem je osvojení nových vědomostí a dovedností a dále prohloubení kladného vztahu k předmětu zájmu. Na závěr školního roku jsou rodiče účastníků a další veřejnost seznámeny s výsledky činnosti formou výstav, vystoupení, či sportovních akcí a účastníci dostávají osvědčení (Hofbauer, 2004, s. 21).

Dle vyhlášky č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, ze dne 9. února 2005 lze zájmové vzdělávání uskutečňovat zejména těmito formami:

- a) příležitostnou výchovnou, vzdělávací, zájmovou a tematickou rekreační činností nespojenou s pobytem mimo místo, kde právnická osoba vykonává činnost školského zařízení pro zájmové vzdělávání,*
- b) pravidelnou výchovnou, vzdělávací a zájmovou činností,*
- c) táborem činností a další činností spojenou s pobytem mimo místo, kde právnická osoba vykonává činnost školského zařízení pro zájmové vzdělávání,*
- d) osvětovou činností včetně shromažďování a poskytování informací pro děti, žáky a studenty, popřípadě i další osoby, činností vedoucí k prevenci rizikového chování a výchovou k dobrovolnictví,*
- e) individuální práci, zejména vytvářením podmínek pro rozvoj nadání dětí, žáků a studentů, nebo*
- f) využitím otevřené nabídky spontánních činností (vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, 2005, § 2).*

Pávková (2008, s. 93–96) upozornila zejména na tradiční rozdělení zájmových činností dle obsahu a to na zájmové činnosti společenskovední, pracovní-technické, přírodovědné, esteticko-výchovné, hudební, literárně-dramatické, tělovýchovné, sportovní a turistické a zájmy spojené s výpočetní technikou.

Společenskovední zájmové činnosti jsou takové činnosti, které vedou aktéry k poznání aktuálního společenského dění a historických souvislostí. Základními oblastmi jsou výchova k vlastenectví, k partnerství a rodičovství, společenská výchova, sběratelství a jazykověda. Lze sem zařadit poznávání významných objektů v místě bydliště, informace o životě a díle významných osobností, které mají vztah k regionu, oslavy státních svátků, dodržování tradic školy, zájmové studium cizích jazyků, individuální sběratelství, aj.

Pracovně-technické zájmové činnosti napomáhají k systematickému zdokonalování manuálních dovedností, rozvíjejí technické myšlení a představivost. Radíme sem zejména práce s různými materiály (papír, dřevo, kov, textil, sklo ...), práce se stavebnicemi, modelářské práce, příprava pokrmů, elektrotechnika, elektronika, výpočetní technika.

Zájmové činnosti přírodovědné slouží k prohlubování vědomostí o přírodě a pěstují vztah k její ochraně. Žáci mladšího školního věku mají zvláště blízký vztah ke zvířatům. S přibývajícím věkem stoupá jejich zájem o specializované činnosti (např. rybářství, včelařství ...). Mezi okruhy přírodovědných zájmových činností lze zahrnout pozorování přírodních objektů živé a neživé přírody, pěstitelské práce, chovatelství a práce s odbornou populárně-naučnou literaturou (atlasy, klíče).

Zájmové činnosti esteticko-výchovné utvářejí a formují estetické vztahy k přírodě, společnosti a jejím materiálním a kulturním hodnotám. Jsou zaměřeny na rozvíjení výtvarného, kulturního, literárního, dramatického a hudebně-pohybového projevu, na kulturu chování a výchovu vkusu, rozvoj tvořivosti.

Hudební zájmové činnosti zahrnují zejména sborový a sólový zpěv, hru na hudební nástroje, poslech hudby, hudebně-pohybové a taneční hry, tance, pohybová improvizace při hudbě, získávání poznatků o hudebních umělcích a jejich dílech (besedy, návštěvy muzeí, práce s literaturou).

Obsahem literárně-dramatických zájmových činností je přednes, dramatizace, vypravování, četba, pokusy o literární a dramatickou tvorbu, návštěvy kulturních představení (divadlo, kino, besedy s umělci).

Zájmové činnosti tělovýchovného, sportovního a turistického zaměření přispívají k fyzické zdatnosti a psychické odolnosti. Oblast tělovýchovy je pro děti přitažlivá a zároveň i potřebná (ze zdravotního hlediska). Tato činnost by měla být všestranná. Namátkou je možno vyjmenovat plavání, bruslení, lyžování, sáňkování, hry ve vodě, pouštění draků, hraní kuliček, pěší a vodní turistika, cykloturistika, návštěvy a sledování sportovních soutěží, seznamování s životem a úspěchy známých sportovců.

Závěrem této kapitoly je možno říci, že výchova mimo vyučování probíhá, jak vyplývá již z jejího názvu, po vyučování. Její nedílnou součástí je i zájmová činnost, kterou lze charakterizovat jako činnost vycházející ze zájmů jednotlivých aktérů, sloužící k uspokojení jejich potřeb. Zájmovou činnost můžeme dělit dle různých hledisek. Mívá různé organizační formy.

Nejvíce možností pro cílevědomé výchovné působení poskytuje práce v zájmovém útvaru. Činnost v zájmovém útvaru je motivována dobrovolným a relativně samostatným rozhodnutím jedince. Děti přicházejí do zájmových útvarů s různou mírou sociálních zkušeností a s různými poznatky i dovednostmi v zájmové oblasti.

2.5 Dítě mladšího školního věku

Dle Vágnerové (1999, s. 110) lze školní věk rozdělit na raný školní věk, střední školní věk a starší školní věk. Raný školní věk začíná nástupem do školy (tj. od 6–7 let) a končí 8.–9. rokem. Střední školní věk trvá od 8–9 let do 11–12 let, tj. do doby, kdy dítě přechází na druhý stupeň základní školy. Starší školní věk, který navazuje na období středního školního věku, končí odchodem ze základní školy, tj. přibližně 15. rokem.

Oproti tomu Helus (2009, s. 205) označuje jako mladší školní věk období od šesti do jedenácti let života. Prakticky totožně zařadil mladší školní věk do tohoto časového období i Čáp (2001, s. 228).

Jak vyplývá z termínu mladší školní věk, dítě se stává školákem. Nástup do této instituce ovlivní další rozvoj dětské osobnosti. Škola se stává důležitým místem socializace, rozvíjí dětské schopnosti a dovednosti, ovlivňuje dětské sebehodnocení. Úspěšnost ve škole předurčuje budoucí sociální pozici každého žáka. V tomto období dochází k rozvoji poznávacích procesů. Děti začínají uvažovat jiným způsobem než dříve (Vágnerová, 1999, s. 205).

Piaget (2007, s. 89) nazval způsob myšlení typický pro tento věk fází konkrétních logických operací. To znamená, že děti mladšího školního věku respektují základní zákony logiky a konkrétní reality. V šesti letech chápou stálost počtu, stálost množství v sedmi letech, stálost hmotnosti v devíti letech. Objevuje se u nich třetí stadium morálního chápání, tj. dítě začíná chápat některá pravidla sociálních konvencí. Předpokládá, že pokud s tím souhlasí všichni zúčastnění, mohou být společné dohody měněny. Při utváření morálních úsudků se zaměřuje dítě na *úmysl* dané osoby a trest vidí jako lidský čin. V tomto období dochází u dítěte ke konzervaci, tedy k pochopení, že např. množství látky zůstává stejné i když se její podoba změní.

Freud nazval toto období stadiem latence. Tedy obdobím relativní stability, kdy emoční a sexuální tužby ustupují do pozadí (Drapela, 1998, s. 26).

Dle Eriksona a jeho teorie *osmi věků člověka* se nazývá toto 4. vývojové stadium Snaživost vs. méněcennost (6–12 let). Dítě přechází od hry k produktivním činnostem, které vyžadují určité dovednosti a správné užívání nástrojů. Úspěch vyvolá radost, neúspěch pocit méněcennosti, a to i tehdy, byl-li nezvládnutý úkol pro dítě příliš obtížný. Ctností je kompetence (Drapela, 1998, s. 70).

Názory dítěte mladšího školního věku jsou stabilnější a méně ovlivnitelné okamžitým výsledkem či situací. Postupně se mění jeho postoj k učiteli. Zpočátku převládá citová dimenze, později je jejich vztah dán komplementaritou jejich rolí. Stále více u nich narůstá potřeba kontaktu s vrstevníky.

Identifikace s vrstevnickou skupinou je jedním z mezníků socializace. Dítě ve vrstevnické skupině získává různé sociální kompetence. Učí se zde komunikovat, kooperovat, soupeřit a získávat různé role. Dětská skupina si vytváří vlastní normy chování, platné jen v jejím prostředí. Důležitou normou je požadavek férovosti a spravedlnosti, která má až charakter nivelizace. Děti kladou důraz na společně sdílené aktivity, na vzájemnou solidaritu a pomoc. Začínají preferovat stejně staré děti, které dosahují obdobného vývojového stupně (Vágnerová, 1999, s. 145–146).

Postupně sílí potřeba identifikovat se se skupinou dětí stejného pohlaví. Chlapci i dívky si uvědomují mužskou či ženskou roli a všechny rozdíly, které z ní vyplývají na biologické i sociální úrovni. Dívčí i chlapecké skupiny se liší velikostí skupiny, zájmovým zaměřením, typem převažujících vztahů a způsobem komunikace. Chlapci se více zaměřují na společnou aktivitu, jejich skupiny jsou větší a kontakty mezi členy spíše extenzivní. Dívky se sdružují do menších skupin a vytvářejí kamarádké dyády nebo triády. Více se soustředí na vzájemné vztahy a na přátelství. Skupina dětí vyžaduje od svých členů konformitu a za to jim poskytuje pocit jistoty, sounáležitosti a prestiže (Vágnerová, 1999, 148–49).

V tomto věku se rozvíjí dispozice k rodičovskému chování a rozvíjí se i vědomí stability a originality vlastní identity. Dítě si uvědomuje, co je pro něj typické a v čem se liší od ostatních. Dovede samo sebe posuzovat decentrovaně.

Součástí identity mladšího školáka je příslušnost k rodině. Dítě ji považuje za samozřejmost. Rodina je pro něj důležitá, protože zatím uspokojuje většinu jeho potřeb. Vztahy k rodičům jsou stále silné a postupně se stávají diferencovanějšími. Rodiče saturují potřebu smysluplného učení, jsou zdrojem jistoty a bezpečí, mohou ovlivnit uspokojování potřeby seberealizace, představují pro dítě model pro budoucnost.

Rodiče mají ve své roli automaticky zakotvenou formální autoritu, kterou dítě ještě bez výhrad akceptuje (Vágnerová, 1999, s. 128-129).

Lze tedy říci, že pro dítě mladšího školního věku je typický nástup do školy, kde probíhá jeho další socializace. Dítě dále rozvíjí své schopnosti a dovednosti a získává nové poznatky. Jeho názory jsou stabilnější, postupně sílí jeho potřeba identifikovat se se skupinou dětí stejného pohlaví. Rozvíjí se u něj dispozice k rodičovskému chování. Součástí jeho identity je příslušnost k rodině, která pro něj nadále zůstává zdrojem jistoty a saturuje zde své potřeby. A tak se pomalu dostáváme k další části práce, která popíše rodinu a její výchovné vlivy.

3 Rodina a výchovné vlivy rodiny

Nejprve se budeme zabývat historií rodiny. Poté si řekneme něco o jejích funkcích, dále se pokusíme charakterizovat jednotlivé výchovné styly rodiny. Neopomeneme se zmínit ani o rodinném prostředí, které je důležité pro zdárný vývoj dítěte, a kapitolu ukončíme rolí rodiny ve volném čase.

3.1 Historie rodiny

Rodina existuje odedávna a existuje především proto, aby lidé mohli pečovat o své děti. Již kolem roku 450 př. n. l. prohlásili Římané ve svém prvním právním kodexu „Dvanáct desek“, že rodina je základní jednotkou každé lidské společnosti. Stejně jako jiné instituce, prošla i rodina svým historickým vývojem. Slovanská rodina byla patriarchální. V pohanské době mohli mít význační muži více žen. Polygamie byla ovšem výsadou bohatých a mocných. Ve středověku rozhodovaly o sňatku šlechty dynastické a územní zájmy rodin. Také měšťanské rodiny byly zakládány podle majetkových zájmů široké rodiny, kterou ovládal jeden muž. Sňatky poddaných povolovala vrchnost. Ve středověké společnosti byla rodina institucí, bez které jednotlivec nemohl téměř existovat. Bez příslušnosti k feudálnímu pánovi a bez příslušnosti k rodině neměl ve společnosti místo. V této době bylo běžné soužití širších rodin. Ovšem vzhledem k tomu, že se lidé dožívali nízkého průměrného věku, byla tří nebo čtyřgenerační rodina spíše výjimkou.

Dětství ve středověku trvalo zhruba do osmi let. Poté se dítě stalo ze dne na den dospělou osobou a začalo pracovat v zemědělství nebo šlo do učení, obvykle mimo domov. Ve středověku byla rodina nejen společenskou jednotkou, ale i jednotkou výrobní a výchovnou institucí.

V evropském novověku požadují někteří evropští myslitelé, aby státní moc posílila svůj zájem o rodinu. Odsuzují odkládání dětí do nalezců a posílání malých dětí na učení do cizích rodin. V roce 1791 vyhází v Paříži spisek Práva ženy a občanky, ve kterém žádá hnutí za ženskou emancipaci naprostou rovnost mužů a žen před zákonem a právo na zcela svobodnou volbu manželského partnera, určenou pouze citovou náklonností. Patriarchální rodina se pomalu začíná rozpadat. Novověká industrializace přenesla pracovní místa z rodiny do továrny a soustředila obyvatele

do měst. Byla zavedena povinná školní docházka a to odvedlo děti na větší část dne z rodin.

Na přelomu 19. a 20. století začaly v průmyslu pracovat i ženy. Muž přestal být jediným živitelem rodiny a jeho prestiž začala v rodině klesat. Sňatky začaly být určovány pouze přáním snoubenců žít společně. Souhlas rodičů se stal pouze formálním. Populační chování se v evropských zemích změnilo na konci 19. století, kdy manželé přešli k regulované reprodukci, jejímž ideálem byly 2 děti v rodině. Tato změna je, stejně jako nesezdaná soužití, připisována změnám v hodnotové orientaci celé společnosti. V nové době je posílen především význam rodiny jako útočiště před veřejným světem a ta se stává protiváhou veřejného prostoru. Tím nejcennějším, co dnes rodina předává dětem, není majetek, ale vzdělání. Pro naši společnost se stávají typické tendence odkládat sňatky a rození dětí, zakládat rodinu neformálně, bez legálního sňatku, omezovat počet dětí v rodině, zvyšování rozvodovosti, prodlužování doby, po kterou žijí společně rodiče a děti. Z výše uvedeného lze usuzovat na prosazování individuálních zájmů nad zájmy rodinnými.

V současné době směřuje pojetí rodiny k jejímu chápání jako *sociální skupiny nebo společenství, žijícího ve vlastním prostoru – domově, uspokojující potřeby, poskytující péči a základní jistoty dětem* (Průcha a kol., 2003, s. 202). Rodina tvořená rodiči (rodičem) a dětmi se nazývá nukleární. Rodinu, do které zahrnujeme i blízké příbuzné, prarodiče, strýce, tety, nazýváme rozšířenou. Orientační nazýváme rodinu, ve které jedinec vyrůstá a rodinný svazek, který později zakládá, nazýváme rodinou prokreační.

3.2 Funkce rodiny

Současná rodina prochází celou řadou změn. Neustále vzrůstají požadavky společnosti na plnění jejích funkcí a je logické, že dochází k proměnám v plnění těchto funkcí. Mezi základní funkce současné rodiny lze zařadit funkci biologicko-reprodukční, sociálně-ekonomickou, emocionální, ochrannou a domestikační, rekreační a regenerační, socializační a v neposlední řadě také funkci výchovnou (Procházka, 2012, s. 103–112).

Biologicko-reprodukční funkce byla v minulé době samozřejmostí. Ačkoliv je významná jak pro jedince, kteří rodinu tvoří, tak pro celou společnost (ta potřebuje

pro svůj rozvoj stabilní základnu), dochází dnes k odkladu rodičovství. A důvody tohoto fenoménu? Ve většině vyspělých zemí je dítě vnímáno jako překážka v profesním růstu a seberealizaci obou rodičů. Narození dítěte zároveň změní způsob života (rodiče nemají tolik volného času) a stane se zásahem do osobní ekonomiky (nedostává se finančních prostředků, a to zejména mladým rodinám). A tak stále více partnerů plánuje pouze jedináčka nebo neuvažuje o dítěti vůbec.

Ekonomickou funkci rodiny lze vyjádřit *jako schopnost zajistit ekonomické a sociální podmínky pro zajištění a realizaci potřeb svých členů* (Procházka, 2012, s. 105). Rodina se stává nejen významným spotřebitelem, ale také tvůrcem ekonomických hodnot. Její členové se zapojují do výrobní i nevýrobní sféry v rámci výkonu povolání, podnikají či zakládají rodinné podniky. Poruchy ekonomické funkce se projevují v hmotném nedostatku rodin. Ten v současné době nastává, je-li některý z rodičů (nebo oba dva) nezaměstnaný. Je třeba také zmínit neustále se zvyšující životní náklady.

Zásadní a nezastupitelnou funkcí rodiny je zcela jistě funkce emocionální. Vždyť žádná jiná instituce nedokáže vytvořit tolik potřebné citové zázemí, kde se dítě cítí v bezpečí, zažívá pocit lásky a jistoty. Klíčová v této oblasti je zejména role utvoření raného citového vztahu mezi matkou a dítětem – attachment. Pokud není tento vztah utvořen či uspokojen, dochází k citové deprivaci dítěte, která se projevuje i později v dospělém věku. Jedinec není schopen navazovat kvalitní citové vztahy.

Ochranná funkce spočívá v zajišťování životních potřeb (biologických, hygienických a zdravotních) u všech členů rodiny. Domestikační funkce spočívá ve vytvoření zázemí, kde může každý její člen najít útočiště i emocionální přijetí.

Velký význam má i rekreační a regenerační funkce rodiny. To, jak rodina plní tuto funkci, se projeví zejména v tom, jak a do jaké míry tráví všichni členové rodiny svůj volný čas pohromadě, jakým zájmovým činnostem se věnují, jakým způsobem tráví dovolené.

Socializační funkce spočívá zejména v přípravě dětí na vstup do praktického života. Rodina dítě učí osvojovat si základní návyky a způsoby chování běžné ve společnosti. Zajišťuje podmínky pro jeho rozvoj a růst. Důležitou roli zde hrají i ekonomické podmínky a kvalita kulturního a materiálního prostředí. Socializační funkce nevyjadřuje pouze vztah rodičů k dětem, jedná se spíše o interakci rodiče – děti,

děti – rodiče a nesmíme zapomínat ani na působení mladší generace na prarodiče a naopak.

Jedním z hlavních účelů rodiny je výchovná funkce. Jedná se především o snahu rodičů „předat svým potomkům hodnoty a normy společenského chování, vést je ke vzdělání a k sebevýchově a stát se pro ně výchovným vzorem i oporou v situacích, kdy to budou samy potřebovat (Procházka, 2012, s. 106–107).

3.3 Výchovné styly rodiny

Každá rodina uplatňuje jiný výchovný styl. Jeho podoba závisí na celé řadě skutečností, například na osobní zkušenosti rodičů z orientační rodiny, na jejich vlastnostech, na vzájemných vztazích a interakcích mezi rodiči a dětmi, na vlastnostech a zkušenostech dětí, na společenských podmínkách (ekonomická situace, kulturní tradice) či na změnách v podmínkách v nejbližším prostředí dítěte. Procházka (2012, s. 107) uvádí, že nejvíce se prokazuje závislost stylu výchovy na emočním vztahu rodičů k dětem a k sobě navzájem. Zároveň také zaleží na tom, jaké kladou rodiče požadavky na své děti a jakým způsobem plnění těchto požadavků kontrolují.

Kurt Lewin definoval v roce 1939 následující styly výchovy: autoritářská výchova, liberální výchova a demokratická výchova.

Autoritářská výchova uplatňuje sílu a moc dospělého, který vyžaduje od dítěte poslušnost a plnění příkazů, pod pohružkou trestů. Rodiče dávají pouze příkazy a pokyny, nerespektují přání a potřeby dítěte, poskytují jim málo samostatnosti a iniciativy.

Pravým opakem autoritářského stylu výchovy je styl liberální. Rodiče na dítě nekladou žádné požadavky. Pokud vysloví požadavek, nekontrolují a nepožadují jeho důsledné plnění. Do samostatnosti dítěte téměř nezasahují a ve všem mu vyhoví. Typická pro tento styl je nedůslednost ve výchově. Tento styl sice podporuje kreativitu a svobodu, ovšem dítě se nenaučí respektovat pravidla.

Na pomyslné hranici mezi stylem autokratickým a liberálním stojí styl demokratický. Rodiče uplatňující tento styl výchovy akceptují dítě jako svébytnou osobnost, respektují ho, berou v úvahu jeho názory. Požadavky na dítě kladou úměrné jeho věku, možnostem a schopnostem. Častěji než tresty a zákazy používají osobní

příklady a umožňují dítěti vybrat si mezi několika způsoby řešení problému. Při tom všem zůstává zachována jejich autorita.

Toto striktní dělení výchovných stylů má své přednosti, ale i nedostatky. Je sice přehledné a dobře pochopitelné, ovšem na druhé straně je až příliš zjednodušené a všechny případy se nedají zařadit do jednoho ze tří typů.

Z výše uvedených důvodů slouží k vyjádření způsobu výchovy model dvou dimenzí. Nejčastěji se užívá:

1. *Dimenze emočního vztahu k dítěti: láska, kladný postoj – nepřátelství, záporný, chladný, zavrhuje postoj.*
2. *Dimenze řízení: autonomie, minimální řízení – přísná kontrola, maximální řízení (Čáp, 2001, s. 305).*

Jejich vzájemnou kombinací je vyjádřen celkový způsob výchovy rodičů. Ovšem také tento model má své nedostatky, protože předpokládá jednoduchost každé dimenze. Ve skutečnosti může být vztah kladného a záporného postoje ambivalentní, stejně jako se může vyskytovat rozporná kombinace silného a slabého řízení.

Další způsob jak lze rozdělit výchovu rodičů je analyticko-syntetický model, který je také nazýván jako model devíti polí (tabulka č. 1).

Tabulka č. 1 Model devíti polí způsobu výchovy podle Čápa

Emoční vztah	ŘÍZENÍ			
	silné	střední	slabé	rozporné
Záporný	1 výchova autokratická, tradiční, patriarchální		2 liberální výchova s nezájmem o dítě	3 pesimální forma výchovy, rozporné řízení se záporným vztahem
Záporně kladný	9 výchova emočně rozporná, jeden z rodičů zavrhuje, druhý extrémně kladný nebo dítě je s ním v koalici			
Kladný	4 výchova přísná a přitom laskavá	5 optimální forma výchovy se vzájemným porozuměním a přiměřeným řízením	6 laskavá výchova bez požadavků a hranic	7 rozporné řízení relativně vyvážené kladným emočním vztahem
Extrémně kladný			8 kamarádský vztah, dobrovolné dodržování norem	

Zdroj: Čáp (2001, s. 306)

Jeho podstatou je rozbor chování rodičů a dětí v různých situacích a následná syntéza dílčích výsledků, která vede k vyjádření jednotlivých postojů v rámci emočního vztahu a komponentu řízení.

Řezáč (1998, s. 200) uvádí další typy výchovy, a to styl adekvátní a nevhodný. U adekvátního stylu výchovy převažuje citovost, akcent na vnitřní motivaci dítěte a přiměřená stimulace a podpora jeho osobnostního růstu. Naopak nevhodný styl je charakteristický svou nenáročností, direktivitou, nedostatečnou stimulací, citovým chladem a neadekvátním očekáváním rodičů ke vztahu k dítěti. Autor dále vydělil jednotlivé styly nevhodného působení na dítě, a to nejednotný přístup, proklamativní přístup, povolný přístup, nedůsledný přístup, potlačující přístup, podplácející přístup, rozmazlující přístup, protekční přístup, skleníkový přístup, moralizující přístup, puntičkářský přístup, zanedbávající přístup, úzkostný přístup, autoritářský přístup a perfekcionistařský přístup.

Z výše uvedeného vyplývá, že adekvátní přístup rodičů k dítěti je takový, ve kterém dominuje úcta k dítěti a akcent na podporu pozitivních stránek dítěte. Výchova probíhá ve spolupráci s dítětem a stává se zároveň i sebevýchovou rodičů. Rodiče dítě milují, ale nerozmazlují je. Velmi důležitý je také způsob, jakým tráví rodina společný čas.

3.4 Rodinné prostředí

Zcela jistě je pro správný vývoj dítěte zásadní rodinné prostředí, ve kterém vyrůstá. *Rodinné prostředí je vždy spojeno s konkrétním prostorem (rodný dům či byt, ve kterém jsme založili rodinu a vychovali své děti), tento prostor rodina utváří, udržuje, v něm se rodina rozšiřuje a s průběhem času i mění* (Procházka, 2012, s. 101–102).

Na utváření osobnosti v rodinném prostředí působí současně více aspektů: demograficko-psychologické podmínky, materiálně-ekonomické faktory a kulturně-výchovné podmínky (Kraus, 2008, s. 86–87). Demograficko-psychologické podmínky zahrnují celkovou strukturu rodiny a vnitřní stabilitu rodiny. Tedy to, zda je rodina úplná či neúplná, jaký je věk rodičů, počet dětí v rodině a vztahy mezi rodiči a dětmi. Mezi materiálně-ekonomické faktory rodinného prostředí lze zařadit profesi rodičů a vliv této skutečnosti na děti, charakter a kvalitu bydlení, finanční zajištění,

individuální spotřebu rodiny jako součást životního stylu, či materiální podmínky pro zájmovou činnost dětí. V kulturně-výchovné oblasti rodinného prostředí se odráží hodnotová orientace a vzdělání rodičů a životní styl rodiny (zájmová činnost, cestování, trávení dovolených).

3.5 Role rodiny ve volném čase

Rodina má zásadní a nezastupitelnou roli v trávení volného času dětí. Vždyť se svým volným časem se setkávají poprvé právě v rodině a poté ve škole. *Rodina jako primární sociální skupina je pro rozhodující většinu dětí a mladých lidí také prvotním prostředím volnočasového života a výchovy, zásadně se podílejícím na formování jejich osobnosti. Rodina vytváří hmotné podmínky a sociální ochranu; začíná s výchovou a vzděláváním; rozvíjí mezilidské vztahy a klade základy hodnotové orientace* (Hofbauer, 2004, s. 56).

Volný čas dětí v rodině ovlivňuje velikost rodiny, její úplnost, pozdější zakládání rodiny a realizace volného času uvnitř rodin. Rodina může děti učít přistupovat k volnému času zodpovědně a vytvářet postoje, které budou uplatňovat i ve svém prokreačním svazku. Dle Hofbauera (2004, s. 61–62) se toto působení uskutečňuje:

- *nápodobou a reprodukcí vzorců pozitivního volnočasového chování rodičů prostřednictvím účasti dětí na aktivitách rodiny* (hry, domácí oslavy, setkání s příbuznými, výlety, společné návštěvy divadel a koncertů, vycházky, rodinné dovolené ...),
- *uskutečňováním individuálních i společných pravidelných zájmových činností dětí v rodině* (sportovní, turistické, umělecké ...),
- *citlivým sledováním a cílevědomým reagováním na potřeby, zájmy a nadání dětí.*

Vzhledem k tomu, že děti nemají dostatek zkušeností, potřebují, aby jim s výběrem jejich volnočasových aktivit někdo pomohl. A zde se otevírá prostor zejména pro rodiče a posléze i pro pedagogy. Zájmová činnost, kterou dětem nabídnou, musí být dostatečně atraktivní, aby se jí děti účastnily dobrovolně a rády. Míra ovlivňování volného času dětí závisí nejen na jejich věku, ale i na jejich mentální i sociální vyspělosti a také na charakteru rodinné výchovy. Děti mají relativně mnoho volného času a způsob, jakým ho tráví, záleží především na rodině. Ta ovšem nemá v současné

době dostatek času, materiálního vybavení ani odborné znalosti pro to, aby plně zabezpečila výchovu dětí ve volném čase. A tak v této oblasti hrají velmi významnou roli organizace zabývající se volným časem.

4 Organizace zabývající se volným časem

Organizace zabývající se volným časem lze rozdělit na školská zařízení, základní umělecké školy a sdružení dětí a mládeže. V poslední části této kapitoly se budeme věnovat i novým typům zařízení volného času.

4.1 Školská zařízení pro zájmové vzdělávání

Mezi školská zařízení pro zájmové vzdělávání lze zařadit školní družinu a školní kluby a dále střediska volného času.

4.1.1 Školní družina a školní kluby

Výchova školou povinných dětí v době mimo vyučování má v našich zemích dlouholetou tradici. Věnoval se jí již J. A. Komenský, který zdůrazňoval význam především pohybových her a varoval před přetěžováním dětí domácími úkoly. Mnozí učitelé se věnovali výchově dětí mimo vyučování ve svém volném čase již v době, kdy neexistovala žádná oficiální výchovná zařízení. Učili děti historii, poznávali s nimi nejbližší okolí, hráli s nimi divadlo, předávali jim pracovní dovednosti. Se zavedením povinné školní docházky a s rozvojem průmyslové výroby začala nabývat na důležitosti problematika pedagogického ovlivňování volného času. S rozvojem průmyslové výroby a zrušením nevolnictví nastalo hromadné stěhování obyvatel do měst, kde si hledali obživu především prací v manufakturách a továrnách. Vzhledem k tomu, že byli zaměstnaní oba rodiče a pracovní doba byla dlouhá, začala se projevovat potřeba zajistit dozor a péči o děti školou povinné i po vyučování. Nejdříve se touto činností začaly zabývat dobročinné spolky a charitativní organizace (19. století). Postupně byly zakládány společnosti pro stravování chudé školní mládeže, podpůrné spolky a pořádaly se akce se zábavným a výchovným zaměřením.

Historickým předchůdcem dnešních družin se v našich zemích staly útulky. Oficiálně první byl založen kolem roku 1885 v Praze na Vyšehradě, později byly tyto útulky zakládány i v dalších městech. Jejich hlavním cílem bylo zaměstnat děti tak, aby se nemohly věnovat nevhodným a závadným činnostem. Byl v nich kladen důraz na tělovýchovu, turistiku, pracovní výchovu, poznávání přírody a historie regionu, děti si v těchto útulcích mohly vypracovávat domácí úkoly.

V roce 1931 byly útulky přejmenovány na družiny pro školní mládež. Tyto družiny nebyly součástí školské soustavy a převažovala u nich především sociální funkce. Ve větší míře vznikaly po druhé světové válce. Roku 1948 byly zákonem číslo 95/1948 Sb., o základní úpravě jednotného školství (školský zákon), začleněny do školské soustavy jako mimoškolní zařízení, ovšem nebyly součástí škol. Zásadnější změny přinesl zákon 186/1960 Sb., o soustavě výchovy a vzdělávání, který stanovil, že pro žáky 1.–5. tříd budou zřizovány školní družiny a pro žáky 6.–9. tříd školní kluby. Další novely školského zákona nepřinesly žádné výraznější změny (Pávková, 2008, s. 112–113).

V současné době jsou školní družiny zřizovány dle zákona číslo 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a řídí se vyhláškou Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy číslo 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání.

Družina i klub poskytují zájmové vzdělávání žákům jedné školy nebo několika škol. Vykonávají činnost celoročně. O prázdninách lze její provoz přerušit po dohodě se zřizovatelem. O přijetí účastníka k činnosti družiny či klubu se rozhoduje na základě písemné přihlášky. Činnost družiny je určena přednostně pro žáky prvního stupně základní školy. Činnost klubu je určena přednostně pro žáky druhého stupně základní školy, žáky nižšího stupně šestiletého nebo osmiletého gymnázia nebo odpovídajících ročníků osmiletého vzdělávacího programu konzervatoře. Účastníkem může být i žák prvního stupně základní školy, který není přijat k pravidelné docházce do družiny. Od školní družiny se tedy klub liší především starším věkem účastníků a odlišnými formami činností.

Činnost školní družiny a školního klubu navazuje specifickým způsobem na vzdělávací činnost školy, ovšem nenahrazuje vyučování a není jeho přímým pokračovatelem. *Týdenní a denní rozvrh činností je sestaven tak, aby vyhovoval požadavkům duševní hygieny (střídání klidných a pohybově náročných činností, práce a odpočinku, organizovaných a spontánních činností apod.)* (Pávková, 2008, s. 114).

Ve školní družině a školním klubu se uskutečňují činnosti výchovné, odpočinkové, rekreační, zájmové, sebeobslužné, činnosti veřejně prospěšné, příprava na vyučování (psaní domácích úkolů) a mnohé jiné. Všechny tyto činnosti se vzájemně prolínají. Mezi odpočinkové činnosti lze zařadit četbu, vyprávění a klidné hry. Rekreační činnosti mají především formu pohybových her a rekreačního sportování,

nejlépe na čerstvém vzduchu. Mezi zájmové činnosti náleží zájmové útvary (kroužky), které může družina zřizovat i pro zájemce nezapsané k pravidelné denní docházce do družiny či klubu. Při sebeobslužných činnostech jsou žáci vedeni k upevňování hygienických pravidel a k péči o osobní majetek. Veřejně prospěšné činnosti vedou žáky k práci ve prospěch druhých (pomoc mladším dětem) a k ochraně životního prostředí. *Výchovné působení ve školní družině a školním klubu se dotýká všech oblastí výchovy a uskutečňuje se v průběhu činnosti. Každodenní výchovné činnosti v obou zařízeních vedou žáky k naplňování volného času hodnotným způsobem a zároveň uspokojují jejich potřeby a přání* (Pávková, 2008, s. 115).

Ve školním roce 2012/13 bylo v České republice 3.974 školních družin, které navštěvovalo 269.935 žáků. Podíl žáků ve školních družinách vztažený k počtu žáků 1. stupně meziročně roste a v posledních pěti letech překračuje hranici 50 %. Také počet školních klubů po celé sledované období mírně narůstá. Ve školním roce 2012/13 existovalo 526 školních klubů, které navštěvovalo 44.950 žáků. Podíl zapsaných žáků ve školních klubech na počtu žáků 2. stupně a adekvátních ročníků střední škol a konzervatoří dosahoval ve školním roce 2012/13 12,5 % (MŠMT, 2013-2014, [online]).

4.1.2 Střediska volného času

Středisky pro volný čas dětí a mládeže jsou domy dětí a mládeže, které uskutečňují činnost ve více oblastech zájmového vzdělávání a stanice zájmových činností zaměřené na jednu oblast zájmového vzdělávání (dále jen DDM). Náplň jejich činnosti je dána vyhláškou Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy číslo 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, a je určena pro děti, žáky, studenty, pedagogické pracovníky, popřípadě další osoby, a to bez ohledu na místo jejich trvalého pobytu nebo jiné podmínky.

Sít' zařízení pro volný čas dětí a mládeže vznikala v naší republice od padesátých let 20. století. První dům tohoto typu byl zřízen počátkem padesátých let v Brně-Lužánkách a postupně vznikaly další. Ke své činnosti využívaly nejen školské prostory, ale i další objekty, jako např. zrušené hostince či vyvlastněné vily (Hardmuthova vila v Českých Budějovicích). V současné době existuje cca 300 těchto zařízení. Od svého počátku byly ustavovány jako státní zařízení na ovlivňování organizované zájmové činnosti dětí v kroužcích. Struktura činností DDM je dána

místními podmínkami. DDM organizují zejména pravidelnou zájmovou činnost, zájmovou činnost příležitostnou, nabízejí spontánní aktivity, organizují soutěže a přehlídky vyhlášené nebo doporučené MŠMT ČR, pracují s talentovanou mládeží, pořádají prázdninovou táborovou činnost a poskytují metodickou a odbornou pomoc, popřípadě materiální pomoc účastníkům zájmového vzdělávání, případně školám a školským zařízením (Pávková, 2008, s. 122–123).

Pravidelná zájmová činnost je organizována v zájmových útvarech, mezi které řadíme kroužky, soubory, kluby, oddíly a kurzy. Kroužek je menší zájmový útvar, jehož činnost směřuje na vnitřní obohacení členů – např. rybářský kroužek. Souborem je nazýván zájmový útvar, jehož činnost směřuje k veřejné produkci výsledků činností, má více členů než kroužek – pěvecký, taneční soubor. Zájmový útvar s volnější organizační strukturou je nazýván klubem – filmový klub. Výjimečně se používá označení oddíl, a to zejména u tělovýchovných útvarů. Oddíl má charakter kroužku. Útvar s vymezenou délkou trvání, jehož činnost směřuje k osvojení určitého množství vědomostí či dovedností nazýváme kurzem – kurz vaření, výpočetní techniky. Na konci školního roku je veřejnost seznamována s výsledky práce útvaru při vystoupeních či výstavách. Jeho členům může být vydáno slovní zhodnocení jejich aktivity, které slouží především k další motivaci činnosti.

Příležitostná zájmová činnost je časově vymezena, není průběžná a jsou zde zahrnuty místní soutěže a turnaje, výlety, přehlídky, exkurze, cykly přednášek, divadelní představení a příměstské prázdninové tábory.

Spontánní aktivity jsou pedagogicky a organizačně ovlivňovány pedagogy nepřímo. Nemají pevně vymezený začátek ani konec (jsou omezeny pouze provozní dobou zařízení), jsou přístupné všem zájemcům. Mezi tyto aktivity zařazujeme dopravní hřiště, sportoviště, otevřené dětské herny a poradenská a konzultační střediska.

DDM či stanice zájmových činností garantují a organizují soutěže a přehlídky vyhlášené nebo doporučené MŠMT ČR. Jejich činnost spočívá zejména v přípravě, propagaci a zabezpečení (organizační i odborné) vlastního průběhu a vyhodnocení soutěže.

DDM pracují také s talentovanou mládeží. Tato činnost má formy individuální práce s dětmi mimo zájmové útvary, vytváření speciálních zájmových útvarů pro talentované jedince, pořádání soutěží, přehlídek, odborná soustředění ...

Ve školním roce 2011/12 bylo evidováno v ČR 302 středisek volného času. Jejich činnost v daném roce zabezpečovalo 14,0 tis. pedagogických pracovníků, z nichž více než 86 % bylo externích. Zájmové útvary měly v roce 2011/12 celkem 254,8 tis. účastníků (MŠMT,2013-2014, [online]).

4.2 Základní umělecké školy

Základní umělecké školy mají dlouholetou tradici v rozvíjení zájmů a nadání dětí a mládeže v různých oborech umění. Nejstarší jsou počátky hudebního vzdělávání, které sahají až do 17. století. V 18. století vznikaly městské hudební školy, jejichž síť se rozšiřovala zejména v době první republiky. Po druhé světové válce byl zaveden jednotný typ hudebních škol. V šedesátých letech 20. století se tyto školy transformovaly na lidové školy umění, ve kterých postupně vznikaly další obory: taneční, výtvarné a literárně-dramatické. V době normalizace byly školy zařazeny mezi školská zařízení. Novela školského zákona po roce 1989 jim dala dnešní název – základní umělecká škola a opět je zařadila do sítě škol. V současné době poskytují ZUŠ základy vzdělání v jednotlivých uměleckých oborech – hudebním, tanečním, výtvarném a literárně-dramatickém. Jsou součástí systému uměleckého vzdělávání v České republice.

V souladu se zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), v platném znění, je pro realizaci základního uměleckého vzdělávání vydán Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání.

Pro základní umělecké vzdělávání se stanovují tyto cíle:

- *utvářet a rozvíjet klíčové kompetence žáků, kultivovat tím jejich osobnost po stránce umělecké a motivovat je k celoživotnímu učení*
- *poskytnout žákům základy vzdělání ve zvoleném uměleckém oboru s ohledem na jejich potřeby a možnosti*
- *připravit žáky po odborné stránce pro vzdělávání ve středních a vyšších odborných školách uměleckého nebo pedagogického zaměření a na konzervatořích, případně pro studium na vysokých školách s uměleckým nebo pedagogickým zaměřením*
- *motivovat žáky k učení a spolupráci vytvořením příznivého sociálního, emocionálního a pracovního klimatu (MŠMT,2013-2014, [online]).*

Ve školním roce 2012/2013 bylo v České republice evidováno 486 ZUŠ, ve kterých se vzdělávalo 240.794 žáků (z toho 156.157 v hudebním oboru).

4.3 Sdružení dětí a mládeže

Sdružení dětí a mládeže lze členit dle různých hledisek. Například podle celkové orientace na sdružení, která jsou zaměřena politicky, nábožensky či výchovně. Dále existují sdružení, která jsou převážně výchovná a vzdělávací, sdružení sloužící k oddechu a zábavě, sdružení, která plní funkci sociální a zdravotní prevence či napravují negativní jevy. V této práci se budeme obšírněji zabývat dělením sdružení dle jejich obsahu. Popíšeme si sdružení všestranného obsahu se základním posláním výchovy k občanství, dále se budeme zabývat zájmovými sdruženími, která si rozdělíme na tělovýchovná, na sdružení spjatá s pobytem v přírodě a zálesáckou činností, sdružení v oblasti umělecké tvořivosti, sdružení zabývající se oblastí poznávání a ochrany přírody, sdružení zabývající se technickou činností a sdružení rozvíjející společensko vědní aktivity. Pokračovat budeme sdruženími veřejně prospěšnými a sdruženími orientovanými nábožensky. Některá sdružení mají lokální charakter, jiná působí v celostátním měřítku a další jsou součástí mezinárodních hnutí. Aby mohla jednotlivá hnutí mezi sebou spolupracovat, byla vytvořena zaštiťující organizace – Česká rada dětí a mládeže (Hofbauer, 2004).

4.3.1 Česká rada dětí a mládeže

Je dobrovolné sdružení založené v roce 1998 osmi sdruženími dle zákona číslo 83/1990 Sb., o sdružování občanů, v platném znění. Členství je kolektivní – v současné době sdružuje 99 nestátních neziskových organizací (např. Junák, Pionýr, Český svaz ochránců přírody, Hnutí Brontosaurus ...). Jejím hlavním posláním je podporovat podmínky pro kvalitní život a všestranný rozvoj dětí a mládeže. ČRDM podporuje mimoškolní výchovu a snaží se vytvářet vhodné podmínky (právní, hospodářské, společenské a kulturní) pro činnost svých členů. Dále hájí zájmy svých členů vůči domácím i zahraničním orgánům, organizacím a institucím.

4.3.2 Sdružení všestranného obsahu se základním posláním výchovy k občanství

Junák – svaz skautů a skautek, je jedno z nejpočetnějších sdružení, součást světového skautského hnutí, které založil v roce 1907 R. Baden-Powel. V České republice hnutí založil před první světovou válkou A. B. Svojsík a z jeho iniciativy bylo nazváno Junák – český skaut. *Posláním Junáka je podporovat rozvoj osobnosti mladých lidí, jejich duchovních, mravních, intelektuálních, sociálních a tělesných schopností tak, aby byli po celý život připraveni plnit povinnosti k sobě samým, bližním, vlasti, přírodě a celému lidskému společenství v souladu s principy a metodami, stanovenými zakladatelem skautského hnutí, lordem R. Bade-Powellem a zakladatelem českého skautingu, prof. A. B. Svojsíkem* (Skauting, 2011,[online]).

V současné době má v ČR Junák 48 tisíc členů ve 2 108 oddílech.

Druhým největším sdružením dětí a mládeže je Pionýr. Název původně označoval průkopníka, novátora. Pionýrská organizace vznikla v roce 1949 a navazovala na předválečné levicové dětské organizace. Vzorem se jí stala tehdejší organizace sovětských dětí. Mezi její hlavní rysy patřila masovost a jednotnost. Současný Pionýr vznikl počátkem roku 1990 a navazuje na svoje tradice šedesátých let. Vymezuje se jako demokratické, dobrovolné, samostatné a nezávislé sdružení dětí, mládeže a dospělých, které vede své členy k aktivnímu občanství a kladným morálním hodnotám. Při činnosti zdůrazňuje tyto ideály: poznání, pravda, překonání, příroda, přátelství, paměť, pomoc.

4.3.3 Zájmová sdružení

Zájmová sdružení vycházejí ze zájmu, který se projevuje vzhledem k různým oblastem lidských aktivit ve volném čase. Nejčastěji je spjat s tělovýchovou a sporty, s různými způsoby poznávání a ochrany přírody, s uměleckou tvořivostí, se společenskovedními aktivitami, s technikou, s osvojováním cizích jazyků, poznáváním cizích zemí.

4.3.4 Tělovýchovná sdružení

Tělovýchovná sdružení mají nejdelší tradici a nejširší členskou základnu. Umožňovala rozvíjet zájmy dětí a mládeže o sporty a jejich účast na letních a zimních táborech a rozvíjela sportovní zájmy u nadaných členů a přetvářela je ve výkonnostní sportování.

Mezi tato sdružení patří *Český svaz tělesné výchovy* (ČSTV), který je dobrovolným sdružením sportovních, tělovýchovných a turistických svazů s celostátní působností, tělovýchovných jednot a sportovních klubů i jejich sdružení. ČSTV vznikl 11. března 1990 a jeho posláním je podporovat sport, tělesnou výchovu a turistiku, sportovní reprezentaci České republiky a přípravu na ni, zastupovat a chránit práva a zájmy sdružených subjektů, poskytovat jim požadované služby a vytvářet ke vzájemné spolupráci potřebnou platformu. Subjekty sdružené v ČSTV si ponechávají samostatnost svého právního postavení, majetku a činnosti.

Významnou součástí tělovýchovného a sportovního hnutí zůstává i v dnešní době Sokol. Sokol byl založen roku 1862 z iniciativy Miroslava Tyrše. Za doby první republiky Sokol zaznamenal velký rozvoj a stal se celonárodní organizací. Za druhé světové války byla činnost Sokola omezována německými okupanty. Po skončení války zaznamenal Sokol výrazný vzestup a během krátké doby dosáhl svého vrcholu. Po únorovém převratu komunisté dosáhli faktického sloučení tělovýchovy. V období Pražského jara 1968 se pokusili bývalí přední činovníci Sokola o jeho obnovu. Již v srpnu však zmařil jejich naděje vpád vojsk Varšavské smlouvy a následná normalizace. Svou činnost obnovil v roce 1989. Dnes je sokolské cvičení koncipováno jako všeobecná průprava pro děti a kondiční příprava pro dospělé. Byla pozměněna forma i obsah. Objevují se například různá cvičení při hudbě, aerobic, kalantika, rokenrol. Pořádají se soutěže ve všestranném víceboji pro děti i dospělé, turistické akce a soutěže, cvičení a výlety pro seniory atd. Přibývají také nové sporty. Dále se rozvíjí tradice všesokolských sletů. Cílem činnosti Sokola je přispívat ke zvyšování duchovní, kulturní a fyzické úrovně prostřednictvím tělesné výchovy a sportu, výchovy k mravnosti, společenské a kulturní činnosti.

4.3.5 Sdružení spjatá s pobytem v přírodě a zálesáckou činností

Mezi tato sdružení je možno zařadit Sdružení přátel J. Foglara, které sdružuje své členy na základě společného zájmu o život a dílo J. Foglara. Jeho cílem je uvádět do praxe zásady zdravého a prospěšného života a účelného využívání volného času dětí a mládeže. Členství je určeno především pro ty se zájmem o zálesáctví, dobrodružství a sport.

Česká tábornická unie je zájmové hnutí orientující se na život v přírodě, poznávání přírody, její aktivní ochranu a s tím spojené tábornické dovednosti a sportovní vyžití v přírodě. Rozvíjí pozitivní vlastnosti člověka. Navazuje na tradice České tábornické unie z let 1968–70 a tradice historického tramského hnutí.

Asociace turistických oddílů mládeže ČR (A-TOM) je občanské sdružení dětí a mládeže s celorepublikovou působností zaměřené především na turistiku a tábornictví. Členy Asociace TOM jsou tomíci. Těch je necelých deset tisíc a scházejí se na oddílových schůzkách, podnikají řadu tuzemských i zahraničních výprav, v létě pořádají tábory, lezou po horách, sjíždějí řeky, organizují akce pro veřejnost. Tomíci jsou těsně propojeni s Klubem českých turistů, historickou organizací, která pečuje o všestranný rozvoj turistiky v českých zemích již více než jedno století.

Zálesák – svaz pro pobyt v přírodě je organizace zaměřená především na práci s dětmi a mládeží. Náplní zálesáckých schůzek jsou zábavné hry zaměřené na odreagování a získávání nových zkušeností. V maximální míře se snaží využívat možností pobytů v přírodě – jednodenní výlety, víkendové výpravy, letní i zimní tábory. Sdružení vychází z vlastního výchovně výchovného systému, který svým pojetím drsné, dobrodružné, ale i techničtější zaměřené výchovy v přírodě s využitím moderních atraktivních pohybových aktivit vyplňuje volný prostor v zájmech nejen dětí, ale hlavně problémové dospívající mládeže.

4.3.6 Sdružení v oblasti umělecké tvořivosti

V České republice je spjaté zejména s rozvíjením tradic lidového umění. Nejpočetnější organizací zájemců o lidové umění v České republice je Folklorní sdružení České republiky, které se zaměřuje především na uchování a rozvíjení lidových tradic a národních kulturních hodnot, zejména v oblasti lidové hudby, tance a zpěvu. Sdružuje 412 členských souborů. Pořádá Mezinárodní festival dětských

folklorních souborů střední Evropy, regionální přehlídky folklorních souborů Prameny, přehlídku dětských zpěváků lidových písní Zpěváčci, spolupředává kurzy a semináře pro vedoucí souborů, choreografy a tanečníky, vydává časopis Folklor.

4.3.7 Sdružení zabývající se oblastí poznávání a ochrany přírody

Mezi tato sdružení lze zařadit Český svaz ochránců přírody, který byl založen 11. září 1979. V současné době má 7 500 členů a jeho posláním je ochrana a obnova přírodního dědictví, ekologická výchova a podpora trvale udržitelného života.

Další významné sdružení zabývající se přírodou je Duha – sdružení dětí a mládeže pro volný čas, přírodu a recesi. Vznikla v říjnu 1989, dnes má přes 4 tisíce členů sdružených ve stovce základních článků (dužin) po celé republice. Činnost těchto dužin je rozličná: turistika a táboření, vodáctví, divadlo, výtvarné činnosti, outdoorové aktivity (jeskyňáření, lezení, cyklistika), deskové hry, mezinárodní výměny, podpora dobrovolnictví, participace a jiné. Mezi aktivity Duhy patří především akce pro děti a mládež – tábory všech typů, nejrůznější akce, kursy i různé sociální, vzdělávací, kulturní, recesní, sportovní, turistické, ekologické a jiné programy v ČR i v zahraničí. Nejznámější projekty Duhy jsou Program Participace a workcampy.

Hnutí Brontosaurus je další sdružení (nezisková organizace), které zaměřuje svou činnost na pořádání akcí pro děti a mládež k ochraně přírody a památek, k environmentální výchově a k rozvoji osobnosti.

4.3.8 Sdružení zabývající se technickými činnostmi

Asociace pro mládež, vědu a techniku AMAVET, o. s. byla založena v roce 1990 za účelem rozvoje vědeckých aktivit ve volném čase dětí a mládeže v České republice. Počet jejích členů přesahuje 5000. Jednou z nejdůležitějších částí aktivit AMAVET je vyhledávání a další rozvoj mládeže s vědeckým a technickým nadáním.

4.3.9 Sdružení rozvíjející společenskovední aktivity (historie, poznávání cizích jazyků, zemí a života jejich dětí a mládeže)

Together Czech Republic je občanským sdružením, které pracuje s dětmi a mladými lidmi. Je součástí mezinárodní sítě mládežnických organizací Together, která má pobočky v řadě zemí. Cílem sdružení je nabídnout mladým lidem aktivní využití volného času, podporovat aktivní činnost a participaci mladých lidí ve společnosti, bojovat proti sociálně patogenním jevům a kriminalitě mládeže a poskytovat podporu talentovaným a výjimečně nadaným mladým lidem. Together Czech Republic pořádá mezinárodní výměny mládeže, které podporují interkulturní poznávání a toleranci. Je také vysílací agenturou Evropské dobrovolné služby.

4.3.10 Sdružení veřejně prospěšná

Jejich hlavním posláním je působit ve prospěch druhých lidí, popřípadě pomáhat ochraně a zlepšení stavu přírody. V některých případech vytvářejí složky mladých členů ve sdružení dospělých.

Lze sem zařadit například Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska (SH ČMS) – Úsek mládeže. Úsek mládeže SH ČMS je zájmovým sdružením dětí a mládeže. Jeho činnost je zaměřena na požární ochranu, s cílem vštípit dětem a mládeži co nejvíce pozitivních návyků z požární prevence a zároveň je nadchnout pro budoucí dobrovolnou záchrannářskou práci.

Další ze společností je Český červený kříž (ČČK). ČČK ve spolupráci s Mládeží ČČK nabízí pravidelné schůzky dětí, kde je seznamuje s principy ochrany zdraví, záchrany života a učí je prakticky ovládat život zachraňující úkony.

Do této kategorie lze zařadit i sdružení, která podporují sociálně nebo zdravotně znevýhodněné děti – např. Centrum integrace dětí a mládeže, sdružení Malý princ.

4.3.11 Sdružení orientovaná nábožensky

Jsou sdružení převážně vytvářena z podnětu církví a náboženských společností nebo působící přímo v jejich rámci. Rozvíjejí svoje působení mezi dětmi a mladými

lidmi již od 19. století. Jejich počet v současnosti stále klesá, což souvisí se sekularizací současné společnosti.

Mezi nejstarší a nejrozšířenější sdružení tohoto směru patří YMCA-Křesťanské sdružení mladých lidí (Young Men's Christian Association). Toto sdružení, které u nás působí od roku 1920, je součástí světového hnutí. Zájmovou činnost spojuje s nábožensky motivovaným výchovným působením.

Další z nábožensky orientovaných hnutí je Salesiánské hnutí mládeže, které navazuje na učení Dona Boska. Don Bosko (1815–1888) byl průkopník sociální pedagogiky, který celý svůj život věnoval výchově zanedbaných chlapců v Turíně. Vycházel z důvěry k dítěti a odmítal represivní způsob vůči nim. Salesiánské hnutí mládeže je organizací mladých lidí, která výchovně působí mezi dětmi a mládeží v křesťanském duchu. Její pozornost se zaměřuje hlavně na děti a mládež z neúplných rodin, ohrožené jakoukoliv závislostí, nezaměstnané apod.

4.4 Nové typy zařízení volného času

Nelze opomenout zmínit ani nové typy zařízení volného času, které v současné době u nás vznikají. Jedná se především o zařízení spontánní činnosti, jako jsou např. skateparky, dále se rozšiřují velká nákupní střediska, která zřizují herní koutky, multikina, bowlingové herny a v neposlední řadě lze mezi nové typy zařízení volného času zařadit i velkokapacitní rekreační a sportovní střediska, jako jsou akvaparky a sportovní areály (Hofbauer, 2004, s. 94).

PRAKTICKÁ ČÁST

5 Cíle a úkoly praktické části

Cílem praktické části bakalářské práce je shromáždit poznatky o možnostech trávení volného času dětí mladšího školního věku v Českém Krumlově a zmapovat vliv rodičů a pedagogických pracovníků na trávení volného času u těchto dětí.

Pro získání informací o možnostech trávení volného času v Českém Krumlově byly použity zejména internetové stránky jednotlivých institucí, které se zabývají volnočasovými aktivitami v tomto okresním městě. Další informace byly získány z výročních zpráv jednotlivých institucí či z jejich tištěných brožur.

Stěžejní část výzkumu je založena na výzkumu kvantitativním, který byl posléze doplněn o výzkum kvalitativní. U kvantitativního výzkumu byla použita metoda dotazníku. Dotazník je jednou z nejméně používaných metod hromadného zjišťování údajů. V relativně krátkém čase lze touto metodou získat poměrně velké množství informací. Jeho nevýhodou bývá obvykle nízká návratnost od respondentů. Dotazník se skládá ze tří částí – vstupní, druhé části a dále z konce dotazníku. Vstupní část obsahuje hlavičku (jméno autora), vysvětluje cíle dotazníku a poskytuje pokyny, jak dotazník vyplňovat. Druhá část obsahuje vlastní otázky. Na konci dotazníku je poděkování respondentovi za spolupráci (Gavora, 2000, s. 99–100).

V této bakalářské práci bylo pomocí metody dotazníku zjišťováno především to, jak žáci mladšího školního věku základních škol v Českém Krumlově tráví svůj volný čas a zda ho tráví dle svých představ. Dále byly rozdány dotazníky i jejich rodičům, u kterých se zjišťovala skutečnost, do jaké míry ovlivňují rozhodnutí svých dětí o tom, jaký kroužek budou navštěvovat, jak budou trávit svůj volný čas a dále jejich názor na to, zda je nabídka volnočasových aktivit škol a organizací v Českém Krumlově dostatečná.

Poté byl proveden kvalitativní výzkum, při kterém byly použity výzkumné metody pozorování a rozhovor. Metoda pozorování je vhodná na vytvoření si uceleného obrazu o práci v jednotlivých kroužcích. V tomto případě bylo použito pozorování zúčastněné – jev byl pozorován v prostředí, ve kterém se odehrával, přímé – badatel se účastnil zkoumaného jevu v čase jeho průběhu, nestrukturované – účelem bylo získat zhuštěný popis jednání a otevřené – pozorovatel uvedl důvod pozorování (Švaříček, 2007, s. 144–146).

Výhodou tohoto typu výzkumu je, že probíhá nenápadně a neruší ani děti ani vedoucího kroužku. Po celou dobu pozorování bylo zapisováno, jak kroužek probíhá.

Poté byli požádáni titíž vedoucí o poskytnutí rozhovoru. Rozhovor je *kladení otázek lidem nebo získávání jejich odpovědí a názorů na konkrétní stimul a zaznamenávání těchto získaných informací* (Nápravníková, 2013, s. 34). Všem vedoucím byly položeny stejné, předem připravené otevřené otázky. Pomocí rozhovoru s pedagogickými pracovníky, kteří vedou jednotlivé kroužky, se autorka snažila zjistit, jaké děti kroužky navštěvují a co je vedlo k tomu, že si vybraly právě tento kroužek.

5.1 Výzkumné předpoklady

Předpoklad č. 1: *Lze předpokládat, že rodiče s vyšším vzděláním vedou své potomky k rozmanitým zájmům více než rodiče s nižším vzděláním.*

Předpoklad č. 2: *Lze předpokládat, že zájmové kroužky ve školních družinách či klubech navštěvuje více dětí mladšího školního věku, než zájmové kroužky v domech dětí a mládeže.*

Předpoklad č. 3: *Lze předpokládat, že chlapci se věnují více sportovním a technickým aktivitám, dívky častěji navštěvují hudebně-dramatické a výtvarné aktivity.*

Předpoklad č. 4: *Lze předpokládat, že děti rodičů s vyšším vzděláním se nudí méně než děti rodičů s nižším vzděláním.*

5.2 Nabídka volnočasových institucí v Českém Krumlově

Český Krumlov je okresní město, které leží na jihu České republiky. Jeho rozloha činí 22,17 km² a žije zde 13 290 obyvatel. V Českém Krumlově je i největší nabídka volnočasových aktivit pro děti a mládež z celého okresu. Z nejvýznamnějších institucí lze vyjmenovat 4 základní školy, 1 základní školu speciální a praktickou, 1 středisko pro volný čas dětí a mládeže, 1 základní uměleckou školu. Mezi další organizace, které se zabývají volnočasovými aktivitami pro děti a mládež lze zařadit i Město Český Krumlov, které je zřizovatelem obecně prospěšných společností Centrum

pro pomoc dětem a mládeži o.p.s. a PRO – SPORT ČK o.p.s. V celkovém výčtu nelze opomenout ani KoCeRo – komunitní centrum Romů o.p.s. (dále jen KoCeRo o.p.s.), Sokol a Skaut.

5.2.1 Dům dětí a mládeže

Dům dětí a mládeže (DDM) v Českém Krumlově organizuje zejména volnočasové aktivity pro děti a mládež. Ve městě Český Krumlov působí od roku 1971. Činnost DDM probíhá v rámci pravidelné činnosti, nepravidelné činnosti – organizace různých akcí pro veřejnost, organizuje soutěže a přehlídky vyhlášené MŠMT, prázdninovou činností. Podílí se na další péči o nadané děti, žáky a studenty. Zájmová činnost je organizována v šesti odděleních: jazykové (viz tabulka číslo 2), výtvarné (viz tabulka číslo 3), hudebně-taneční (viz tabulka číslo 4), technické (viz tabulka číslo 5), přírodovědné (viz tabulka číslo 6) a tělovýchovné (viz tabulka číslo 7).

Tabulka č. 2 Jazykové oddělení DDM

NÁZEV AKTIVITY	VĚK	DEN	HODINA	CENA ZA ROK
Angličtina pro nejmenší A	od 1. tř.	PO	14.00	600 Kč
Hrátky s angličtinou	od 1. tř.	PO	15.00	600 Kč
Hrátky s angličtinou II	2.–3. tř.	ST	14.00	600 Kč
Angličtina bez učení	3. tř.	ÚT	17.00	600 Kč
Pojďme spolu mluvit anglicky I	4.–7. tř.			600 Kč
Pojďme spolu mluvit anglicky II	4.–7. tř.	PO	14.00	600 Kč
Pojďme spolu mluvit německy	od 5. tř.			600 Kč
Hravá francouzština – ZŠ Plešivec	od 1. tř.	PO	14.00	600 Kč
Tvůrčí psaní	od 4. tř.	PO	17.00	800 Kč
Divadélko	od 3. tř.	Út	15.00	600 Kč
Bingo	od 5. tř.	ST	16.30	500 Kč
Topinka	od 3. tř.	ČT	14.30	500 Kč

Zdroj: Dům dětí a mládeže Český Krumlov, 2014, [online]

Tabulka č. 3 Výtvarné oddělení a klubová činnost

NÁZEV AKTIVITY	VĚK	DEN	HODINA	CENA ZA ROK
Hravé tvoření	1.–3. tř.	PO	16.00	700 Kč
Tvořivá dílna	od 4. tř.	PO	15.30	700 Kč
Dovedné ruce Holubov I	od 1. tř.	ČT	14.00	400 Kč
Výtvarný kroužek Kájov	od 1. tř.	ST	13.30	400 Kč
Zábavná výtvarka	od 1. tř.	ST	15.30	700 Kč
Keramika mladší	od 1. tř.	ÚT	14.30	900 Kč
Keramika mladší II	od 1. tř.	ČT	14.30	900 Kč
Keramika Kájov	od 1. tř.	ČT	14.00	500 Kč
Keramika Kájov	od 1. tř.	ČT	16.00	500 Kč

Zdroj: Dům dětí a mládeže Český Krumlov, 2014, [online]

Tabulka č. 4 Hudebně-taneční oddělení DDM

NÁZEV AKTIVITY	VĚK	DEN	HODINA	CENA ZA ROK
Hrajeme si s flétničkou II – mírně pokročilí	od 1. tř.	ÚT	16.00	600 Kč
Krumlovští pištcí – přípravka	od 1. tř.	ÚT	16.00	600 Kč
Krumlovští pištcí – Písklata	od 3. tř.	ÚT	16.00	600 Kč
Krumlovští pištcí – Pážata	od 4. tř.	ÚT	17.00	600 Kč
Krumlovští pištcí – Pištcí	od 5. tř.	ÚT	17.00	600 Kč
Kytara začátečníci I	od 4. tř.	PO	14.30	600 Kč
Kytara začátečníci II	od 4. tř.	ÚT	16.00	600 Kč
Kytara začátečníci III	od 4. tř.	ST	14.00	600 Kč
Kytara začátečníci IV	od 4. tř.	ST	15.00	600 Kč
Kytara mírně pokročilí I – Hanča	od 5. tř.	PO	14.00	600 Kč
Kytara mírně pokročilí II – Majka	od 5. tř.	ST	14.30	600 Kč
Kytara ZŠ Za Nádražím – začátečníci	od 4. tř.	ÚT	14.00	600 Kč
Kytara ZŠ Za Nádražím – mírně	od 5. tř.	ÚT	15.00	600 Kč

pokročili				
Kytara ZŠ Vyšší Brod – mírně pokročili	od 5. tř.			400 Kč
Flétnička Chvalšiny – pokročili	od 2. tř.	ÚT	14.30	400 Kč
Kapela Jeden a půl chlapa	8–14 let	ČT	14.30	600 Kč
Jitřenka – Malá muzika	od 4. tř.	ST	16.00	600 Kč
Jitřenka – folklórní soubor	od 1. tř.	ST	17.00	600 Kč
Tancujeme pro radost s Eliškou	od 3. tř.	ÚT	14.30	600 Kč
Orientální tance – začátečníci	od 3. tř.	ČT	14.00	600 Kč
Orientální tance – mírně pokročili	od 4. tř.	ČT	15.00	600 Kč

Zdroj: Dům dětí a mládeže Český Krumlov, 2014, [online]

Tabulka č. 5 Oddělení techniky DDM

NÁZEV AKTIVITY	VĚK	DEN	HODINA	CENA ZA ROK
Automodeláři	od 3. tř.	ST	15.30	600 Kč
Letečtí modeláři	od 3. tř.	PO	15.00	600 Kč
Letečtí a lodní modeláři	od 5. tř.	PO	16.30	600 Kč
Hokusy – pokusy II	od 3. tř.	ST	15.45	600 Kč
Hokusy – pokusy III	od 4. tř.	ST	17.00	600 Kč
Keramika Kájov	od 1. tř.	ČT	16.00	500 Kč

Zdroj: Dům dětí a mládeže Český Krumlov, 2014, [online]

Tabulka č. 6 Oddělení přírodovědy DDM

NÁZEV AKTIVITY	VĚK	DEN	HODINA	CENA ZA ROK
Rybáři	od 2. tř.			600 Kč
Kynologie	od 2. tř.	ČT	16.00	600 Kč

Zdroj: Dům dětí a mládeže Český Krumlov, 2014, [online]

Tabulka č. 7 Oddělení sportu DDM

NÁZEV AKTIVITY	VĚK	DEN	HODINA	CENA ZA ROK
Aerobi mini	1.–5. tř.	ÚT	15.30	700 Kč
Aikido I	1.–7. tř.	ÚT	17.00	800Kč
Aikido I	1.–7. tř.	ČT	17.00	800Kč
Badminton – přípravka	1.–7. tř.	ÚT, PÁ	14.30	
Florbal – přípravka	Rok narození 2003 a mladší	ČT	17.30	1000 Kč
Florbal – mladší žáci	Rok narození 2001 -2002	PÁ ST	17.00 16.30	1000 Kč
Hasiči	od 2. tř.	ÚT	16.00	400 Kč
Hokej přípravka	4–10 let	PO	16.00	800 Kč
Malá škola bruslení a hokejových dovedností	Noví žáci + 1. třída	ST SO	15.30 07.00	800 Kč
Hokej přípravka – pokročilí	4–10 let	PO ST	16.00 15.30	800 Kč
Cheerleaders	3.–8. tř.	ST	15.00	700 Kč
Kanoistika pro pokročilé	5.–8. tř.	ÚT ČT	17.00 17.00	1000 Kč
Karate začátečníci	od 6 let	PO, PÁ	17.00	1 600 Kč
Karate pokročilí	od 6 let	PO	18.00	800 Kč
Mažoretky	od 6 let	ÚT	16.30	700 Kč
Šachy	od 1. tř.	ČT	15.30	300 Kč
Šipky – DARTS ČK	od 3. tř.	ÚT ČT	18.30 17.00	400 Kč

Zdroj: Dům dětí a mládeže Český Krumlov, 2014, [online]

Mimo výše uvedené kroužky pořádá DDM pro děti mladšího školního věku soutěže, letní tábory a výukové programy. DDM Český Krumlov samozřejmě nabízí účast

v zájmových útvarech i dětem předškolního a staršího školního věku, mládeži a dospělým.

5.2.2 Základní umělecká škola Český Krumlov

Základní umělecká škola Český Krumlov byla založena již v roce 1780 jako Městská hudební škola. Od doby svého vzniku působí ve stále stejné budově. Původní hudební škola postupně rozšířila nabídku vzdělávání o výtvarný, literárně dramatický a taneční obor a proměnila se tak ve školu uměleckou. Dnešní ZUŠ Český Krumlov poskytuje základy uměleckého vzdělávání 850 dětem, mladým lidem i dospělým pod odborným vedením 40 pedagogů. Jejím zřizovatelem je Krajský úřad v Českých Budějovicích. ZUŠ organizuje výuku ve čtyřech uměleckých oborech: hudebním (kolem 560 žáků), výtvarném (kolem 180 žáků), tanečním (kolem 90 žáků) a literárně dramatickým (kolem 20 žáků). Škola poskytuje vzdělávání také v obcích Horní Planá, Kájov a Brloh, kde žáci navštěvují pouze hudební obor, ve Křemži je vedle hudebního oboru provozován i obor taneční. Průměrná částka, kterou účastníci zaplatí, činí 3000 Kč ročně.

5.2.3 Základní školy

Základní škola Plešivec, Plešivec 249, 381 01 Český Krumlov

Škola byla otevřena 3. září 1979. V současné době má Plešivecká základní škola jazykové učebny, učebny určené pro fyziku a chemii, přírodopis a pro výtvarnou výchovu. Součástí výtvarné dílny je modelovna, ve které je potřebné vybavení včetně elektrické pece. Škola má informační centrum, do něhož je zahrnuta knihovna a dvě učebny vybavené počítači. Kromě výuky informatiky mohou děti počítačové učebny a knihovnu využívat i v době mimo vyučování. Součástí školy je tělocvična, kterou využívá do večerních hodin i o víkendech veřejnost. Pro sport a tělesnou výchovu jsou určeny také zrekonstruované volejbalové kurty, nové víceúčelové hřiště s umělým povrchem a atletická dráha s doskočištěm. Ke sportovnímu areálu patří také interaktivní hřiště SmartUs, první svého druhu v České republice. Škola poskytuje vzdělání cca 420 žákům.

Značnou pozornost škola věnuje době mimo vyučování. V provozu jsou dvě oddělení školní družiny a školní klub. Školní družina i školní klub organizují pro děti řadu zajímavých akcí. Mimořádně velká je i nabídka zájmových kroužků především pro děti z 1. stupně (viz tabulka číslo 8).

Tabulka č. 8 Nabídka zájmových kroužků Základní školy Plešivec, Český Krumlov

NÁZEV KROUŽKU	VĚK	DEN	HODINA	CENA ZA ROK
Keramika	od 1. tř.	PO–ČT	15.00–16.30	600 Kč
Výroba módních doplňků	4.–9. tř.	ÚT	15.00–16.30	500 Kč
Fotografický kroužek pro začátečníky	od 1. tř.	ST	15.00–15.45	500 Kč
Fotografický kroužek pro mírně pokročilé	od 2. tř.	ST	15.45–16:30	500 Kč
Fotografický kroužek pro pokročilé	od 3. tř.	ČT	15.00–16.20	500Kč
Florbal I. stupeň (chlapci)	2.–5. tř.	PÁ	13.30–14.15	500 Kč
Kytarový kroužek 1,2 (pro ty, co již na kroužek chodili)	2.–5. tř.	ČT	12.15–13.45	500 Kč
Volejbal (chlapci)	2.–5. tř.	ČT	14.45–15.30	500 Kč
Sportovní a pohybové hry	od 4. tř.	PO	14.30–15.30	500 Kč
Sportovní gymnastika	1.–2. tř. 3.–4. tř.	ÚT ST	14.30–15.30 14.30–15.30	500 Kč
Šachový kroužek	1.–9. tř.	ST	14.00–15.00	500 Kč
Flétny	1.–5. tř.	ÚT	14.30–15.30	500 Kč
Angličtina pro 1. třídy (od 2. pololetí)	1. tř.	ÚT	15.00	250 Kč
Angličtina pro 2. třídy	2. tř.	ÚT	13.00–13.30	500 Kč
Hrátky s němčinou	1.–3. tř. 4.–5. tř.	PO ÚT	13.00–13.30 13.00–13.45	500 Kč
Výtvarný kroužek s prvky arteterapie		PO	13.00–14.15	500 Kč

Stolní tenis	od 3. tř.	ÚT	16.15–17.45	zdarma
Tenis	–	ST	16.00–17.00	
Rybářský kroužek	od 3. tř.	PO	15.30	zdarma
Přírodověd. a turistický kroužek	1.–5. tř.	ÚT	13.00–14.30	600 Kč
Dyslektická náprava, logopedie	Dle domluvy			

Zdroj: ZŠ Plešivec, 2014, [online]

Základní škola Český Krumlov, Za Nádražím 222, 381 01 Český Krumlov

První vyučování v této škole bylo zahájeno 4. září 1972. O deset let později byla poprvé otevřena v pátých ročnících sportovní třída se zaměřením na volejbal pro dívky a na hokej pro hochy. Specializace na volejbal pro dívky trvá doposud a v každém školním roce je naplněna jedna volejbalová třída. V roce 1990 byl těmto třídám přiznán oficiální statut sportovních tříd. Do volejbalových tříd jsou přijímány sportovně talentované děti. V dnešní době se ve škole vzdělává cca 640 žáků. Také v této základní škole je poměrně velká nabídka zájmových kroužků (viz tabulka číslo 9).

Tabulka č. 9 Nabídka zájmových kroužků Základní školy Český Krumlov, Za Nádražím

NÁZEV KROUŽKU	VĚK	DEN	HODINA	CENA ZA ROK
Logické a kreativní hrátky	1. tř.	PO	14.00–14.45	600 Kč
	2.–5. tř.	PÁ	14.00–14.45	
Nebojme se PC	2.–3. tř.	PO	13.30–14.15 14.25–15.10	600 Kč
		ČT	13.40–14.25	
Gymnastika	2.–3. tř.	ÚT	13.45–14.30	600 Kč
	4.–5. tř.	ST	13.30–14.15	
Pletení a háčkování	2–5. tř.	ST	13.30–14.15	600 Kč
Kroužek míčových her pro 2. ročník	2. tř.	ST	12.35–13.30	600Kč
Volejbalový kroužek – začátečníci	2.–5. tř.	ÚT	14.30–15.30	600 Kč
Volejbalový kroužek – pokročilí	3.–5. tř.	ČT	14.00–15.00	600 Kč

Volejbalový kroužek	4.–6. tř.	ÚT ST	13.45–14.30 15.00–16.00	600 Kč
Jazykový kurz angličtiny	5.–9. tř.	ČT	7.00–7.45	800 Kč
Výtvarný kroužek při školní družině	2.–4. tř. 2.–4. tř. 1. tř. 1. tř.	ČT PO ST ČT	12.45–13.30 15.30–17.00 14.30– 6.00 14.30–16.00	800 Kč
Keramika	2.–4. tř.	PO	15.00–16.30 (1 x za 14 dní)	800 Kč
Kroužek flétny	2.–4. tř.	ÚT	14.30–15.30 (začátečníci) 15.30–16.30 (pokročilí)	800 Kč
Keramický kroužek a výtvarné činnosti	5. tř.	ÚT	14.00–15.30 (1 x za 14 dní)	800 Kč
Angličtina hrou I	1. tř.	ÚT	14.00–14.45	800 Kč
Angličtina hrou II	2. tř.	PÁ	12.45–13.30	800 Kč
Angličtina hrou III	3. tř.	ČT	13.00–13.45	800 Kč

Zdroj: ZŠ Za Nádražím, 2013, [online]

Základní škola T. G. Masaryka, Český Krumlov, T. G. Masaryka 213

Tato základní škola je vůbec nejstarší v Českém Krumlově. První školní rok zde byl zahájen již 1. 9. 1929. V roce 1987 získala škola statut školy se sportovními třídami a mohla se tak zlegalizovat činnost sportovních tříd se zaměřením na kopanou. V současné době školu navštěvuje cca 300 žáků, kteří se mohou přihlásit do různých kroužků dle svého zájmu (viz tabulka číslo 10).

Tabulka č. 10 Nabídka zájmových kroužků Základní školy T. G. Masaryka, Český Krumlov

NÁZEV KROUŽKU	VĚK	DEN	HODINA	CENA ZA ROK
Angličtina hrou	1.–2. tř.	ST	12.45–13.30	800 Kč
Angličtina hrou 2	3.–5. tř.	ST	12.45–13.30	800 Kč
Hrajeme si s němčinou	1.–3. tř.		Dle dohody	800 Kč
Hrajeme si s němčinou 2	4.–6. tř.		Dle dohody	800 Kč
Kroužek ruštiny	4.–9. tř.		Dle dohody	800Kč
Move iPad	1. tř.		Od 3. 2. 2014	400 Kč
Učíme se s iPadem	2.–3. tř.	ČT	13.00–13.45	800 Kč
Kroužek pohybových her	1.–3. tř.	ÚT	13.00–13.45	800 Kč
Kroužek sportovních her 3	4.–6. tř.	ČT	13.45–15.15 (lichý týden)	800 Kč
Kroužek florbalu	3.–7. tř.	ST	13.00–13.45	800 Kč
Kroužek florbalu 2	3.–7. tř.	ST	13.45–14.30	800 Kč
Kroužek fotbalu	4.–5. tř.	ÚT, ČT	16.00–17.30	800 Kč
Kroužek čtení a psaní	4. tř.	ÚT	12.45–13.30	800 Kč
Hudební kroužek	1.–3. tř.	ČT	13.00–13.45	800 Kč
Kudy z nudy	3.–5. tř.	ÚT	13.00–14.30 (sudý týden)	800 Kč
Kroužek náboženství	1.–9. tř.		Dle dohody	

Zdroj: Základní škola T. G. Masaryka, 2013 [online]

Základní škola Český Krumlov, Linecká 43, 381 01 Český Krumlov

Škola, která se nachází v historické budově, je neustále modernizována. Žáci využívají odborné učebny chemie a fyziky, informatiky, cizích jazyků, výtvarné výchovy, hudební výchovy, cvičný byt, kovodílnu, dřevodílnu, keramickou dílnu a školní zahradu. Po povodních v roce 2002 byla nově zrekonstruována i tělocvična. Volný čas mají žáci možnost trávit ve školní klubovně, knihovně či atriu. Děti prvního stupně využívají školní družinu. Po vyučování mohou žáci navštěvovat zájmové

kroužky zřizované školou (viz tabulka číslo 11), jež jsou zcela zdarma. Tuto školu navštěvuje cca 300 žáků.

Tabulka č. 11 Nabídka zájmových kroužků Základní školy Český Krumlov, Linecká

NÁZEV KROUŽKU	DEN	HODINA	CENA ZA ROK
Cvičení s hudbou	PO	13.30–14.15	–
Počítače	PO	15.00–16.00	–
Keramika	ÚT	13.00–14.00	–
Vaření	ÚT	15.00–16.00	–
Divadýlko	ST	13.00–14.00	–
Vaření	ČT	15.00–16.00	–

Zdroj: ZŠ Linecká, 2014, [online]

Základní škola, Český Krumlov, Kaplická 151

Zřizovatelem Základní školy, Český Krumlov, Kaplická 151 je Jihočeský kraj. Organizace vykonává činnost základní školy praktické a základní školy speciální. Základní škola praktická má kapacitu 120 žáků, základní škola speciální 25 žáků. Školu navštěvují především žáci z Českého Krumlova a Větřní (více než polovina žáků). Také v této škole mohou žáci navštěvovat zájmové kroužky (viz tabulka číslo 12), které jsou bezúplatné.

Tabulka č. 12 Nabídka zájmových kroužků Základní školy, Český Krumlov, Kaplická

NÁZEV KROUŽKU	DEN	HODINA	CENA ZA ROK
Arteterapie I	ÚT	12.45–13.30	–
Arteterapie II	ÚT	13.30–14.15	–
Práce s PC	ČT	13.35– 14.20	–

Zdroj: ZŠ Krumlov, 2014, [online]

5.2.4 Centrum pro pomoc dětem a mládeži o.p.s

CPDM, o.p.s bylo založeno v roce 1997 Městem Český Krumlov. Jeho hlavními činnostmi jsou aktivity v oblasti prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže, podpora sociálně znevýhodněných a zdravotně postižených dětí a mládeže. Dále realizace aktivit, které podporují vhodné trávení volného času dětí a mládeže a v neposlední řadě také informační a poradenská činnost.

5.2.5 PRO – SPORT ČK o.p.s.

Tato obecně prospěšná společnost vznikla 1. 1. 1999. Jediným zakladatelem je Město Český Krumlov. Jejím hlavním posláním je pomoc rozvoji kultury, sportu a dalších pohybových aktivit v podmínkách města. PRO – SPORT ČK o.p.s. má od Města Český Krumlov v pronájmu plavecký bazén, sportovní halu a zimní stadion.

Plavecký bazén byl pro veřejnost otevřen v roce 1991. Skládá se z velkého bazénu o rozměrech 25 c 12,5 m a dále z malého bazénu o rozměrech 9 × 5 m. Součástí plaveckého bazénu je parní komora, oddělená pro muže a ženy. V době školního roku je pronajímán mateřským a základním školám a dále sportovním klubům, které jsou zaměřeny na vodní sporty. Jedná se o Českokrumlovský plavecký klub, Vodní záchrannou službu ČČK, Klub sportovních potápěčů, Klub sportovního potápění Delfin, Vodní slalom, Volejbalisté a Baby Club Medúzka. Pod hlavičkou PRO – SPORT o.p.s funguje plavecká škola Hastrmánek, která se zabývá výukou plavání všech věkových kategorií od dětí školkového věku.

Sportovní hala byla do plného provozu uvedena v roce 2004 po celkové rekonstrukci po povodních. Její součástí je i ubytovna a bufet. V hale se nachází 5 badmintonových kurtů, 1 tenisový kurt, 1 volejbalový kurt, hřiště pro košíkovou a florbal. Ve sportovní hale provozuje svoji činnost Badmintonový klub, Florbalový klub, FK Slavoj, Futsal, Dům dětí a mládeže, Základní škola Linecká Český Krumlov, Základní škola T. G. Masaryka Český Krumlov a Jihočeský badmintonový svaz.

Zimní stadion v Českém Krumlově je zastřešený, s umělým osvětlením, bez vlastního sociálního a šatnového zázemí. Lední plocha má rozměry 60 × 30 m. Zimní stadion využívá především HC Slavoj, základní školy, mateřské školy a veřejnost.

PRO – SPORT ČK o.p.s také spravuje od roku 2005 herní plochy a dětská hřiště na území Českého Krumlova.

5.2.6 KoCeRo – komunitní centrum Romů o.p.s. (dále jen KoCeRo o.p.s.)

KoCeRo o.p.s je obecně prospěšnou společností, která byla založena v červnu 2006 za účelem poskytování obecně prospěšných služeb, kterými chce přispívat k sociální a kulturní spolupráci romského etnika a většinové společnosti. Provozuje nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, snaží se rozvíjet příležitosti pro volnočasové aktivity (hudba, tanec ...), pořádá odborné kurzy a školení, pořádá vzdělávací aktivity s důrazem na romské děti předškolního a školního věku.

5.3 Výzkumný vzorek

Kvantitativní výzkumné šetření bylo uskutečněno u žáků na Základní škole Český Krumlov, Plešivec 249 a jejich rodičů. Další dotazníky jsem rozdala svým známým, kteří mají děti mladšího školního věku, jež navštěvují některou ze základních škol v Českém Krumlově.

Kvalitativní výzkum proběhl v DDM Český Krumlov a dále na Základní škole Český Krumlov, Plešivec 249, neboť lze předpokládat, že nejvíce zájmových útvarů děti navštěvují v DDM a v jednotlivých základních školách.

Základní školu Český Krumlov, Plešivec 249 jsem vybrala záměrně, neboť splňuje relevantní znaky základního souboru. Škola se nachází na druhém největším sídlišti v Českém Krumlově. Spádový obvod školy je: Plešivec, sídliště Plešivec, Nové Spolí, Slupenec. To znamená, že školu navštěvují nejen děti ze sídliště, ale také žáci, kteří mají trvalé bydliště ve městě, v rodinných domcích. Do školy zároveň dojíždějí i děti z blízkého a vzdálenějšího okolí. Počet žáků této školy je druhý nejvyšší v Českém Krumlově cca 420 žáků, tedy nejedná se ani o školu s největším počtem žáků (kde převládá anonymita žáků), ani o malou školu (kde převládají neformální vztahy). Základní škola Český Krumlov, Plešivec 249 není zaměřena na specifické skupiny žáků jako např. Základní škola Český Krumlov, Za Nádražím 222, která je zaměřena na práci s dětmi ve volejbalu. Také paní ředitelka a učitelé této základní školy jsou velmi vstřícní a byli ochotni umožnit provést výzkum. Dalším důvodem k vybrání této školy jsou

i osobní vazby, neboť školu navštěvuje má dcera. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem byla tato škola vybrána jako vhodný výběrový soubor.

Počet dotazníků, které jsem v základní škole rozdala, bylo 49 dotazníků pro děti mladšího školního věku a 49 dotazníků pro jejich rodiče. Dalších 23 dotazníků pro děti a 23 dotazníků pro jejich rodiče jsem rozdala svým kolegům v práci a svým známým, kteří mají děti mladšího školního věku.

Ve výše uvedené základní škole jsem se nejdříve domluvila s třídní učitelkou mé dcery, která navštěvuje třetí třídu, zda mohu výzkum uskutečnit. Paní učitelka byla velmi vstřícná a nabídla mi, že další dotazníky rozdá i v jiné třídě. Poté co jsem měla výzkum schválený třídní učitelkou, jsem se domluvila i s ředitelkou základní školy. I v tomto případě jsem se setkala s pochopením a získala její souhlas.

Celkem 23 dotazníků pro děti ve třetí třídě rozdala třídní učitelka a poskytla žákům informace, jak ho mají vyplňovat. Žáci si ho odnesli domů společně s dotazníky pro rodiče. Návratnost v tomto případě byla 100%. Dalších 26 dotazníků pro žáky a 26 dotazníků pro jejich rodiče bylo rozdáno v páté třídě. Zde žáci vyplňovali dotazníky samostatně ve třídě s pomocí třídní učitelky a poté odnesli dotazníky pro rodiče domů. I zde byla návratnost 100%. U dotazníků, které jsem rozdala kolegům v práci a svým známým, byla opět 100% návratnost.

Respondenti byli poučeni o tom, že musí být vráceny vždy oba druhy dotazníků společně, tj. rodič a jeho dítě mladšího školního věku. Tím bylo zaručeno, že budu moci následně rozdělit skupinu respondentů na děti mladšího školního věku, jejichž rodiče mají nižší vzdělání (pro účely této práce je to základní vzdělání a střední vzdělání s výučním listem) a dále na děti, jejichž rodiče dosáhli vyššího vzdělání (tedy středního vzdělání s maturitou, vyššího odborného vzdělání nebo vysokoškolského vzdělání).

Jak bylo řečeno již dříve, byly vytvořeny dva druhy dotazníků – jeden pro děti mladšího školního věku a jeden pro jejich rodiče.

Dotazníky pro děti jsem se snažila sestavit tak, aby je zaujaly, aby se jim líbily a jejich vyplňování je bavilo. Z tohoto důvodu jsem dotazníky udělala barevné, se spoustou smajlíků. V dotazníku jsem kombinovala různé typy otázek – uzavřené, polouzavřené i otevřené. Znění otázek jsem se snažila volit co nejjednodušší vzhledem k tomu, že dotazník je určen pro děti mladšího školního věku. To, zda je jim dotazník srozumitelný, jsem si nejprve ověřila v předvýzkumu – pomocí interview.

Po vyhodnocení předvýzkumu bylo pouze nutno nahradit ve vstupní části dotazníku slovo *anonymní*, za slovní spojení *dotazník nemusíš podepisovat*.

Dotazníky pro rodiče se opět skládají ze vstupní části, kde je oslovuji, žádám o anonymní vyplnění dotazníku, seznamuji je s účelem mé práce a dávám jim pokyny, jak mají dotazník vyplňovat. Další část dotazníku se skládá celkem z 16 otázek – 14 uzavřených a 2 polouzavřených. První dvě otázky jsou identifikačního charakteru – poskytují mi informace o pohlaví a vzdělání rodiče, který dotazník vyplňuje. Odpovědi na otázky číslo 3 – 6 mi poskytují informace o tom, jak často a jakým způsobem tráví rodiče volný čas se svými dětmi a jakou mají představu o trávení volného času svých dětí. Z odpovědí na otázky 7 – 14 se dozvídám, zda jejich dítě navštěvuje zájmový kroužek, pokud ano, tak zda si ho vybralo samo a jaké okolnosti měly vliv na výběr kroužku. Dále se dozvídám názory rodičů na to, jak je dítě spokojené v kroužku, kolik jsou rodiče ochotni investovat do volnočasových aktivit svých dětí a zda je v okolí dostatek zařízení nabízejících volnočasové aktivity. Z odpovědí na poslední dvě otázky se dozvídám informace o tom, zda rodič navštěvoval ve věku svého dítěte zájmový kroužek a pokud ano, tak zda se shodoval se zaměřením kroužku dítěte. Na konci dotazníku opět děkuji za jeho vyplnění.

Dotazníky byly administrovány 14.01.2014. Nejzazší termín vrácení vyplněných dotazníků zpět respondenty byl 23.01.2014. V tomto termínu jsem obdržela zpět všech 144 dotazníků, které byly podkladem pro mou analýzu.

5.4 Interpretace dílčích výsledků výzkumu

Otázky položené v dotazníku jsem vyhodnocovala jednotlivě. Pro větší přehlednost jsou výsledky mého výzkumu prezentovány v následujících tabulkách a grafech. Jak bylo uvedeno v kapitole 5.3, rozdala jsem celkem 144 dotazníků. 72 dotazníků pro děti mladšího školního věku a 72 dotazníků pro jejich rodiče.

5.4.1 Dotazník pro děti

Otázka číslo 1: *Dotazník vyplňuje?*

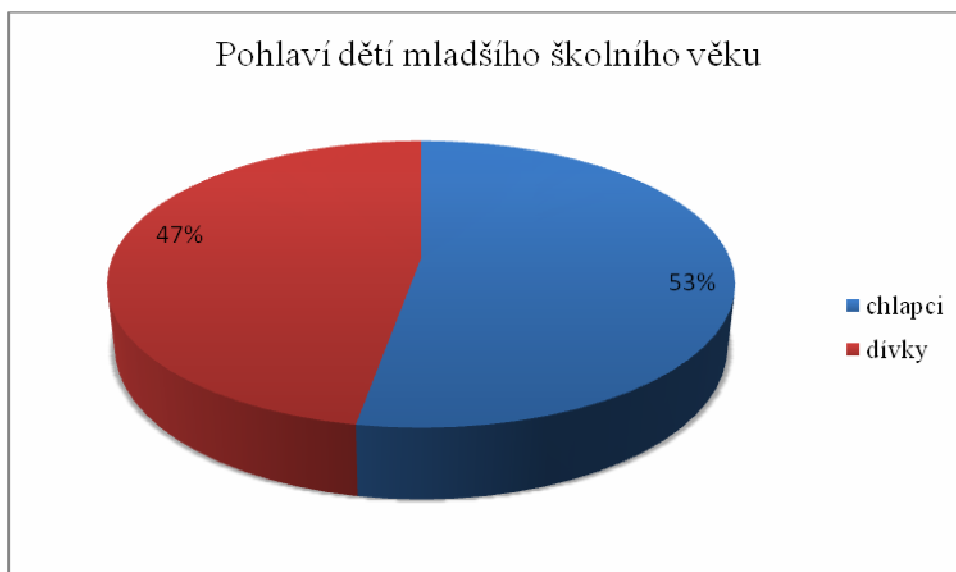
Tabulka č. 13 Rozdělení respondentů dle pohlaví

POHLAVÍ	POČET	%
chlapec	38	53 %
dívka	34	47 %
celkem	72	100 %

Zdroj: vlastní

Graf č. 1 Rozdělení respondentů dle pohlaví

(údaje v relativních četnostech, $f_i = 100 \%$, $n_i = 72$)

Zdroj: vlastní

Z tabulky č. 13 a grafu č. 1 je možné vyčíst následující údaje – z celkového počtu 72 dětí mladšího školního věku bylo 38 chlapců (53 %) a 34 dívek (47 %).

Otázka číslo 2: *Kolik je Ti let?*

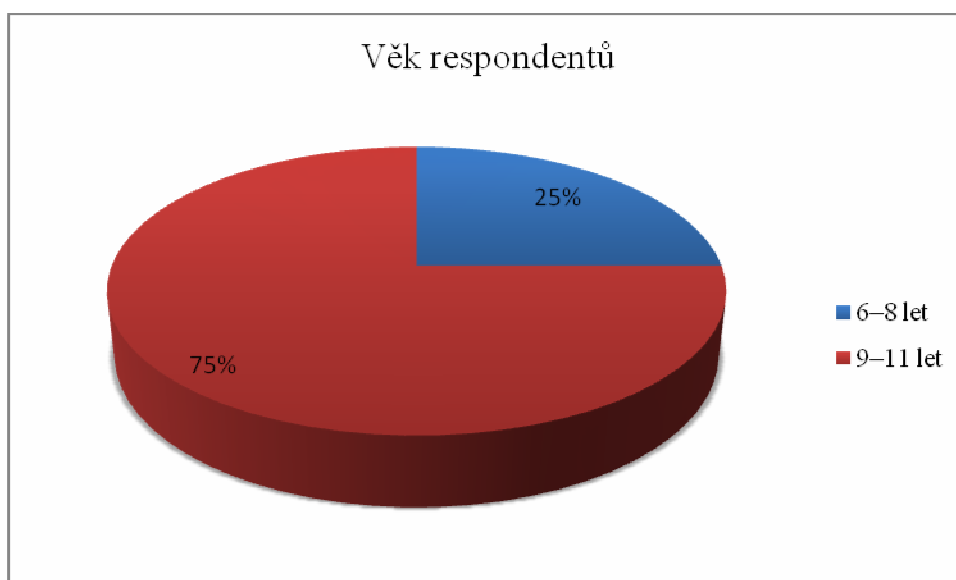
Tabulka č. 14 Rozdělení respondentů dle věku

VĚK	POČET	%
6–8	18	25 %
9–11	54	75 %
celkem	72	100 %

Zdroj: vlastní

Graf č. 2 Rozdělení respondentů dle věku

(údaje v relativních četnostech, $f_i = 100 \%$, $n_i = 72$)

Zdroj: vlastní

Údaje z tabulky č. 14 a grafu č. 2 říkají, že z celkového počtu 72 respondentů jich bylo 18 ve věku 6–8 let (25 %) a 54 ve věku 9–11 let (75 %).

Otázka číslo 3: *Kolik si myslíš, že máš volného času (čas kdy se neučíš ve škole a nespíš)?*

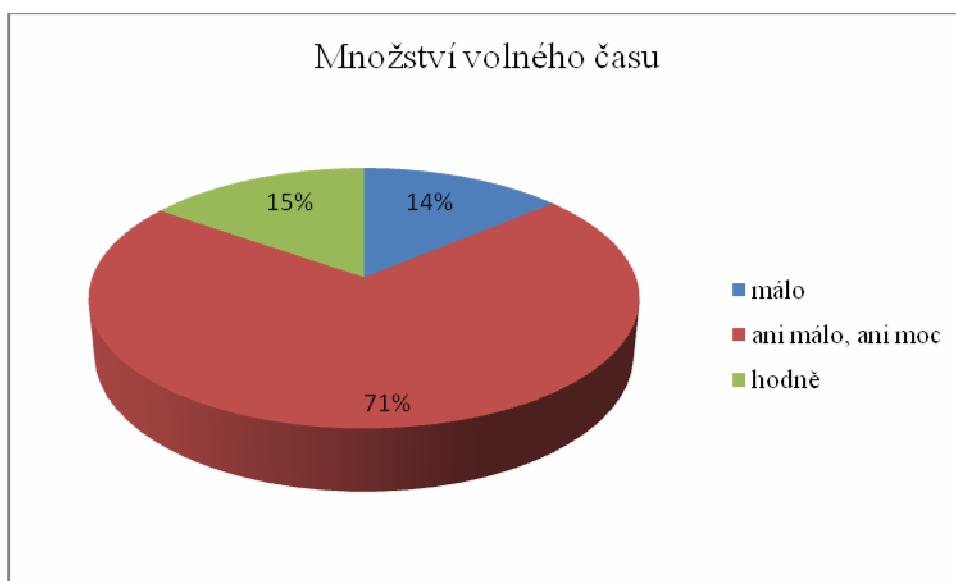
Tabulka č. 15 Množství volného času

MNOŽSTVÍ VOLNÉHO ČASU	POČET DĚTÍ	%
málo	10	14 %
ani málo, ani moc	51	71 %
hodně	11	15 %
celkem	72	100 %

Zdroj: vlastní

Graf č. 3 Množství volného času

(údaje v relativních četnostech, $f_i = 100 \%$, $n_i = 72$)

Zdroj: vlastní

Z celkového počtu 72 respondentů se jich 51 (71 %) domnívá, že volného času nemá ani málo, ani moc. 11 respondentů (15 %) odpovědělo, že má hodně volného času a 10 respondentů (14 %) myslí, že má málo volného času.

Otázka číslo 4: *Přečti si následující možnosti a zaškrtni ty, které se Tě týkají nejčastěji. Jak trávíš svůj volný čas?*

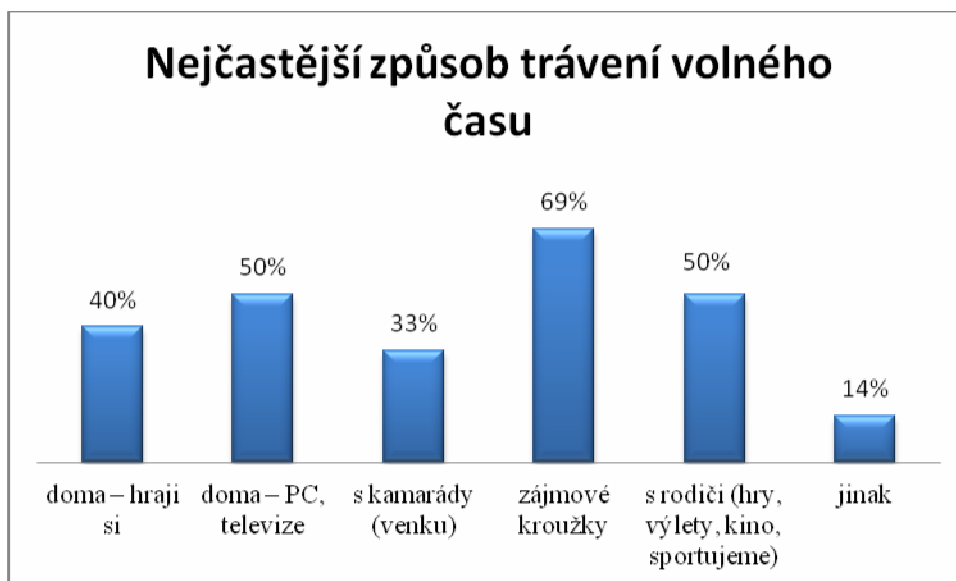
Tabulka č. 16 Nejčastější způsob trávení volného času

ZPŮSOB TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU	POČET DĚTÍ
doma – hraji si	29
doma – u televize nebo počítače	36
venku s kamarády	24
chodím do zájmových kroužků	50
trávím ho s rodiči (hry, výlety, kino, sport)	36
jinak (napiš jak)	10

Zdroj: vlastní

Graf č. 4 Nejčastější způsob trávení volného času

(údaje v relativních četnostech, $f_i = 100 \%$, $n_i = 72$)

Zdroj: vlastní

U této otázky měli dotazovaní možnost volit více odpovědí. Celkem 50 respondentů ze 72 nejčastěji chodí do zájmových kroužků (69 %), 36 respondentů (50%) tráví svůj volný čas doma – u televize nebo počítače, dalších 36 respondentů (50 %) tráví volný čas s rodiči, 29 respondentů (40 %) si hraje doma, 24 respondentů (33 %) je venku s kamarády a 10 respondentů (14 %) zvolilo možnost jinak – 4 sportují, 2 si čtou, 2 si hrají venku v přírodě, 1 si hraje se psem a 1 dělá úkoly.

Otázka číslo 5: *Co děláš nejrady ve svém volném čase?*

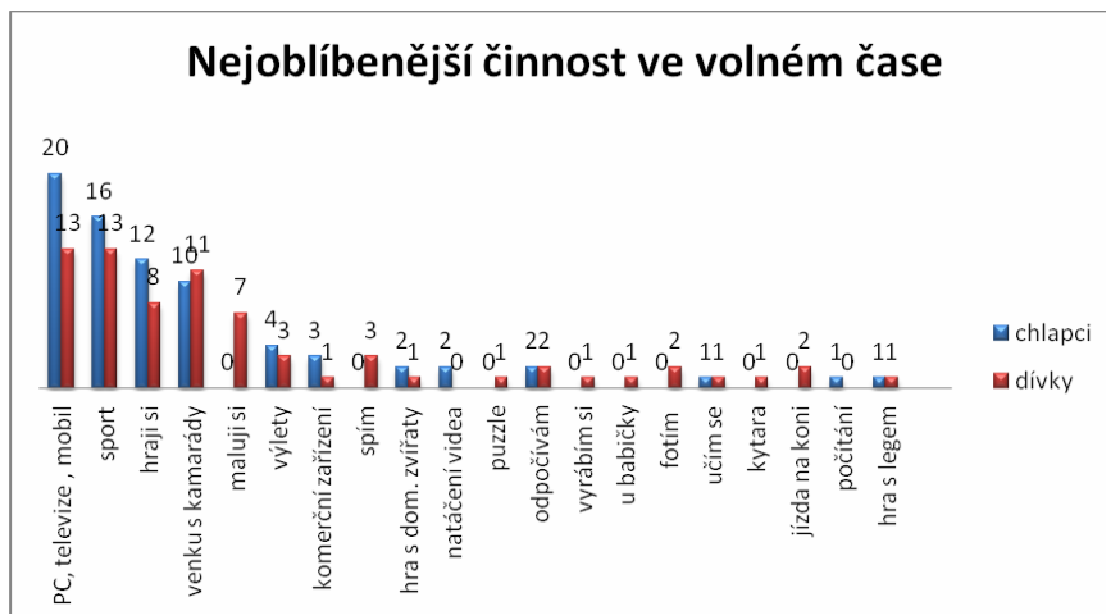
Tabulka č. 17 Nejoblíbenější činnost ve volném čase

NEJOBLÍBENĚJŠÍ ČINNOST VE VOLNÉM ČASE	CHLAPCI	DÍVKY
PC, televize, mobil	20	13
sport	16	13
hrají si	12	8
venku s kamarády	10	11
malují si	–	7
výlety	4	3
komerční zařízení	3	1
spím	–	3
hra s domácími zvířaty	2	1
natáčení videa	2	–
puzzle	–	1
odpočívám	2	2
vyrábím si	–	1
u babičky	–	1
fotím	–	2
učím se	1	1
kytara	–	1
jízda na koni	–	2
počítání	1	–
hra s legem	1	1

Zdroj: vlastní

Graf č. 5 Nejoblíbenější činnost ve volném čase

(údaje v kumulativních četnostech, n_i chlapci = 38, n_i dívky = 34)

Zdroj: vlastní

Také v této otázce respondenti volili více odpovědí. Ve svém volném čase z celkového počtu 38 chlapců jich 20 (53 %) nejraději hraje na počítači (mobilu) či sleduje televizi, 16 chlapců (42 %) rádo sportuje, 12 chlapců (32 %) si hraje, 10 chlapců (26 %) tráví čas venku s kamarády, 4 chlapci (11 %) nejraději jezdí na výlety, 3 chlapci (8 %) rádi navštěvují komerční zařízení (kino, aquapalac, legoland), 2 chlapci (5 %) si hrají s domácími zvířaty, 2 chlapci (5 %) natáčí video, 2 chlapci (5 %) odpočívají, 1 chlapec (3 %) se učí, 1 chlapec (3 %) počítá a 1 chlapec (3 %) si hraje s legem. Z celkového počtu 34 děvčat jich 13 (38 %) nejraději hraje na počítači (mobilu) či sledují televizi, 13 děvčat sportuje (38 %), 11 děvčat (32 %) tráví nejraději čas venku s kamarády, 8 děvčat (24 %) si hraje, 7 děvčat (21 %) odpovědělo, že si malují, 3 děvčata (9 %) ráda jezdí na výlety, 3 odpověděla (9 %), že spí, 2 děvčata (6 %) odpočívají, 2 (6 %) jezdí na koni, (6 %) fotí, 1 děvče (3 %) nejraději navštěvuje komerční zařízení, 1 děvče (3 %) skládá puzzle, 1 děvče (3 %) si vyrábí, 1 děvče (3 %) si hraje s domácími zvířaty, 1 děvče (3 %) je rádo u babičky, 1 děvče (3 %) se učí, 1 děvče (3 %) hraje na kytaru a 1 (3 %) si hraje s legem.

Otázka číslo 6 *Myslíš si, že zažíváš ve volném čase pocit nudy?*

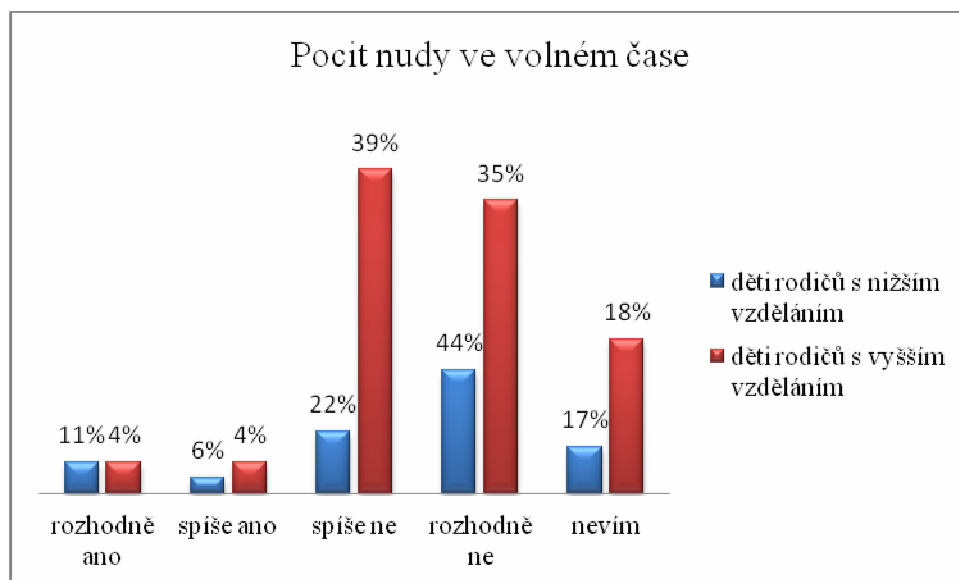
Tabulka č. 18 Pocit nudy ve volném čase

POCIT NUDY VE VOLNÉM ČASE	DĚTI RODIČŮ S NIŽŠÍM VZDĚLÁNÍM		DĚTI RODIČŮ S VYŠŠÍM VZDĚLÁNÍM	
	POČET	%	POČET	%
rozhodně ano	2	11 %	2	4 %
spíše ano	1	6 %	2	4 %
spíše ne	4	22 %	21	39 %
rozhodně ne	8	44 %	19	35 %
nevím	3	17 %	10	18 %

Zdroj: vlastní

Graf č. 6 Pocit nudy ve volném čase

(údaje v relativních četnostech, $f_i = 100 \%$, n_i děti rodičů s nižším vzděláním = 18, n_i děti rodičů s vyšším vzděláním = 54)

Zdroj: vlastní

Z tabulky č. 18 a grafu č. 6 lze vyčíst, jak děti zažívají nudu. Vzhledem k výzkumným předpokladům zde bylo vhodné rozdělit si respondenty na děti rodičů s nižším vzděláním a děti rodičů s vyšším vzděláním (údaje viz tabulka č. 30).

Z celkového počtu 18 dětí rodičů s nižším vzděláním jich 8 (44 %) nudu rozhodně nezažívá, 4 (22 %) ji spíše nezažívá, 3 děti (17 %) neví, zda nudu zažívají, 2 děti (11 %) nudu rozhodně zažívají a 1 dítě (6 %) nudu spíše zažívá.

Z celkového počtu 54 dětí, které mají rodiče s vyšším vzděláním jich 21 (39 %) nudu spíše nezažívá, 19 dětí (35 %) nudu rozhodně nezažívá, 10 dětí (18 %) neví, zda nudu zažívá, 2 děti (4 %) spíše zažívají a 2 (4 %) ji rozhodně zažívají.

Otázka číslo 7: *Navštěvuješ nějaký zájmový kroužek?*

Tabulka č. 19 Účast v zájmových kroužcích

KROUŽEK	POČET	%
ano	68	94 %
ne	4	6 %
Celkem	72	100 %

Zdroj: vlastní

Graf č. 7: Účast v zájmových kroužcích

(údaje v relativních četnostech, $f_i = 100 \%$, $n_i = 72$)

Zdroj: vlastní

Z celkového počtu 72 respondentů jich celkem 68 (94 %) navštěvuje zájmový kroužek, pouze 4 respondenti (7 %) odpověděli záporně.

Otázka číslo 8: *Pokud nenavštěvuješ žádný zájmový kroužek, zaškrtni proč. Pokud kroužek navštěvuješ, přeskoč tuto otázku a pokračuj dál.*

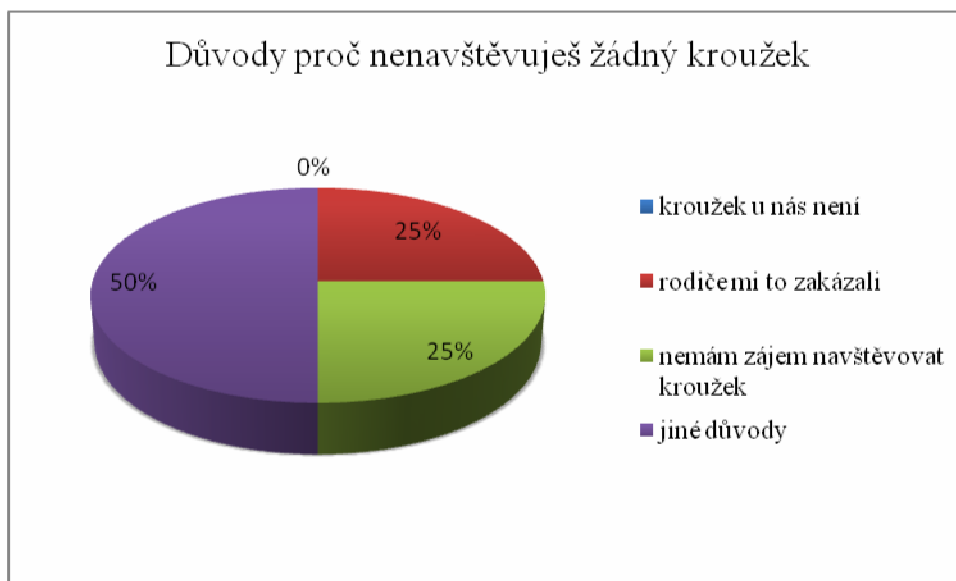
Tabulka č. 20 Důvody proč nenavštěvuješ žádný kroužek

PROČ	POČET DĚTÍ	%
kroužek u nás není	–	0 %
rodiče mi to zakázali	1	25 %
nemám zájem navštěvovat kroužek	1	25 %
jiné důvody	2	50 %
celkem	4	100 %

Zdroj: vlastní

Graf č. 8: Důvody proč nenavštěvuješ žádný kroužek

(údaje v relativních četnostech, $f_i = 100 \%$, $n_i = 4$)

Zdroj: vlastní

Celkem 4 respondenti odpověděli v předchozí otázce, že nenavštěvují žádný kroužek. Z tohoto počtu jich 2 (50 %) zaškrtno odpověď z jiných důvodů – pro 1 respondenta je kroužek časově nedostupný a 1 odpověď zněla, že teprve bude chodit na kroužek. Dalším z důvodů proč děti nenavštěvují kroužek bylo, že to rodiče zakázali – 1 (25 %) a v 1 případě (25 %) respondent uvedl, že nemá zájem navštěvovat kroužek. Ani jednou nebyla uvedena odpověď, kroužek u nás není.

Otázka číslo 9: *Kolik zájmových kroužků navštěvuješ?*

Tabulka č. 21 Počet navštěvovaných kroužků

POČET KROUŽKŮ	POČET DĚTÍ	%
1	14	21 %
2	14	21 %
3	17	25 %
4	12	18 %
5	7	10 %
6	4	6 %

Zdroj: vlastní

Graf č. 9 Počet navštěvovaných kroužků

(údaje v relativních četnostech, $f_i = 100 \%$, $n_i = 68$)

Zdroj: vlastní

Nejvíce, a to 17 respondentů (25 %) navštěvuje 3 kroužky. 14 respondentů (21 %), odpovědělo, že navštěvuje 1 kroužek, stejný počet respondentů 14 (21 %) navštěvuje kroužky 2. 4 kroužky navštěvuje 12 respondentů (18 %), 7 respondentů (10 %) navštěvuje 5 kroužků a další 4 respondenti (6 %) navštěvují kroužků 6.

Otázka číslo 10: *Vybral(a) jsi si tento zájmový kroužek sám (sama)?*

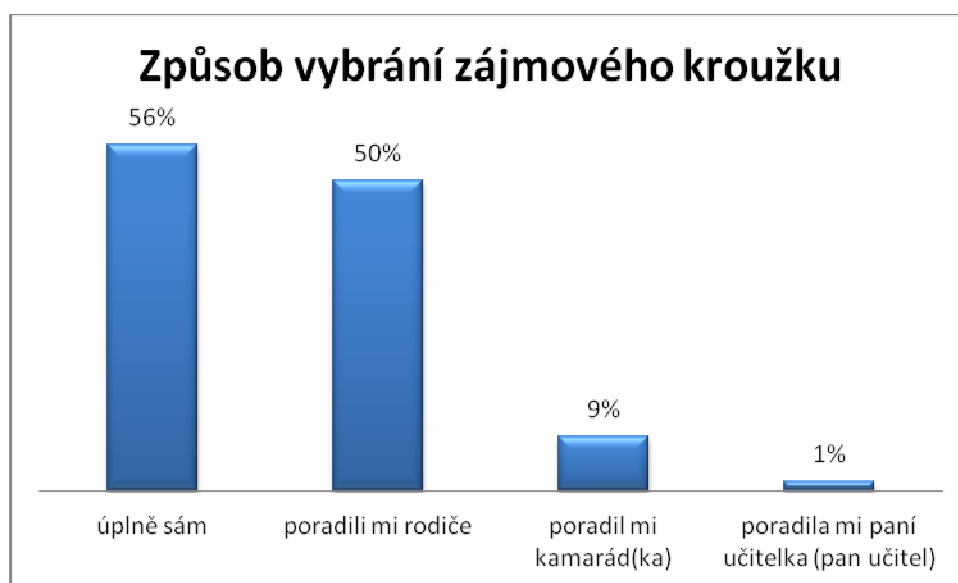
Tabulka č. 22 Způsob vybrání zájmového kroužku

VYBRAL (A) JSI SI KROUŽEK SÁM (SAMA)	POČET DĚTÍ
ano, úplně sám	38
poradili mi rodiče	34
poradila mi paní učitelka (pan učitel)	1
poradil mi kamarád (ka)	6

Zdroj: vlastní

Graf č. 10 Způsob vybrání zájmového kroužku

(údaje v relativních četnostech, $f_i = 100 \%$, $n_i = 68$)

Zdroj: vlastní

Vzhledem k tomu, že někteří respondenti navštěvují více než jeden kroužek, volili i zde více odpovědí. Z celkového počtu 68 respondentů jich 38 (56 %) odpovědělo, že si kroužek vybralo samo. Druhé nejvyšší číslo bylo u odpovědi, že mu poradili rodiče – 34 (50 %) respondentů. V 6 případech (9 %) respondentům poradili kamarádi a pouze 1 respondent (1 %) uvedl, že mu poradila paní učitelka.

Otázka číslo 11: *Když vzpomínáš na kroužky, jak Tě celkově baví?*

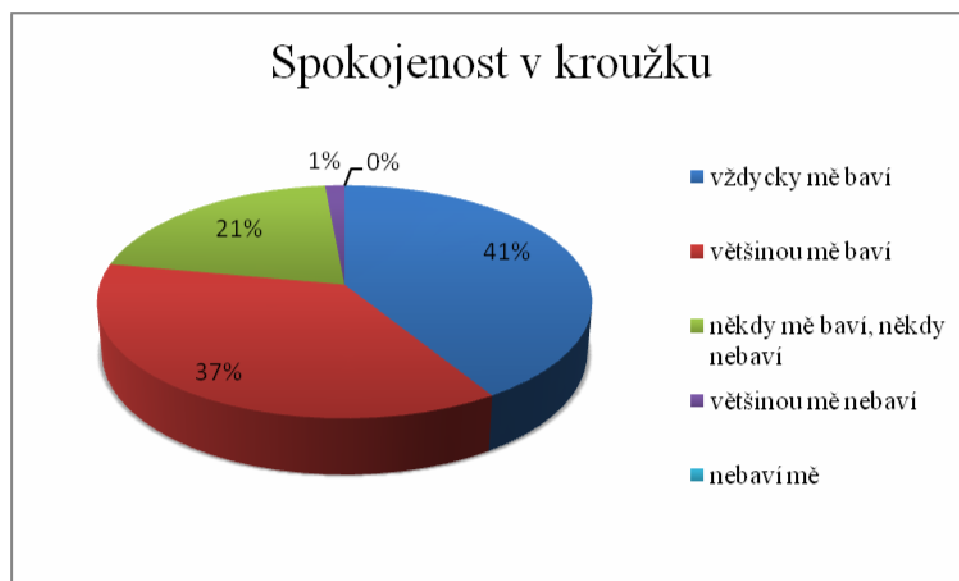
Tabulka č. 23 Spokojenost v kroužku

SPOKOJENOST V KROUŽKU	POČET DĚTÍ	%
vždycky mě baví	28	41 %
většinou mě baví	25	37 %
někdy mě baví, někdy nebaví	14	21 %
většinou mě nebaví	1	1 %
nebaví mě	–	0 %

Zdroj: vlastní

Graf č. 11 Spokojenost v kroužku

(údaje v relativních četnostech, $f_i = 100 \%$, $n_i = 68$)

Zdroj: vlastní

Z celkového počtu 68 respondentů, kteří navštěvují minimálně jeden kroužek, uvedlo 28 respondentů (41 %), že je to v kroužku vždycky baví, 25 respondentů (37 %) to v kroužku baví většinou, 14 respondentů (21 %) to v kroužku někdy baví a někdy nebaví. Pouze 1 respondent (1 %) uvedl, že ho to v kroužku většinou nebaví. Odpověď, že ho to v kroužku nebaví, nevedl žádný z respondentů.

Otázka č. 12 Kde kroužek navštěvuješ?

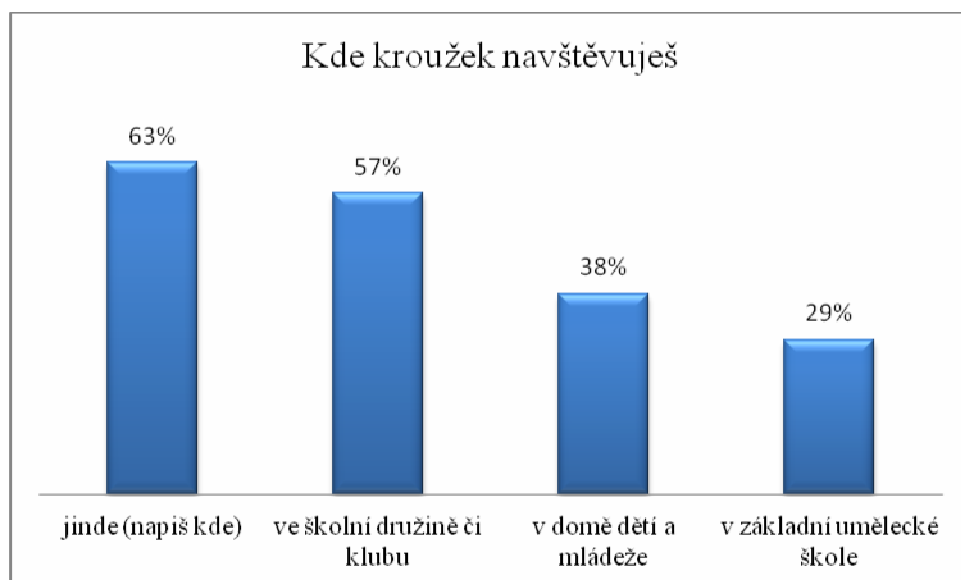
Tabulka č. 24 Kde kroužek navštěvuješ

KDE	POČET DĚTÍ
ve školní družině či klubu	39
v domě dětí a mládeže	26
v základní umělecké škole	20
jinde (napiš kde)	43

Zdroj: vlastní

Graf č. 12 Kde kroužek navštěvuješ

(údaje v relativních četnostech, $f_i = 100 \%$, $n_i = 68$)

Zdroj: vlastní

Z celkového množství 68 respondentů jich nejvíce – 43 (63 %) odpovědělo, že kroužek navštěvuje jinde, než jsou uvedené možnosti. Z těchto 43 respondentů jich 13 navštěvuje plavecký bazén, 9 tenisovou halu, 6 sportovní stadion, 5 tělocvičnu gymnázia, 3 respondenti jezdí do jiného města, další 3 navštěvují jezdecký klub, 2 Fabřičku (soukromé komerční zařízení), 1 je členem Skauta a 1 dochází na kroužek do autoškoly. 39 respondentů (57 %) navštěvuje kroužek ve školní družině či klubu, 26 respondentů (38 %) v domě dětí a mládeže a dalších 20 (29 %) v základní umělecké škole. Respondenti, kteří navštěvují dva a více kroužků, zaškrtovali více možností.

Otázka č. 13 *Jaké kroužky navštěvuješ? Prosím vypiš.*

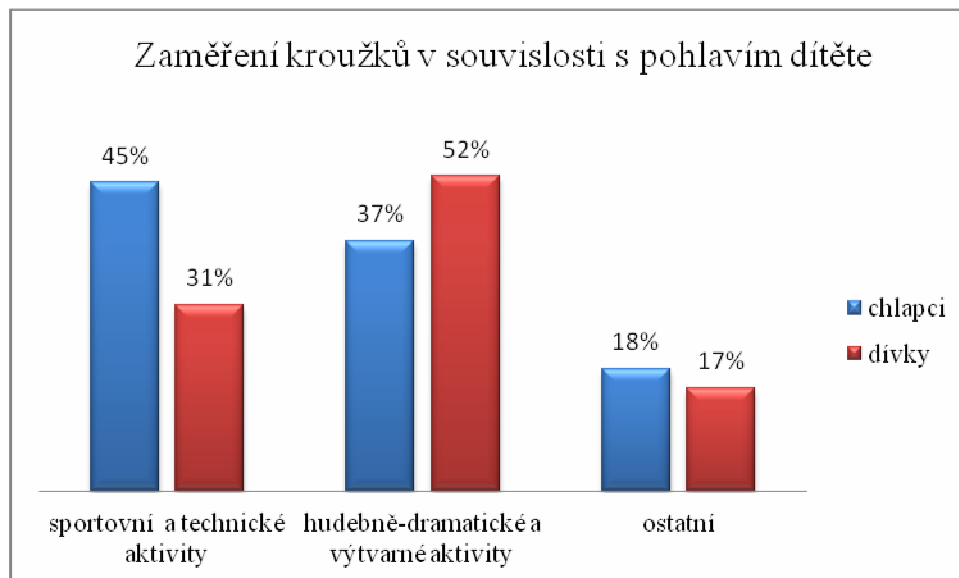
Tabulka č. 25 Zaměření kroužků v souvislosti s pohlavím dítěte a vzděláním rodičů

ZAMĚŘENÍ KROUŽKŮ	RODIČE S VYŠŠÍM VZDĚLÁNÍM		RODIČE S NIŽŠÍM VZDĚLÁNÍM	
	CHLAPCI	DÍVKY	CHLAPCI	DÍVKY
sportovní	41	26	7	3
hudebně- dramatické	21	16	6	1
výtvarné	8	29	4	3
ostatní	17	16	2	–
celkem	87	87	19	7

Zdroj: vlastní

Graf č. 13 Zaměření kroužků v souvislosti s pohlavím dítěte

(údaje v relativních četnostech, $f_i = 100 \%$, $n_i = 68$)

Zdroj: vlastní

Z celkového počtu 68 respondentů bylo 35 chlapců a 33 dívek, kteří navštěvovali minimálně jeden kroužek. Seznam všech kroužků je uveden v tabulce číslo 45, která je vedena jako nedílná součást přílohy této práce.

Celkem 35 chlapců tedy navštěvuje 106 kroužků, z toho 48 kroužků, které jsou zaměřené na sportovní a technické aktivity, 39 kroužků hudebně-dramatických a výtvarných a dále 19 kroužků z kategorie ostatní. Pokud budeme brát počet kroužků jako celek, tak chlapci provozují 45 % sportovních a technických aktivit, 37% hudebně-dramatických a výtvarných aktivit a 18 % jejich aktivit lze zařadit do ostatních.

Celkem 33 dívek navštěvuje dohromady 94 kroužků. 49 kroužků je zaměřeno na hudebně-dramatické a výtvarné aktivity, 29 kroužků je sportovní a technické povahy a 16 kroužků lze zařadit do kategorie ostatních. Dívky tedy navštěvují 52 % hudebně-dramatických a výtvarných kroužků, 31 % sportovních a technických kroužků a 17 % kroužků zaměřených na jiné oblasti.

Pokud rozdělíme respondenty na ty, jejichž rodiče mají nižší vzdělání a na respondenty rodičů s vyšším vzděláním, dojdeme k následujícím údajům. Celkem 18 respondentů (10 chlapců a 8 dívek) má rodiče s nižším vzděláním a 54 respondentů (28 chlapců a 26 dívek) má alespoň jednoho rodiče s vyšším vzděláním. Tyto údaje lze vyčíst v tabulce číslo 30. Celkem 54 respondentů, kteří mají rodiče s vyšším vzděláním, navštěvuje 174 kroužků. Průměrně tedy dochází do 3,22 volnočasových aktivit. Zbýlých 18 respondentů, kteří mají rodiče s nižším vzděláním, navštěvuje dohromady 26 kroužků. Průměr tedy činí 1,44 kroužku na respondenta.

Otázka č. 14 *Proč navštěvuješ kroužek (kroužky)?*

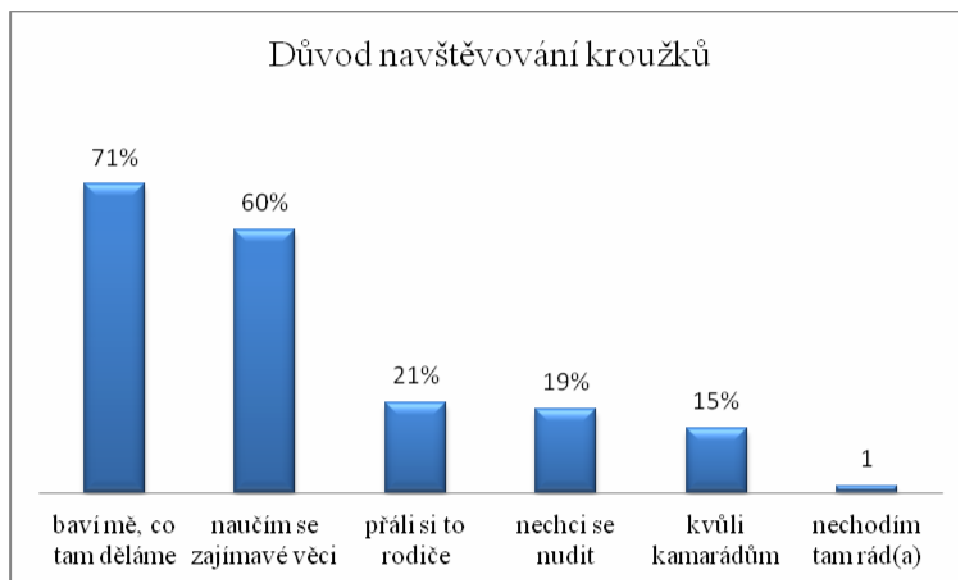
Tabulka č. 26 Důvod navštěvování kroužků

DŮVOD	POČET DĚTÍ
baví mě, co tam děláme	48
kvůli kamarádům	10
naučím se zajímavé věci	41
přáli si to rodiče	14
nechci se nudit	13
nechodím tam rád (a)	1

Zdroj: vlastní

Graf č. 14 Důvod navštěvování kroužků

(údaje v relativních četnostech, $f_i = 100 \%$, $n_i = 68$)

Zdroj: vlastní

I u této otázky respondenti volili více odpovědí vzhledem k tomu, že někteří z nich navštěvují více než jeden kroužek a každý z jiného důvodu. Z celkového počtu 68 respondentů jich nejvíce, a to 48 (71 %) odpovědělo, že je baví to, co v kroužku dělají. Hned poté respondenti odpovídali, že se naučí zajímavé věci – 41 respondentů (60 %). Třetí nejčastější odpověď byla, že kroužky navštěvují na přání rodičů – 14 respondentů (21 %). 13 respondentů (19 %) uvedlo, že se nechce nudit. Dalších 10 respondentů (15 %) kroužky navštěvuje kvůli kamarádům a pouze 1 dotázaný (1 %) uvedl, že do kroužku nechodí rád. I u této otázky respondenti volili více odpovědí vzhledem k tomu, že navštěvují více než jeden kroužek a každý z jiného důvodu.

Otázka č. 15 *Chtěl(a) bys navštěvovat jiný zájmový kroužek?*

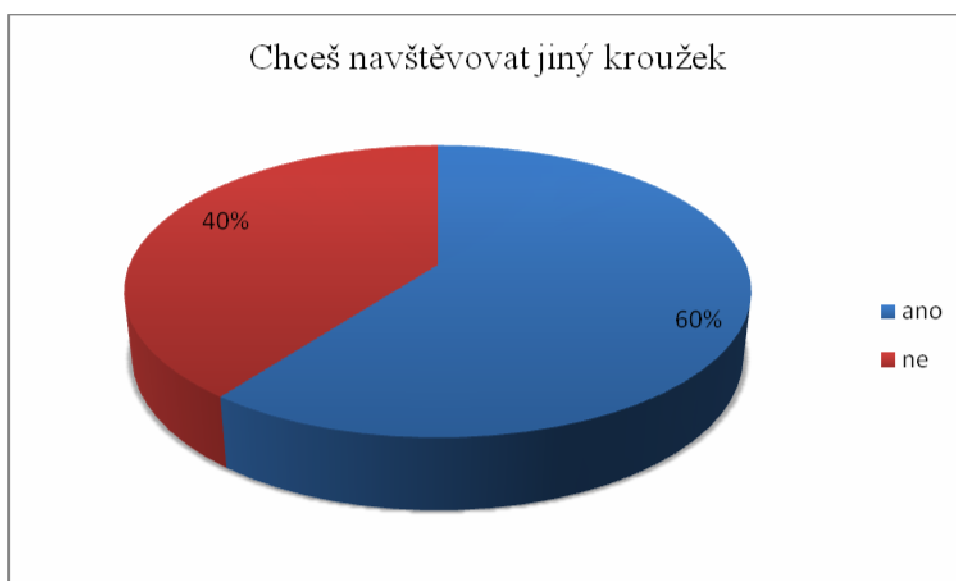
Tabulka č. 27 Chtěl(a) bys navštěvovat jiný zájmový kroužek?

JINÝ KROUŽEK	POČET DĚTÍ	%
ano	41	60 %
ne	27	40 %
celkem	68	100 %

Zdroj: vlastní

Graf č. 15 Chceš navštěvovat jiný kroužek

(údaje v relativních četnostech, $f_i = 100 \%$, $n_i = 68$)

Zdroj: vlastní

Zde odpovědělo 41 respondentů (60 %) z celkového počtu 68, že chtějí navštěvovat jiný zájmový kroužek a 27 respondentů (40 %) odpovědělo záporně.

Otázka číslo 16 *Pokud bys chtěl (a) navštěvovat jiný zájmový kroužek, proč do něj nechodíš?*

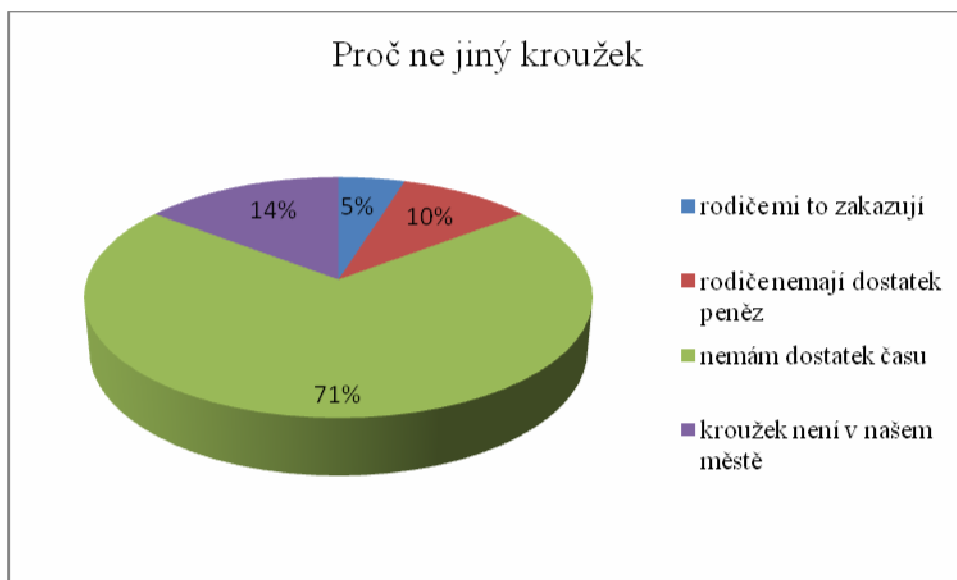
Tabulka č. 28 Proč ne jiný kroužek

PROČ NE	POČET DĚTÍ
rodiče mi to zakazují	2
rodiče nemají dostatek peněz	4
nemám dostatek času	29
kroužek není v našem městě	6
nemám zájem navštěvovat jiný kroužek	27

Zdroj: vlastní

Graf č. 16 Proč ne jiný kroužek

(údaje v relativních četnostech, $f_i = 100 \%$, $n_i = 41$)

Graf: vlastní

Jak vyplývá z tabulky č. 28 a grafu č. 16 celkem 27 respondentů nemá zájem navštěvovat jiný kroužek – zde se údaje shodují s tabulkou č. 27 a grafem č. 15. Z celkového počtu 41 respondentů, kteří mají zájem chodit do jiného kroužku tak nečiní v 29 případech (71 %), protože nemají dostatek času, 6 respondentů (14 %) odpovědělo, že kroužek není v našem městě, 4 respondenti odpověděli (10 %), že rodiče nemají dostatek peněz a 2 (5 %) uvedli, že jim to rodiče zakázali.

Otázka číslo 17 *Jak a kde bys chtěl (a) trávit volný čas, pokud by záleželo pouze na tobě?*

Tabulka č. 29 Volný čas dle představ dětí

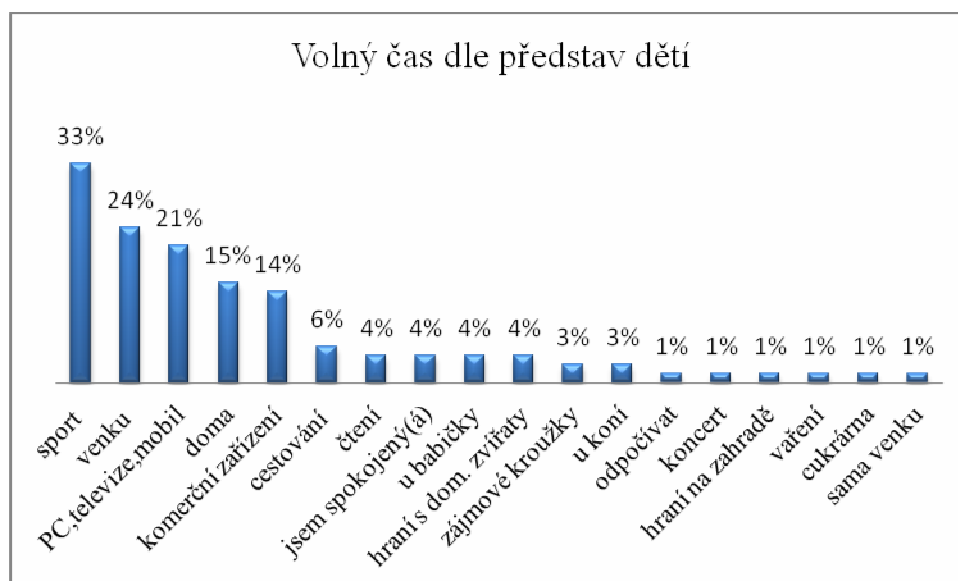
VOLNÝ ČAS DLE PŘEDSTAV DĚTÍ	POČET DĚTÍ
sport	24
venku s kamarády	17
PC, televize, mobil	15
doma	11
komerční zařízení	10
cestování	4

čtení	3
jsem spokojený(á)	3
u babičky	3
hraní s domácími zvířaty	3
zájmové kroužky	2
u koní	2
odpočívát	1
koncert	1
hraní na zahradě	1
vaření	1
cukrárna	1
sama venku	1

Zdroj: vlastní

Graf č. 17 Volný čas dle představ dětí

(údaje v relativních četnostech, $f_i = 100 \%$, $n_i = 72$)

Zdroj: vlastní

Také v tomto případě respondenti volili více možností. Z celkového počtu 72 respondentů by jich volný čas 24 (33 %) nejraději trávilo sportováním, 17 respondentů (24 %) chce být s kamarády venku, 15 respondentů (21 %) u počítače, televize či mobilního telefonu, 11 respondentů (15 %) odpovědělo, že by volný čas nejraději trávili doma hrou s rodiči nebo sourozenci. 10 respondentů (14 %) by volný čas trávilo

v komerčních zařízeních typu kino, aquapalace, legoland. 4 respondenti (6 %) touží cestovat, 3 (4 %) by si četli, 3 (4 %) odpověděli, že jsou spokojeni s tím, co mají. Další 3 respondenti (4 %) chtějí volný čas trávit u babičky, 3 (4 %) hraním s domácími zvířaty, 2 (3 %) v zájmových kroužcích a 2 (3 %) u koní. 1 respondent (1 %) odpověděl, že by chtěl ve volném čase odpočívat, 1 (1 %) navštívit koncert populární skupiny, 1 (1 %) by si chtěl hrát na zahradě, 1 (1 %) vařit, 1 (1 %) ho strávit v cukrárně a 1 (1 %) sám venku.

5.4.2 Dotazník pro rodiče

Otázka číslo 1 *Jakého jste pohlaví?*

Otázka číslo 2 *Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?*

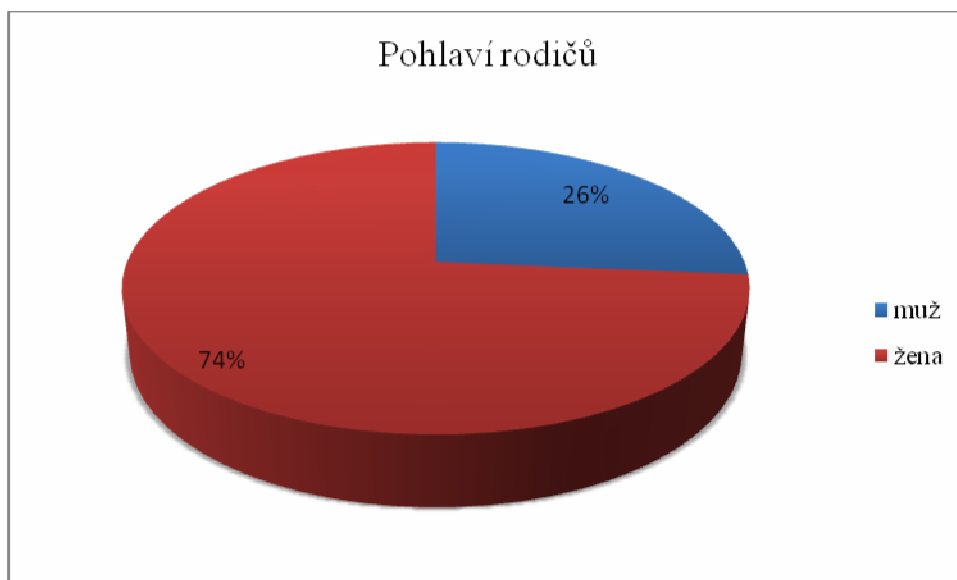
Tabulka č. 30 Rozdělení rodičů dle dosaženého vzdělání a pohlaví

Vzdělání rodičů	RODIČE CHLAPCŮ				RODIČE DÍVEK			
	CHLAPCI 6–8 LET		CHLAPCI 9–11 LET		DÍVKY 6–8 LET		DÍVKY 9–11 LET	
	OTEC	MATKA	OTEC	MATKA	OTEC	MATKA	OTEC	MATKA
Základní	-	-	-	-	-	-	-	2
Vyučen/a	-	1	4	5	-	-	2	4
Maturita	2	2	1	8	-	2	1	11
VOŠ	-	-	-	4	-	1	-	1
VŠ	-	3	5	3	2	5	2	1
Celkem	12 otců + 26 matek				7 otců + 27 matek			

Zdroj: vlastní

Graf č. 18 Pohlaví rodičů

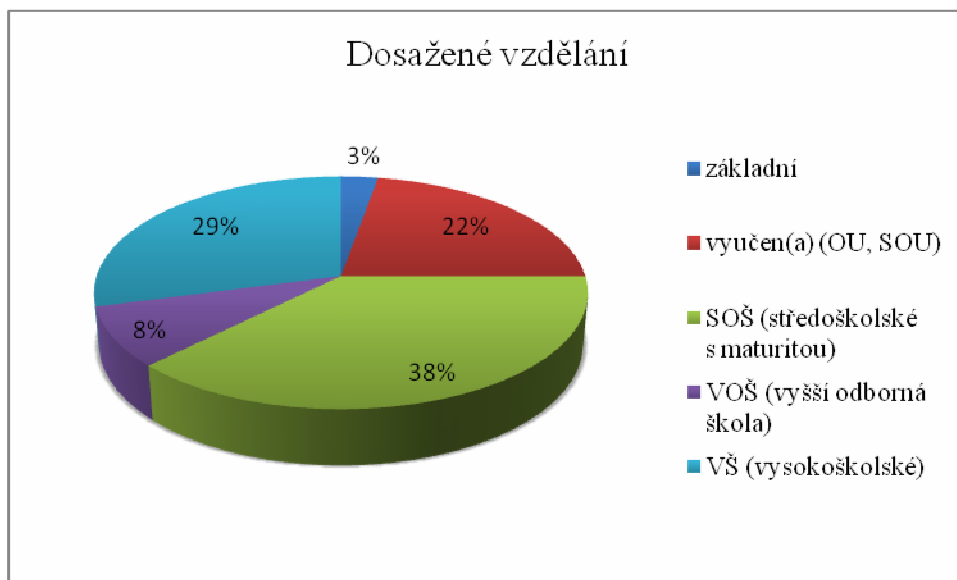
(údaje v relativních četnostech, $f_i = 100 \%$, $n_i = 72$)

Zdroj: vlastní

Graf č. 19 Dosažené vzdělání

(údaje v relativních četnostech, $f_i = 100 \%$, $n_i = 72$)

Zdroj: vlastní

Tabulka číslo 30 zobrazuje počty rodičů, kteří se zúčastnili průzkumu, jejich pohlaví a dosažené vzdělání. Celkem se jedná o 72 rodičů (100 %) – 19 otců (26 %) a 53 matek (74 %). Z celkového počtu 72 respondentů jich 27 (38 %) dosáhlo středního vzdělání s maturitou, 21 respondentů (29 %) vystudovalo vysokou školu, 16

respondentů (22 %) má střední vzdělání s výučním listem, 6 (8 %) dosáhlo vyššího vzdělání a 2 respondenti (3 %) mají pouze základní vzdělání.

Celkem 18 rodičů má nižší vzdělání (25 %) a 54 rodičů dosáhlo vyššího vzdělání (75 %).

Otázka číslo 3 *Jak často trávíte společný čas se svými dětmi?*

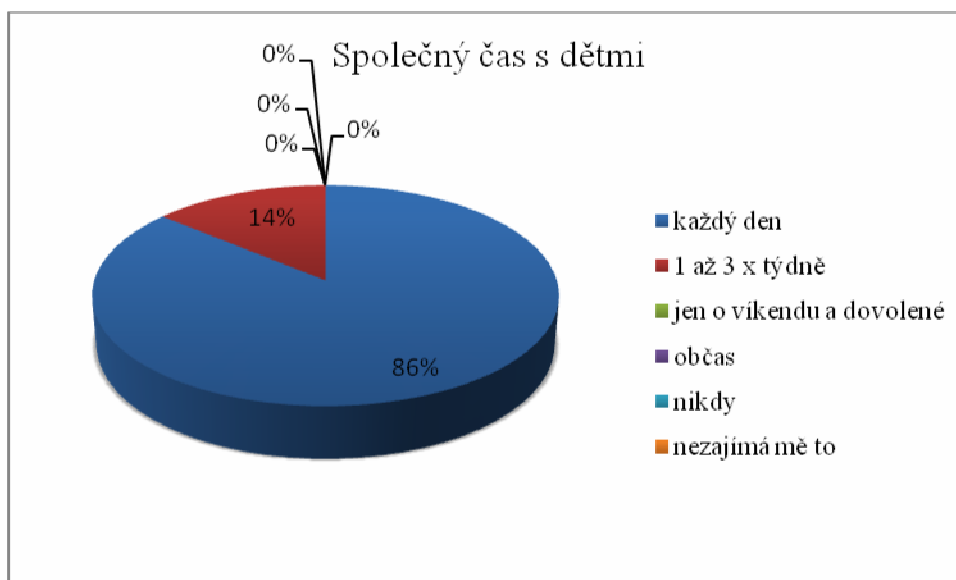
Tabulka č. 31 Společný čas s dětmi

SPOLEČNÝ ČAS S DĚTMI	POČET RODIČŮ	%
každý den	62	86 %
1 až 3 x týdně	10	14 %
jen o víkendu a dovolené	–	0 %
občas	–	0 %
nikdy	–	0 %
nezajímá mě to	–	0 %

Zdroj: vlastní

Graf č. 20 Společný čas s dětmi

(údaje v relativních četnostech, $f_i = 100 \%$, $n_i = 72$)

Zdroj: vlastní

Každý den tráví společný čas se svými dětmi 62 respondentů (86 %) z celkového počtu 72 respondentů a dalších 10 (14 %) ho tráví se svými dětmi 1 až 3 ×

týdně. Možnosti *jen o víkendu a dovolené, občas, nikdy, nezajímá mě to*, nezvolil žádný z respondentů.

Otázka číslo 4 *Jak nejčastěji trávíte společný volný čas s dětmi? Možno označit více odpovědí.*

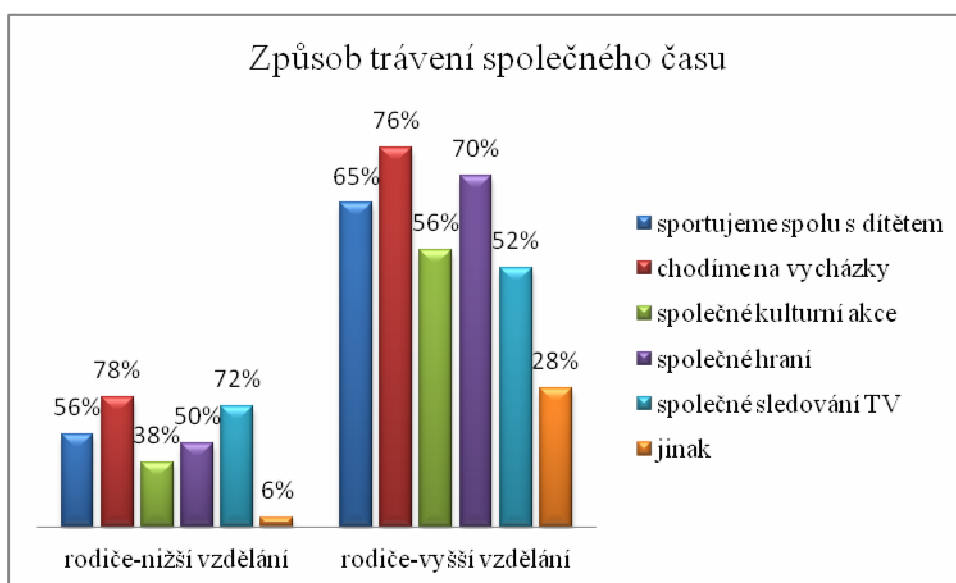
Tabulka č. 32 Způsob trávení společného času

ZPŮSOB	POČET RODIČŮ S NIŽŠÍM VZDĚLÁNÍM	POČET RODIČŮ S VYŠŠÍM VZDĚLÁNÍM
sportujeme spolu s dítětem	10	35
chodíme na vycházky	14	41
chodíme společně na kulturní akce	7	30
hrajeme si společně	9	38
díváme se společně na televizi	13	28
jinak (uveďte jak)	1	15

Zdroj: vlastní

Graf č. 21 Způsob trávení společného času

(údaje v relativních četnostech, $f_i = 100\%$, n_1 rodiče s nižším vzděláním = 18, n_2 rodiče s vyšším vzděláním = 54)

Zdroj: vlastní

V této otázce jsme si rozdělili respondenty na rodiče s nižším vzděláním a rodiče s vyšším vzděláním. Respondenti si mohli vybrat více než jednu odpověď.

Z výsledků je patrné, že z celkového počtu 18 respondentů s nižším vzděláním jich 14 (78 %) nejčastěji chodí se svými dětmi na procházky, v pořadí druhá nejčastější činnost je společné sledování televize, a to u 13 (72 %) respondentů, na dalším místě se umístilo společné sportování – 10 respondentů (56 %), dále si rodiče s dětmi hrají – tuto variantu označilo 9 respondentů (50 %), v 7 případech (38 %) spolu chodí na kulturní akce a v 1 případě (6 %) zvolili variantu jiné trávení společného času.

Z celkového počtu 54 respondentů s vyšším vzděláním jich nejvíce, a to 41 (76 %) uvedlo variantu, že chodí společně na vycházky. Druhá nejčastější společná činnost je ve 38 případech (70 %) společné hraní a třetí místo obsadilo společné sportování – 35 případů (65 %). 30 rodičů (56 %) navštěvuje se svými dětmi kulturní akce, 28 rodičů (52 %) se svými dětmi společně sleduje televizi a 15 rodičů (28 %) uvedlo, že společný čas se svými dětmi tráví jinak. Zde respondenti uváděli čtení před spaním, hru na hudební nástroj, návštěvy kamarádů, hru na zahradě, výlety, povídání si, ale i domácí práce a přípravu do školy.

Otázka číslo 5 *Jak byste zhodnotil (a) své možnosti zajímat se o to, jak Vaše dítě tráví svůj volný čas?*

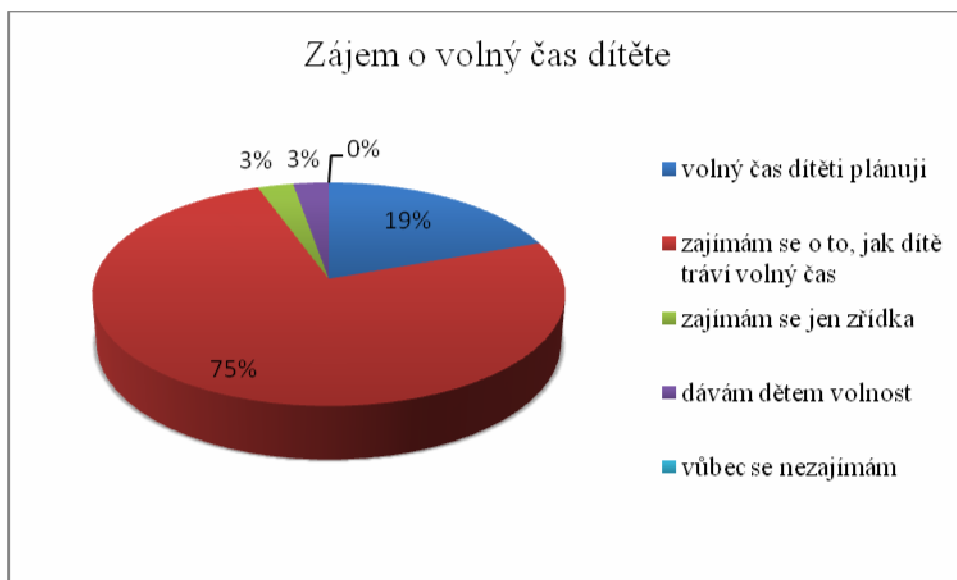
Tabulka č. 33 Zájem o volný čas dítěte

ZÁJEM O VOLNÝ ČAS DÍTĚTE	POČET RODIČŮ	%
volný čas dítěti plánuji	14	19 %
zajímám se o to, jak dítě tráví volný čas	54	75 %
zajímám se jen zřídka	2	3 %
dávám dětem volnost	2	3 %
vůbec se nezajímám	–	0 %

Zdroj: vlastní

Graf č. 22 Zájem o volný čas dítěte

(údaje v relativních četnostech, $f_i = 100 \%$, $n_i = 72$)

Zdroj: vlastní

Z celkového množství 72 respondentů jich 54 (75 %) uvedlo, že se zajímají o to, jak dítě tráví volný čas. 14 respondentů (19 %) dítěti volný čas plánuje, 2 respondenti (3 %) se o volný čas svého dítěte zajímají jen zřídka a další 2 respondenti (3 %) dávají dětem volnost. Variantu vůbec se nezajímám ne zvolil žádný z respondentů.

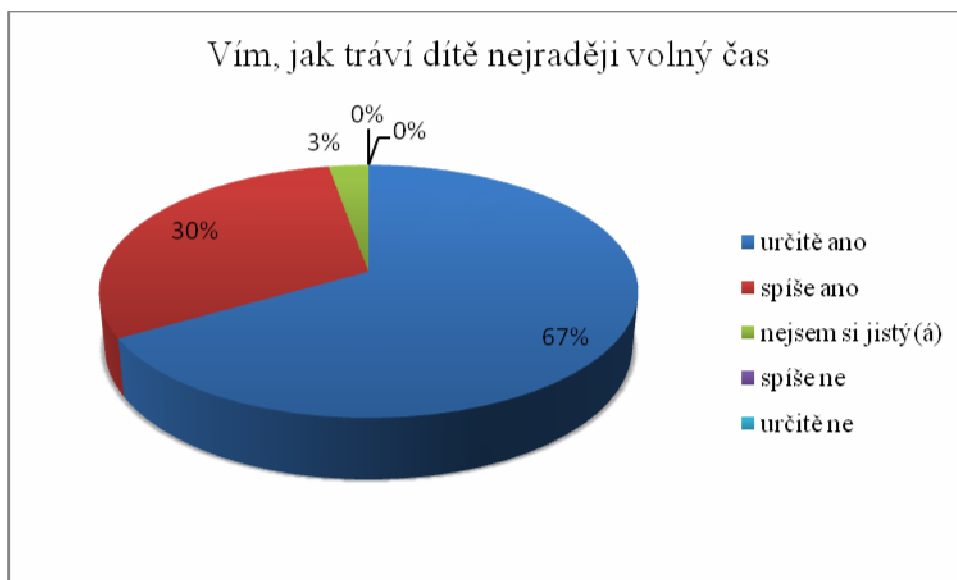
Otázka číslo 6 *Máte představu o tom, jak Vaše dítě tráví nejráději svůj volný čas?*

Tabulka č. 34 Víím, jak tráví dítě nejráději volný čas

VÍM, JAK TRÁVÍ DÍTĚ NEJRADĚJI VOLNÝ ČAS	POČET RODIČŮ	%
určitě ano	48	67 %
spíše ano	22	30 %
nejsem si jistý(á)	2	3 %
spíše ne	–	0 %
určitě ne	–	0 %

Zdroj: vlastní

Graf č. 23 Vím, jak tráví dítě nejráději volný čas
(údaje v relativních četnostech, $f_i = 100 \%$, $n_i = 72$)

Zdroj: vlastní

Z celkového množství 72 respondentů jich 48 (67 %) uvedlo, že určitě mají představu o tom, jak jejich dítě tráví nejráději volný čas. Dalších 22 respondentů (30 %) uvedlo, že spíše ano mají představu o této skutečnosti a 2 respondenti (3 %) uvedli, že si nejsou jisti. Další dvě možnosti spíše ne a určitě ne nezvolil žádný z respondentů.

Otázka číslo 7 *Organizuje škola nějakou volnočasovou aktivitu pro děti (např. kroužky)?*

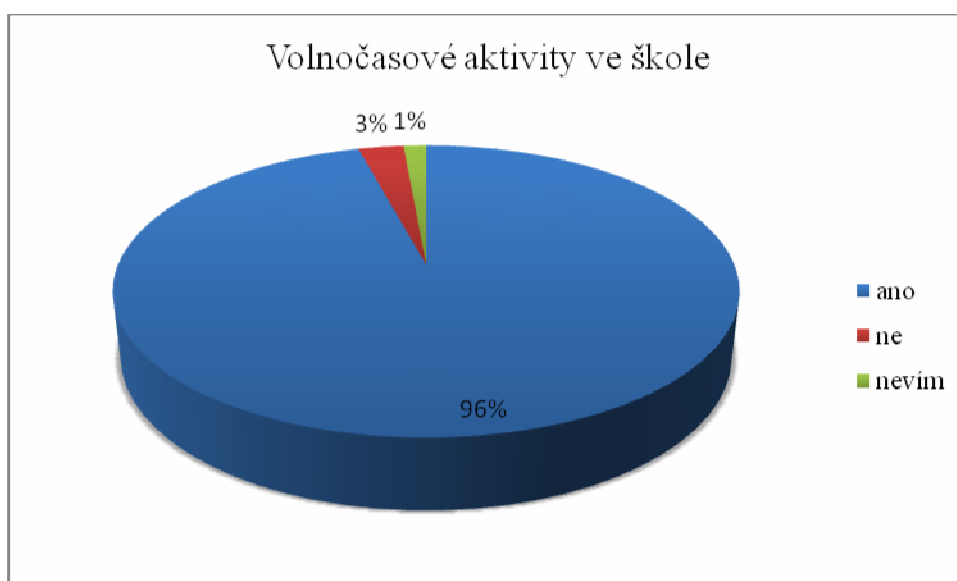
Tabulka č. 35 Volnočasové aktivity ve škole

VOLNOČASOVÉ AKTIVITY VE ŠKOLE	POČET RODIČŮ	%
ano	69	96 %
ne	2	3 %
nevím	1	1 %

Zdroj: vlastní

Graf č. 24 Volnočasové aktivity ve škole

(údaje v relativních četnostech, $f_i = 100 \%$, $n_i = 72$)

Zdroj: vlastní

Z celkového počtu 72 respondentů jich 69 (96 %) odpovědělo, že škola pořádá volnočasové aktivity, 2 (3 %) respondenti odpověděli, že nepořádá a 1 (1 %) tuto skutečnost nevěděl.

Otázka č. 8 *Navštěvuje Vaše dítě nějaký zájmový kroužek? Pokud ano, napište počet kroužků.*

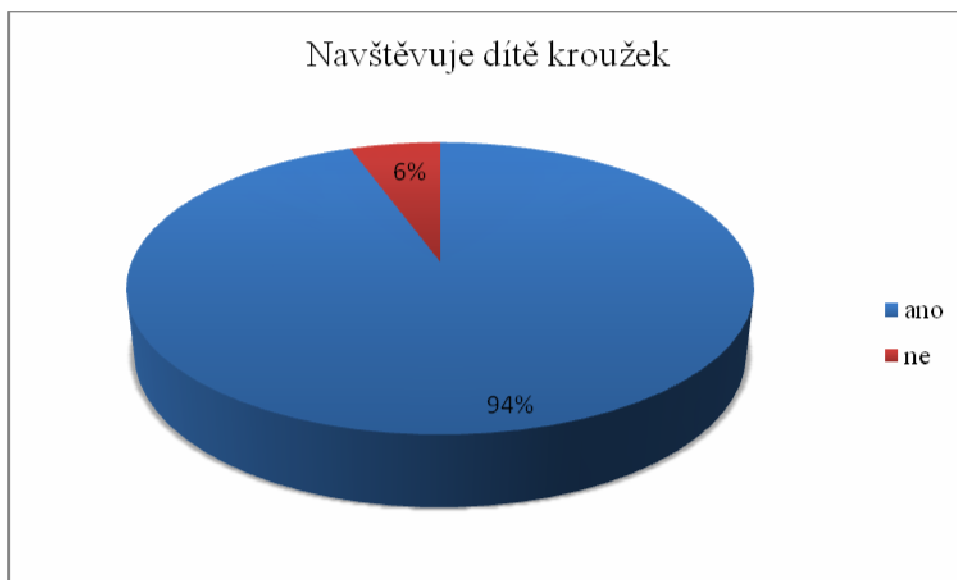
Tabulka č. 36 Navštěvuje dítě kroužek

NAVŠTĚVUJE DÍTĚ KROUŽEK	POČET RODIČŮ	%
ano	68	94 %
ne	4	6 %

Zdroj: vlastní

Graf č. 25 Navštěvuje dítě kroužek

(údaje v relativních četnostech, $f_i = 100 \%$, $n_i = 72$)

Zdroj: vlastní

Z celkového počtu 72 respondentů uvedlo 68 (94 %), že jejich dítě navštěvuje kroužek a 4 (6 %) respondenti uvedli, že jejich dítě kroužek nenavštěvuje (údaje, které uvedli rodiče, se shodují s údaji, které uvedly děti). Údaje o tom, kolik kroužků děti navštěvují, lze vyčíst v tabulce číslo 21 a grafu číslo 9.

Otázka číslo 9 *Vybralo si tento zájmový kroužek samo?*

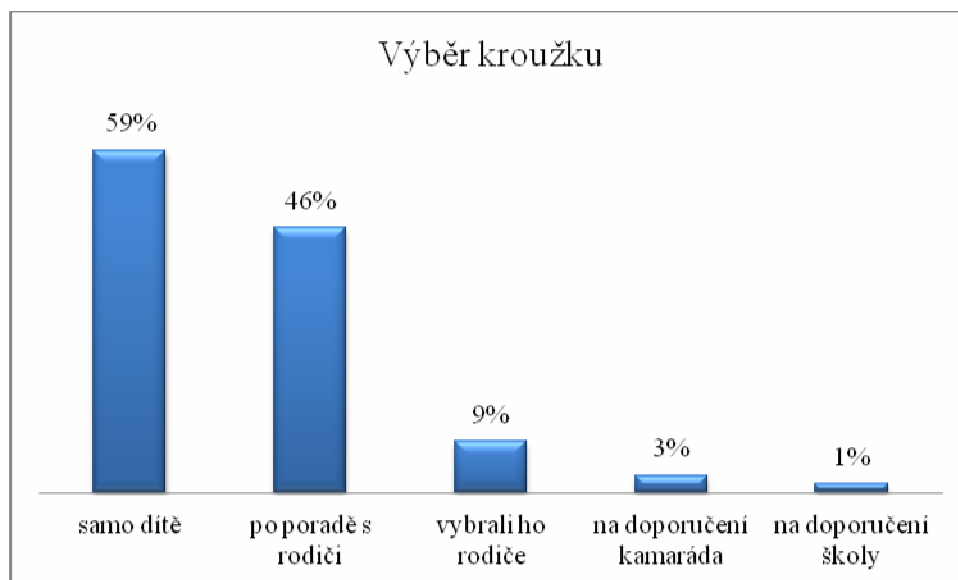
Tabulka č. 37 Výběr kroužku

VYBRALO SI DÍTĚ KROUŽEK SAMO	POČET RODIČŮ
ano	40
po poradě s rodiči	31
vybrali jsme ho my	6
doporučili mu ho ve škole	1
doporučil (a) mu ho kamarád (ka)	2

Zdroj: vlastní

Graf č. 26 Výběr kroužku

(údaje v relativních četnostech, $f_i = 100 \%$, $n_i = 68$)

Zdroj: vlastní

Vzhledem k tomu, že několik dětí navštěvuje více než jeden kroužek, bylo možno na tuto otázku zvolit více možností odpovědí. Z celkového počtu 68 respondentů, jejichž dítě navštěvuje zájmový kroužek, jich celkem 40 (59 %) odpovědělo, že si dítě zvolilo zájmový kroužek samo, 31 respondentů (46 %) svému dítěti poradilo při volbě zájmového kroužku, 6 rodičů (9%) odpovědělo, že kroužek vybrali dítěti sami a 2 respondenti (3 %) zvolili možnost, že si dítě vybralo zájmový kroužek na doporučení kamaráda. Pouze 1 respondent (1 %) uvedl, že kroužek doporučili dítěti ve škole.

Otázka číslo 10 *Jaké okolnosti měly vliv na výběr kroužku? Možno označit více odpovědí.*

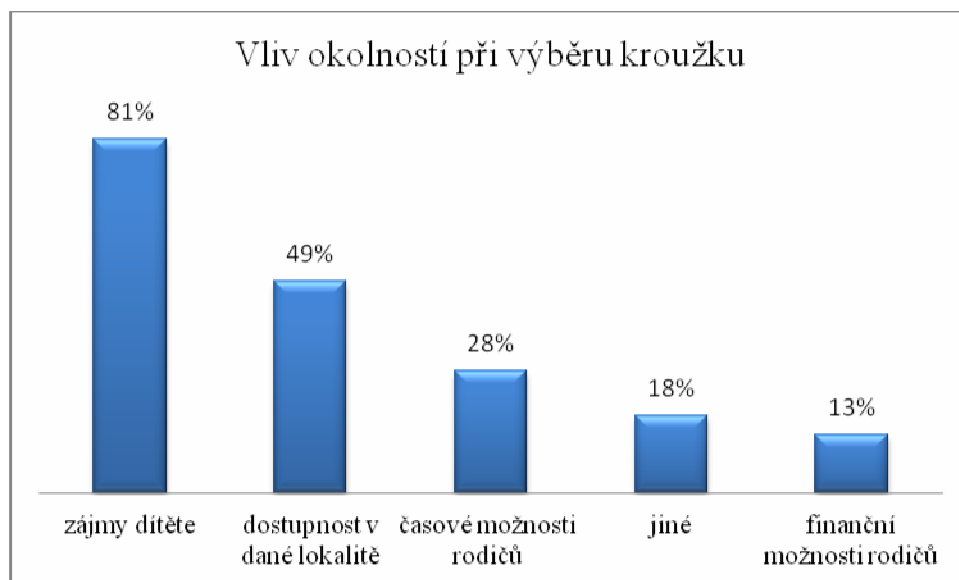
Tabulka č. 38 Vliv okolností při výběru kroužku

OKOLNOSTI PŘI VÝBĚRU KROUŽKU	POČET RODIČŮ
zájmy dítěte	55
dostupnost kroužku v dané lokalitě	33
finanční možnosti rodičů	9
časové možnosti rodičů	19
jiné	12

Zdroj: vlastní

Graf č. 27 Vliv okolností při výběru kroužku

(údaje v relativních četnostech, $f_i = 100 \%$, $n_i = 68$)

Zdroj: vlastní

Také zde mohli respondenti zvolit více odpovědí. Nejvíce, a to 55 respondentů (81 %) z 68 uvedlo, že na výběr kroužku měly největší vliv zájmy dítěte. 33 respondentů (49 %) se rozhodovalo dle dostupnosti kroužku v dané lokalitě, 19 respondentů (28 %) bralo zřetel na své časové možnosti, 12 respondentů (18 %) bylo ovlivněno při výběru kroužku pro dítě jinými okolnostmi a 9 respondentů (13 %) se rozhodovalo dle svých finančních možností. Při variantě jiné okolnosti uváděli respondenti ve čtyřech případech podporu sportu, dále všestranný rozvoj dítěte, omezení her na počítači, poruchy učení, rozšíření obzoru dítěte, vliv maminky a doporučení od kamarádů. Ve dvou případech uvedli, že na výběr kroužku neměly vliv žádné z nabízených možností a dále to nspecifikovali.

Otázka číslo 11 *Do jaké míry si myslíte, že je Vaše dítě v kroužku spokojené?*

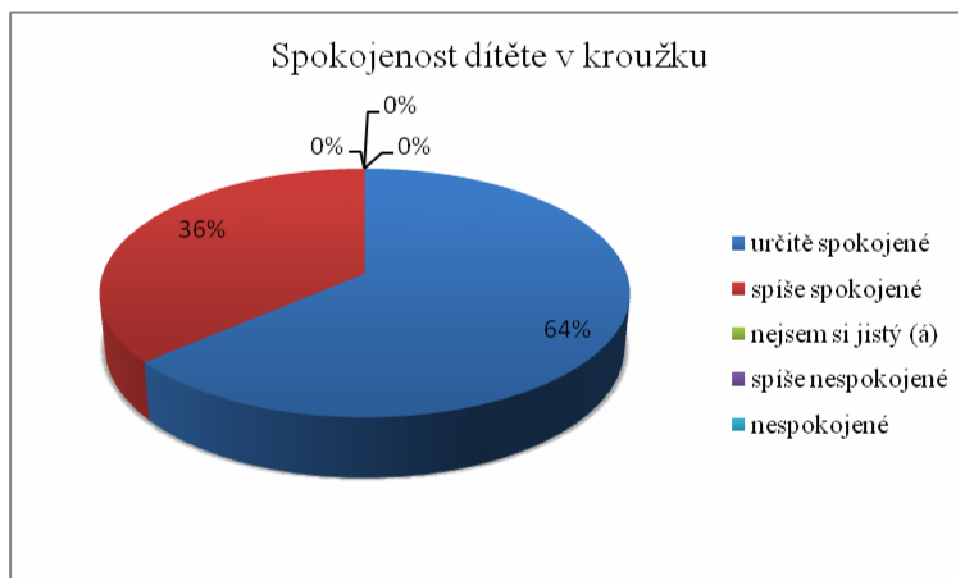
Tabulka č. 39 Spokojenost dítěte v kroužku

SPOKOJENOST DÍTĚTE V KROUŽKU	POČET RODIČŮ	%
určitě spokojené	42	64 %
spíše spokojené	24	36 %
nejsem si jistý á)	–	0 %
spíše nespokojené	–	0 %
nespokojené	–	0 %

Zdroj: vlastní

Graf č. 28 Spokojenost dítěte v kroužku

(údaje v relativních četnostech, $f_i = 100 \%$, $n_i = 68$)

Zdroj: vlastní

Z celkového počtu 68 respondentů, jejichž dítě navštěvuje zájmový kroužek, jich 42 (64 %) předpokládá, že dítě je v kroužku určitě spokojené a 24 (36 %) si jich myslí, že dítě je spíše spokojené. Variantu nejsem si jistý, spíše nespokojené a nespokojené nezvolil žádný z respondentů.

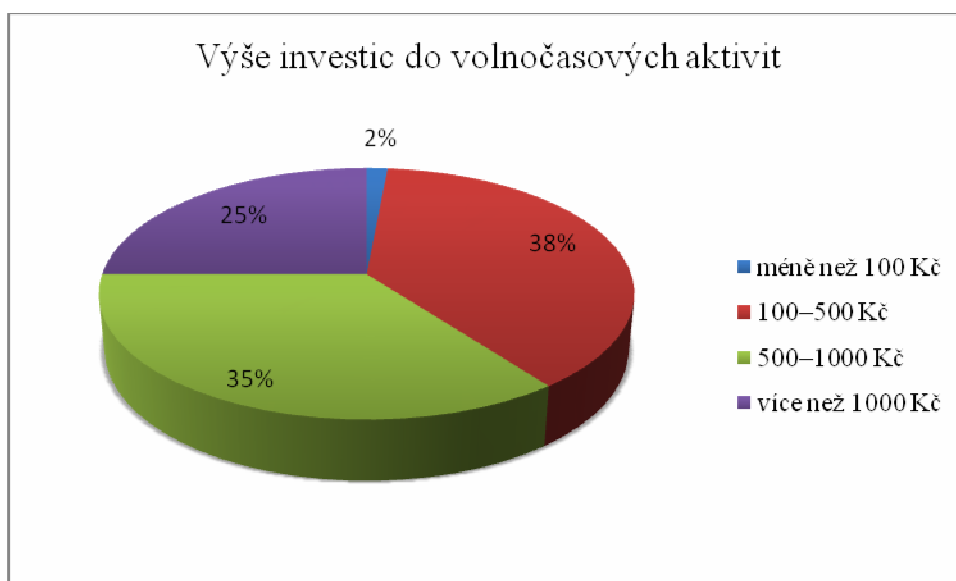
Otázka číslo 12 *Kolik jste ochotni investovat do volnočasové aktivity svých dětí měsíčně?*

Tabulka č. 40 Výše investic do volnočasových aktivit

VÝŠE INVESTIC DO VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT	POČET RODIČŮ	%
méně než 100 Kč	1	2 %
100–500 Kč	26	38 %
500–1000 Kč	24	35 %
více než 1000 Kč	17	25 %

Zdroj: vlastní

Graf č. 29 Výše investic do volnočasových aktivit
(údaje v relativních četnostech, $f_i = 100 \%$, $n_i = 68$)

Zdroj: vlastní

Z tabulky a grafu je patrné, že z celkového počtu 68 respondentů je jich 26 (38 %) ochotno do volnočasových aktivit svých dětí investovat 100–500 Kč měsíčně. 24 respondentů (35 %) odpovědělo, že jsou ochotni investovat 500–1000 Kč měsíčně, 17 respondentů (25 %) investuje více než 1000 Kč měsíčně a pouze 1 respondent (2 %) uvedl částku menší než 100 Kč za měsíc.

Otázka číslo 13 *Myslíte si, že je ve Vašem okolí dostatek zařízení (organizací) nabízejících volnočasové aktivity pro děti a mládež?*

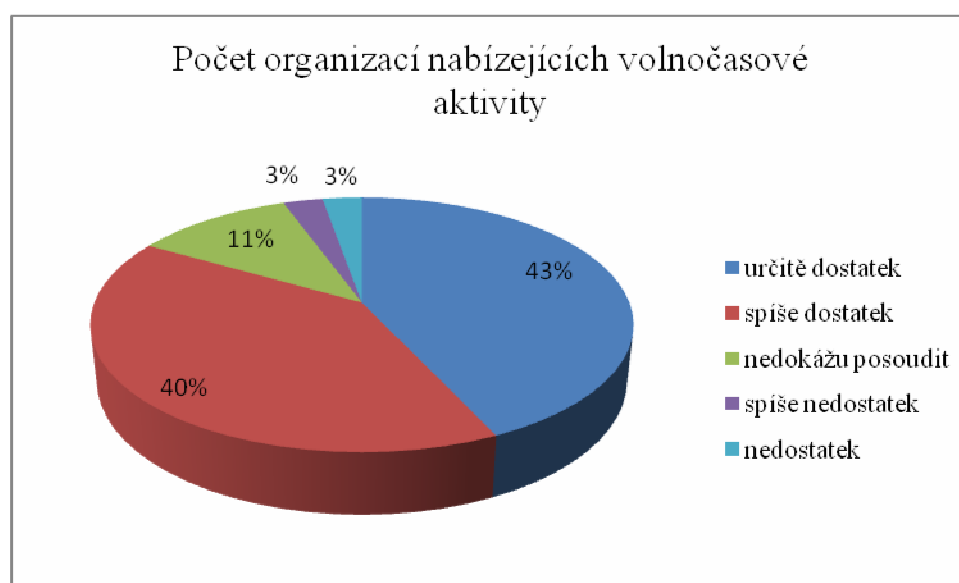
Tabulka č. 41 Počet organizací nabízející volnočasové aktivity

POČET ORGANIZACÍ	POČET RODIČŮ	%
určitě dostatek	31	43 %
spíše dostatek	29	40 %
nedokážu posoudit	8	11 %
spíše nedostatek	2	3 %
nedostatek	2	3 %

Zdroj: vlastní

Graf č. 30 Počet organizací nabízejících volnočasové aktivity

(údaje v relativních četnostech, $f_i = 100 \%$, $n_i = 72$)

Zdroj: vlastní

Na tuto otázku odpovídali všichni respondenti, tedy i ti, jejichž dítě nenavštěvuje žádný kroužek. Z celkového počtu 72 respondentů si jich 31 (43 %) myslí, že je v okolí určitě dostatek zařízení nabízejících volnočasové aktivity, 29 respondentů (40 %) odpovědělo, že je v okolí spíše dostatek zařízení, 8 respondentů (11 %) tuto skutečnost nedokáže posoudit, 2 respondenti (3 %) považují množství zařízení nabízejících volnočasové aktivity za spíše nedostatečné a další 2 (3 %) za nedostatečné.

Otázka číslo 14 *Pokud Vaše dítě chce navštěvovat ještě jiný kroužek a nemůže, tak z jakého důvodu? Možno označit více odpovědí.*

Tabulka č. 42 Proč dítě nenavštěvuje jiný kroužek

PROČ DÍTĚ NENAVŠTĚVUJE JINÝ KROUŽEK	POČET RODIČŮ
již má hodně kroužků	24
je časově nedostupný	23
je dopravně nedostupný	8
je finančně nedostupný	11
nechce navštěvovat jiný kroužek	16

Zdroj: vlastní

Graf č. 31 Proč dítě nenavštěvuje jiný kroužek

(údaje v relativních četnostech, $f_i = 100 \%$, $n_i = 68$)

Zdroj: vlastní

I v této otázce mohli respondenti zvolit více odpovědí. Z celkem 68 respondentů jich 24 (35 %) odpovědělo, že jejich dítě již má hodně kroužků, 23 (34 %) respondentů si myslí, že je kroužek časově nedostupný, 16 respondentů (24 %) odpovědělo, že jejich dítě nechce navštěvovat jiný kroužek, pro 11 respondentů (16 %) je kroužek finančně nedostupný a pro 8 respondentů (11 %) je dopravně nedostupný.

Otázka číslo 15 *Navštěvoval(a) jste ve věku svého dítěte nějaký zájmový kroužek?*

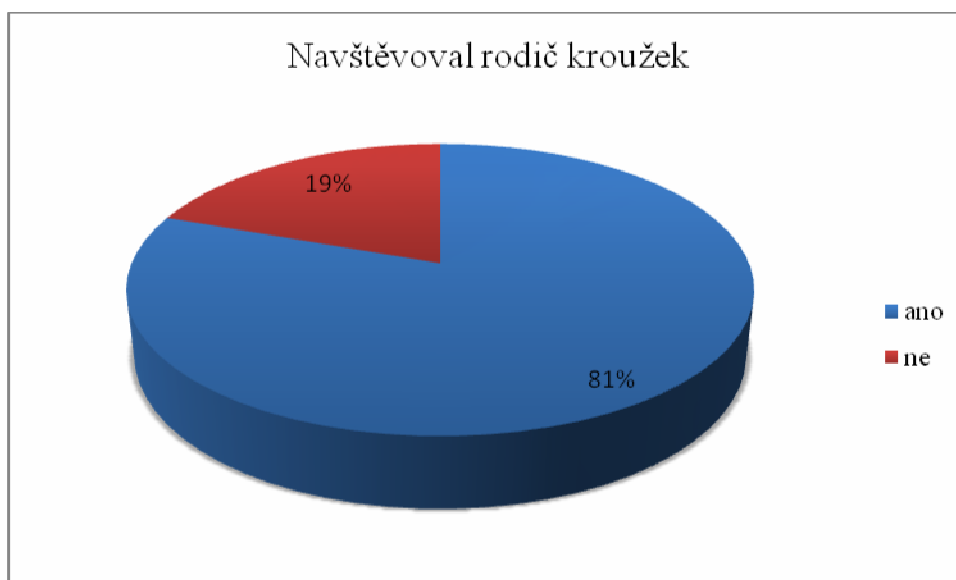
Tabulka č. 43 Navštěvoval rodič kroužek

NAVŠTĚVOVAL RODIČ KROUŽEK	POČET RODIČŮ	%
ano	58	81 %
ne	14	19 %

Zdroj: vlastní

Graf č. 32 Navštěvoval rodič kroužek

(údaje v relativních četnostech, $f_i = 100 \%$, $n_i = 72$)

Zdroj: vlastní

Zde opět odpovídali všichni respondenti. Z celkového počtu 72 respondentů jich 58 (81 %) ve věku svého dítěte navštěvovalo kroužek a 14 respondentů (19 %) do žádného kroužku nechodilo.

Otázka číslo 16 *Pokud jste na předchozí otázku odpověděl(a) ano, shodovalo se zaměření kroužku se zaměřením kroužku Vašeho dítěte?*

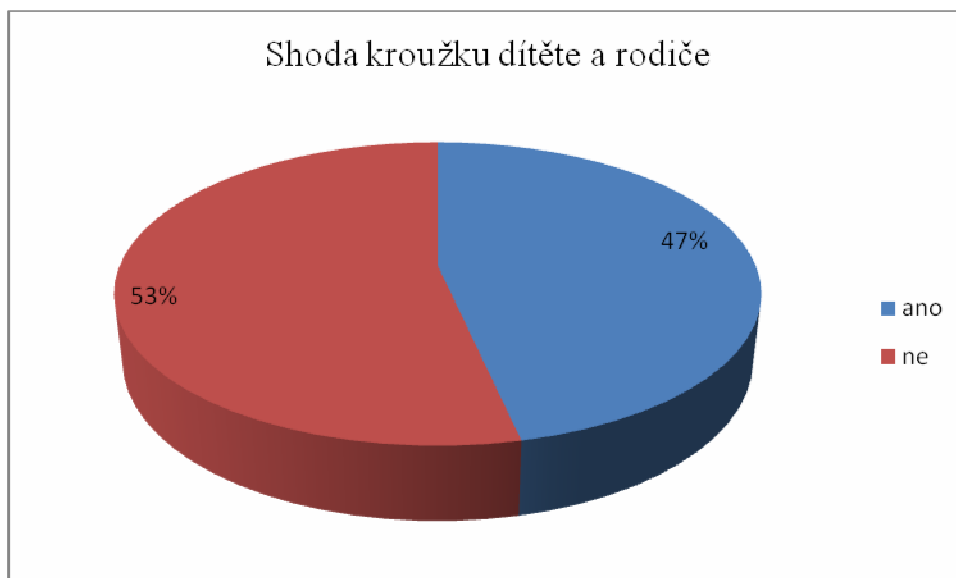
Tabulka č. 44 Shoda kroužku dítěte a rodiče

SHODA KROUŽKU DÍTĚTE A RODIČE	POČET RODIČŮ	%
ano	27	47 %
ne	31	53 %

Zdroj: vlastní

Graf č. 33 Shoda kroužku dítěte a rodiče

(údaje v relativních četnostech, $f_i = 100 \%$, $n_i = 58$)

Zdroj: vlastní

Z celkového počtu 58 respondentů, kteří na předcházející otázku odpověděli, že ve věku svého dítěte navštěvovali zájmový kroužek, jich 31 (53 %) odpovědělo, že se zaměření tohoto kroužku neshodovalo se zaměřením kroužku, který navštěvuje jejich dítě a 27 respondentů (47 %) odpovědělo, že se zaměření jejich kroužku shodovalo se zaměřením kroužku dítěte.

5.4.3 Pozorování

Jak bylo uvedeno již dříve, je metoda pozorování vhodná na vytvoření si uceleného obrazu o práci v jednotlivých kroužcích. Pro své pozorování jsem si vybrala celkem tři kroužky. Dva probíhaly ve škole – gymnastický a keramický, jeden v Domě dětí a mládeže Český Krumlov – Krumlovští pištcí (hra na flétnu). Pozorování proběhlo v únoru 2014. Ve všech třech případech jsem se kroužku zúčastnila osobně. Nejprve jsem se domluvila s jednotlivými vedoucími kroužků a vysvětlila jim, pro jaké účely bude mé pozorování sloužit. Děti, které se kroužků účastnily, společně s vedoucími znali důvod mého pozorování. Po celou dobu pozorování jsem si zapisovala, jak kroužek probíhá. Jako názorný příklad uvádím část zápisu z kroužku Krumlovští pištcí.

Kroužek se koná v DDM Český Krumlov. Učebna je velká asi 3 × 6 m. V místnosti je položený červený koberec, do výše oken jsou dřevěné obklady. Místnost je vymalovaná na žluto. Na stěnách visí obrazy, které namalovaly děti. V přední části učebny je dřevěný pult. Před tímto pultem stojí židle pro vyučujícího, před touto židlí je dalších 6 židlí, na kterých sedí děti (čelem k vedoucí kroužku). Vždy dvě děti dohromady mají jeden stojan na noty. Začátek kroužku je v 16 hodin. Vedoucí vítá děti a dělá docházku. Kroužku se účastní 6 dětí. Vedoucí jim dává pokyn, aby se postavily a udělaly si kolem sebe místo. Všechny děti poslechnou. Všichni společně začnou dle pokynů vedoucí cvičit. Stoupnou si na špičky, uvolní celé tělo, potom střídavě poskakují na jedné a na druhé noze, sehnou se a v předklonu procvičují nádechy a výdechy. Nyní začínají s uvolňováním rukou – krouží zápěstím, předloktím a poté si vyklepou prsty. A je konec rozcvičky. Vedoucí se ptá, co procvičovali minule. Jedno z dětí odpoví. Vedoucí dává dětem pokyn, aby si vzaly flétny a procvičily si samy z paměti skladbu Spielstick, kterou znají už z minulé hodiny. Děti hrají. Vedoucí je poslouchá, potom ukončí neorganizované hraní a říká, že budou hrát všichni dohromady. Odpočítá a začínají hrát všichni společně. Vedoucí říká, že slyší falešný tón. Hrají skladbu znovu. Nyní je vedoucí pochváli a říká název další skladby, kterou budou procvičovat. Vedoucí říká, že by potřebovala někoho na alt a hledá altovou flétnu. Děti hledají novou skladbu v notách a přitom si povídají. Vedoucí jim dává pokyn, aby si zkusily zahrát Turdien. Děti se přemístí – stoupnou si po dvojicích ke stojanu s notami a začínají zkoušet skladbu. Vedoucí mezitím našla altovou flétnu a dává jí jedné z děvčat. Vysvětluje jí, jak má flétnu čistit a dávat jí do obalu. Nyní říká, že zkusí skladbu Turdien všichni

dohromady. Ptá se, jestli má ukazovat. Děti odpovídají, že ne. Vedoucí odpočítá a děti začínají hrát. Vedoucí počítá do taktu. Děti hrají. Vedoucí vstává ze židle a postupně obejde všechny děti – poslouchá, jak hrají. Znova si sedne na židli a počítá. Je konec skladby. Vedoucí děti pochválí, že jsou šikulky a skvěle to zahrály. Říká jim, že to nyní zkusí bez počítání. Pustí metronom a hraje společně s dětmi ...

Velmi podobě probíhaly i další dva kroužky. Vedoucí kroužku vždy nejprve děti přivítali, poté udělali docházku a začal hlavní program kroužku. V případě Krumlovských pištců a gymnastického kroužku si děti společně s vedoucími nejdříve zopakovaly skladby, případně cviky z minulého kroužku a poté začaly s nácvikem nových dovedností. V případě keramického kroužku děti začaly vyrábět nový výrobek – misku. Vždy děti pracovaly dle pokynů vedoucích. Přesto byla atmosféra uvolněná a spíše neformální. Ve všech případech děti svým vedoucím tykaly. Děti byly často chváleny a měly dostatek prostoru i pro své připomínky. Na konci kroužku jim vedoucí poděkovali za účast a rozloučili se. V případě Krumlovských pištců děti dostaly bonbóny.

5.4.4 Rozhovor

Pro rozhovor s vedoucími kroužků jsem se rozhodla, abych získala informace o tom, jaké děti navštěvují kroužky a co je vedlo k tomu, že si vybraly právě tento kroužek. Všechny tři rozhovory se konaly v prostorách, kde probíhaly kroužky.

Odpovědi na otázky byly zaznamenávány písemně a poté byly rozříděny do několika hlavních kategorií pro lepší přehlednost.

Otázka: Mohla byste stručně charakterizovat děti, které navštěvují Vámi vedený kroužek?

Kroužek Krumlovských pištců navštěvuje 10 děvčat. 9 je z Českého Krumlova a 1 děvče z blízké vesnice. Všechna děvčata projevují zájem nejen o hru na flétnu, ale i o zpěv. Kroužek se zaměřuje na hraní renesančních skladeb. Často také vystupují na veřejnosti v renesančních kostýmech, což se děvčatům líbí.

Do keramického kroužku dochází 9 děvčat a 1 chlapec (spolu se svou asistentkou – chlapec je hendikepovaný). Dětem se líbí, že si své výtvary, po vypálení v peci, mohou odnést domů. Děti nemusí být manuálně zručné, stačí jim nadšení.

Gymnastický kroužek navštěvuje 9 děvčat a 2 chlapci. Všichni rádi sportují a oceňují především to, že se tady naučí i jiné pohybové aktivity, než v běžných hodinách tělesné výchovy.

Otázka: Jaký je váš názor na to, proč si děti vybrali právě tento kroužek?

Vedoucí Krumlovských pištců odpověděla, že jsou to většinou děti, které začaly hrát na flétnu již v mateřské škole a tak pokračují dále ve hře v tomto zájmovém kroužku. Některé děti mají v kroužku staršího sourozence, který je přivedl.

Dle názoru vedoucí keramického kroužku tento kroužek navštěvují děti, které si chtějí zkusit něco nového a baví je práce s hlinou.

Do gymnastického kroužku chodí především děti, které baví sport. Značnou roli při výběru tohoto kroužku hrají rodiče, kteří mají pocit, že jejich potomek trpí nedostatkem pohybu.

6 Diskuze

V této kapitole jsou porovnány výzkumné předpoklady s výsledky, kterých bylo dosaženo pomocí metod dotazníkového šetření, pozorování a rozhovoru. Celkem 144 respondentů odpovídalo na otázky v dotazníku, které jsou podrobně vyhodnoceny výše. Ze 144 respondentů bylo 72 dětí mladšího školního věku, které odpovídaly na 17 otázek v dotazníku a 72 jejich rodičů, kteří zodpověděli celkem 16 otázek v dotazníku. Dále byly pozorovány děti při své činnosti ve třech kroužcích a byl veden rozhovor se třemi vedoucími těchto kroužků.

Předpoklad č. 1: Lze předpokládat, že rodiče s vyšším vzděláním vedou své potomky k rozmanitým zájmům více než rodiče s nižším vzděláním.

Pravdivost tohoto výzkumného předpokladu jsme zjišťovali na základě vyhodnocení otázek č. 2 a 4 u dotazníku pro rodiče a otázek číslo 9 a 13 u dotazníku pro děti mladšího školního věku. Z tabulky číslo 30 lze vyčíst počty respondentů, kteří mají rodiče s nižším vzděláním a počty respondentů, jejichž rodiče dosáhli vyššího vzdělání. Z tabulky číslo 25 lze vyčíst zaměření a počty kroužků v souvislosti se vzděláním rodičů a z grafu číslo 21 vyčteme údaje, jak rodiče nejčastěji tráví společný čas s dětmi.

Celkem 18 (25%) respondentů má rodiče s nižším vzděláním a 54 (75 %) respondentů má alespoň jednoho rodiče s vyšším vzděláním.

Pokud vyhodnotíme, jak nejčastěji rodiče tráví společný volný čas s dětmi, zjistíme, že 78 % rodičů s nižším vzděláním chodí se svými dětmi na procházky, 72 % těchto rodičů sleduje s dětmi společně televizi a v 56 % společně sportují. Oproti tomu 76 % rodičů s vyšším vzděláním uvedlo, že chodí s dětmi společně na vycházky, 70 % jich uvádí společné hraní a 65 % rodičů s dětmi společně sportuje. Sledování televize se zde umístilo až na pátém místě. Ještě před ním se umístily společné návštěvy kulturních akcí. Je tedy zřejmé, že se tyto rodiče snaží ve svých dětech probudit zájem o větší okruh především aktivních činností.

Vyhodnotíme-li si údaje, které se týkají počtu navštěvovaných kroužků, dojdeme k následující skutečnosti. Celkem 54 respondentů, kteří mají rodiče s vyšším vzděláním, navštěvuje 174 kroužků. Průměrně tedy dochází do 3,22 volnočasových

aktivit. Zbylých 18 respondentů, kteří mají rodiče s nižším vzděláním, navštěvuje dohromady 26 kroužků. Průměr tedy činí 1,44 kroužku na respondenta. Z vyhodnocování dotazníků také vyplynulo, že všichni 4 respondenti, kteří nenavštěvují žádný kroužek, pochází z rodin, kde má alespoň jeden z rodičů nižší vzdělání. Lze tedy konstatovat, že z našeho výzkumného vzorku dětí, které mají rodiče s vyšším vzděláním, vyplývá, že tyto děti navštěvují v průměru více kroužků. Mají tedy více podnětů pro svůj další rozvoj a mohou nabrat více zkušeností a dovedností. Skutečnost, že děti rodičů s nižším vzděláním chodí na kroužky méně, může být zapříčiněna nejen nízkou motivací ze strany rodičů, ale i ekonomickou situací rodiny.

Předpoklad číslo 1 se zde potvrdil.

Předpoklad č. 2: Lze předpokládat, že zájmové kroužky ve školních družinách či klubech navštěvuje více dětí mladšího školního věku, než zájmové kroužky v domech dětí a mládeže.

Touto problematikou jsme se zabývali v otázce číslo 12 u dotazníku pro děti. Výsledky lze vyčíst z tabulky číslo 24 a grafu číslo 12. 57 % respondentů navštěvuje zájmové kroužky ve školní družině či klubu a 38 % v domech dětí a mládeže. Pro děti mladšího školního věku jsou jistě kroužky v družině či klubu nejdostupnější z časového hlediska. Rodiče je nemusí nikam vozit, děti pouze přejdou, v rámci školy, z vyučování do zájmového kroužku. Pokud budeme brát na zřetel finanční hledisko, tak částky, které rodiče zaplatí za kroužky ve školní družině či klubu jsou srovnatelné s částkou, kterou zaplatí v domě dětí a mládeže. Výjimku tvoří Základní škola Český Krumlov, Linecká a Základní škola Český Krumlov, Kaplická, kde jsou kroužky bezplatné. Překvapující je fakt, že nejvíce respondentů, celých 63 % odpovědělo, že navštěvuje zájmové kroužky jinde. Toto si lze vysvětlit tím, že školní družiny a DDM prostě nemají ve své nabídce kroužek, který chce dítě navštěvovat.

Předpoklad číslo 2 se zde potvrdil.

Předpoklad č. 3: *Lze předpokládat, že chlapci se věnují více sportovním a technickým aktivitám, dívky častěji navštěvují hudebně-dramatické a výtvarné aktivity.*

Na tento předpoklad nalezneme odpověď v tabulce číslo 25 a grafu číslo 13. Z našeho výzkumného šetření vyplývá, že chlapci provozují 45 % sportovních a technických aktivit, 37% hudebně-dramatických a výtvarných aktivit a 18 % jejich aktivit lze zařadit do ostatních. Dívky navštěvují 52 % hudebně-dramatických a výtvarných kroužků, 31 % sportovních a technických kroužků a 17 % kroužků zaměřených na jiné oblasti. V tomto případě je tedy výběr kroužku a jeho navštěvování ovlivněno genderem.

Předpoklad číslo 3 se zde potvrdil.

Předpoklad č. 4: *Lze předpokládat, že děti rodičů s vyšším vzděláním se nudí méně než děti rodičů s nižším vzděláním.*

Z našeho výzkumného šetření vyplývá (viz tabulka č. 18 a graf č. 6), že celkem 66 % dětí, které mají rodiče s nižším vzděláním, nudu rozhodně nezažívá, nebo spíše nezažívá. 17 % těchto dětí neví, zda nudu zažívá a dalších 17 % nudu spíše zažívá, nebo rozhodně zažívá.

Děti, které mají rodiče s vyšším vzděláním, nudu rozhodně nezažívají, nebo spíše nezažívají v 74 % případů. 18 % jich nedokáže posoudit, zda nudu zažívá a 8 % dětí nudu spíše zažívá nebo rozhodně zažívá.

Tyto výsledky nejsou překvapující, pokud si uvědomíme, že děti rodičů s vyšším vzděláním navštěvují průměrně více kroužků, které jim zaberou i více volného času a tudíž mají méně prostoru k nudě.

Předpoklad číslo 4 se zde potvrdil.

7 Závěr

Zájmy a volný čas jsou dva pojmy, které spolu velmi úzce souvisejí. Vždyť ve svém volném čase provozujeme činnosti, které vycházejí z našich zájmů, děláme je dobrovolně a baví nás. Velmi důležitý je zejména volný čas dětí. Pokud se ho naučí trávit tím správným způsobem, dá se předpokládat, že to zprostředkovaně předají i dalším generacím.

V teoretické části bakalářské práce s názvem *Utváření zájmů dětí mladšího školního věku v kontextu výchovného vlivu rodiny a volnočasových institucí* jsem se zaměřila na základní pojmy, které se vztahují k tématu – volný čas, pedagogika volného času, výchova mimo vyučování, zájmové činnosti, dítě mladšího školního věku, rodina a její výchovné vlivy a organizace zabývající se volným časem. Při zpracování jsem vycházela z literatury a dále z internetových zdrojů, které se danou problematikou zabývají.

V praktické části jsem nejprve zmapovala nabídku volnočasových institucí v Českém Krumlově a poté provedla výzkumné šetření na základních školách rovněž v Českém Krumlově. Provedla jsem kvantitativní výzkum dotazníkovou metodou. Pomocí dotazníků jsem zjišťovala, jak žáci mladšího školního věku základních škol v Českém Krumlově tráví svůj volný čas a zda ho tráví dle svých představ. Pomocí dotazníků určených pro rodiče těchto dětí jsem získala odpovědi na otázky, které zjišťovaly, do jaké míry ovlivňují rozhodnutí svých dětí o tom, jaký kroužek budou navštěvovat, jak budou trávit svůj volný čas a zda je nabídka volnočasových aktivit škol a organizací dostatečná. V kvalitativním výzkumu jsem formou rozhovoru s vedoucími kroužků zjišťovala, jaké děti kroužky navštěvují a co je vedlo k tomu, že si vybraly právě tento kroužek. Také jsem navštívila tři předem vybrané kroužky a pozorovala jednotlivé účastníky a vedoucí při činnosti v zájmových útvarech.

Cílem této práce bylo zmapovat nabídku volnočasových institucí v Českém Krumlově a ukázat, jak velký vliv mají právě rodiče a pedagogičtí pracovníci na to, jaké kroužky děti navštěvují.

Pro získání informací o možnostech trávení volného času v Českém Krumlově jsem využila zejména internetové stránky institucí, které se zabývají volnočasovými aktivitami v tomto městě. Pro získání dalších informací jsem využila výroční zprávy společností Centrum pro pomoc dětem a mládeži, o.p.s. a PRO-SPOTR ČR o.p.s. Z mého výzkumu vyplývá, že v Českém Krumlově je dostatek možností pro děti jak

trávit volný čas. Toto bylo potvrzeno i jejich rodiči. 83 % si jich myslí, že je v okolí dostatek nebo spíše dostatek zařízení nabízejících volnočasové aktivity pro děti a mládež. Pouze 6 % těchto rodičů považuje množství organizací ze spíše nedostatečné nebo nedostatečné.

Pokud se podíváme, jaký vliv mají rodiče na to, jaké kroužky si vybraly jejich děti, zjistíme následující údaje. Z výzkumu vyplynulo, že 94 % dětí mladšího školního věku chodí do zájmových útvarů a téměř 80 % těchto dětí navštěvuje dva a více kroužků. V 38 případech (56 %) děti odpověděly, že si vybraly zájmové kroužky samy a v 34 případech (50 %) jim poradili rodiče. Odpovědi rodičů na tutéž otázku jsou podobné – dle 40 rodičů (59 %) si dítě zvolilo zájmový kroužek samo a 31 rodičů (46 %) svému potomkovi poradilo. Když se rodiče měli vyjádřit k tomu, jaké okolnosti měly vliv na výběr kroužku, odpověděli v 81 %, že to byly zájmy dítěte. Vliv rodičů na děti tedy není zanedbatelný, nicméně o tom kam, bude dítě chodit do zájmového kroužku, rozhoduje především dítě samo.

Vliv pedagogických pracovníků na to, jaké kroužky si děti vybírají, se v této práci nepodařil jednoznačně prokázat. Děti navštěvují zájmové útvary především proto, že je baví věci, které tam dělají (71 %) a druhý nejčastější důvod je, že se tam naučí zajímavé věci (60 %). Děti tedy nevedly jako důvod navštěvování kroužku osobu vedoucích, nicméně výše uvedené skutečnosti jsou především jejich zásluhou.

Cíle práce tedy považují za splněné. Přínos práce spatřuji především v tom, že se rodiče mohou zamyslet, zda jsou svým dětem nápomocni k tomu, aby svůj volný čas trávily smysluplně. Zda jsou pro ně vzorem, který je hodno následovat. Pro pedagogické pracovníky, především ty na základních školách, by tato práce mohla sloužit jako návod k tomu, jaké další kroužky otevřít na školách.

Svou práci bych ukončila citátem slavného francouzského spisovatele a filozofa Denise Diderota *Volný čas tvoří nejdůležitější část našeho života.*

Seznam tabulek

- Tabulka č. 1 Model devíti polí způsobu výchovy podle Čápa
- Tabulka č. 2 Jazykové oddělení DDM
- Tabulka č. 3 Výtvarné oddělení a klubová činnost DDM
- Tabulka č. 4 Hudebně-taneční oddělení DDM
- Tabulka č. 5 Oddělení techniky DDM
- Tabulka č. 6 Oddělení přírodovědy DDM
- Tabulka č. 7 Oddělení sportu DDM
- Tabulka č. 8 Nabídka zájmových kroužků Základní školy Plešivec, Český Krumlov
- Tabulka č. 9 Nabídka zájmových kroužků Základní školy Český Krumlov,
Za Nádražím
- Tabulka č. 10 Nabídka zájmových kroužků Základní školy T. G. Masaryka, Český
Krumlov
- Tabulka č. 11 Nabídka zájmových kroužků Základní školy Český Krumlov, Linecká
- Tabulka č. 12 Nabídka zájmových kroužků Základní školy, Český Krumlov, Kaplická
- Tabulka č. 13 Rozdělení respondentů dle pohlaví
- Tabulka č. 14 Rozdělení respondentů dle věku
- Tabulka č. 15 Množství volného času
- Tabulka č. 16 Nejčastější způsob trávení volného času
- Tabulka č. 17 Nejoblíbenější činnost ve volném čase
- Tabulka č. 18 Pocit nudy ve volném čase
- Tabulka č. 19 Účast v zájmových kroužcích
- Tabulka č. 20 Důvody proč nenavštěvuješ žádný kroužek
- Tabulka č. 21 Počet navštěvovaných kroužků
- Tabulka č. 22 Způsob vybrání zájmového kroužku
- Tabulka č. 23 Spokojenost v kroužku
- Tabulka č. 24 Kde kroužek navštěvuješ
- Tabulka č. 25 Zaměření kroužků v souvislosti s pohlavím dítěte a vzděláním rodičů
- Tabulka č. 26 Důvod navštěvování kroužků
- Tabulka č. 27 Chtěl(a) bys navštěvovat jiný zájmový kroužek?
- Tabulka č. 28 Proč ne jiný kroužek
- Tabulka č. 29 Volný čas dle představ dětí
- Tabulka č. 30 Rozdělení rodičů dle dosaženého vzdělání a pohlaví

- Tabulka č. 31 Společný čas s dětmi
- Tabulka č. 32 Způsob trávení společného času
- Tabulka č. 33 Zájem o volný čas dítěte
- Tabulka č. 34 Víím, jak tráví dítě nejraději volný čas
- Tabulka č. 35 Volnočasové aktivity ve škole
- Tabulka č. 36 Navštěvuje dítě kroužek
- Tabulka č. 37 Výběr kroužku
- Tabulka č. 38 Vliv okolností při výběru kroužku
- Tabulka č. 39 Spokojenost dítěte v kroužku
- Tabulka č. 40 Výše investic do volnočasových aktivit
- Tabulka č. 41 Počet organizací nabízející volnočasové aktivity
- Tabulka č. 42 Proč dítě nenavštěvuje jiný kroužek
- Tabulka č. 43 Navštěvoval rodič kroužek
- Tabulka č. 44 Shoda kroužku rodiče a dítěte
- Tabulka č. 45 Kroužky, které navštěvují děti mladšího školního věku

Seznam grafů

- Graf č. 1 Rozdělení respondentů dle pohlaví
- Graf č. 2 Rozdělení respondentů dle věku
- Graf č. 3 Množství volného času
- Graf č. 4 Nejčastější způsob trávení volného času
- Graf č. 5 Nejoblíbenější činnost ve volném čase
- Graf č. 6 Pocit nudy ve volném čase
- Graf č. 7 Účast v zájmových kroužcích
- Graf č. 8 Důvody proč nenavštěvuješ žádný kroužek
- Graf č. 9 Počet navštěvovaných kroužků
- Graf č. 10 Způsob vybrání zájmového kroužku
- Graf č. 11 Spokojenost v kroužku
- Graf č. 12 Kde kroužek navštěvuješ
- Graf č. 13 Zaměření kroužků v souvislosti s pohlavím dítěte
- Graf č. 14 Důvod navštěvování kroužků
- Graf č. 15 Chceš navštěvovat jiný kroužek
- Graf č. 16 Proč ne jiný kroužek
- Graf č. 17 Volný čas dle představ dětí
- Graf č. 18 Pohlaví rodičů
- Graf č. 19 Dosažené vzdělání
- Graf č. 20 Společný čas s dětmi
- Graf č. 21 Způsob trávení společného času
- Graf č. 22 Zájem o volný čas dítěte
- Graf č. 23 Víím, jak tráví dítě nejraději volný čas
- Graf č. 24 Volnočasové aktivity ve škole
- Graf č. 25 Navštěvuje dítě kroužek
- Graf č. 26 Výběr kroužku
- Graf č. 27 Vliv okolností při výběru kroužku
- Graf č. 28 Spokojenost dítěte v kroužku
- Graf č. 29 Výše investic do volnočasových aktivit
- Graf č. 30 Počet organizací nabízejících volnočasové aktivity
- Graf č. 31 Proč dítě nenavštěvuje jiný kroužek
- Graf č. 32 Navštěvoval rodič kroužek

Graf č. 33 Shoda kroužku dítěte a rodiče

Seznam zkratek

ČČK	– Český červený kříž
ČSTV	– Český svaz tělesné výchovy
DDM	– dům dětí a mládeže
KoCeRo	– komunitní centrum Romů o.p.s.
MŠMT ČR	– Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy České republiky
SHČMS	– Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska

Seznam použité literatury

ČÁP, J.; MAREŠ, J; *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-463-X.

DRAPELA, V. J. *Přehled teorií osobnosti*. 2. vydání Praha: Portál, 1998. ISBN 80 7178-251-3.

DUNOVSKÝ, J. *Dítě a poruchy rodiny*. Praha: Avicenum, 1986. ISBN: 08-040-86.

GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN: 80-85931-79-6.

HELUS, Z. *Dítě v osobnostním pojetí: obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče*. 2. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-628-5.

HEWSTONE, M.; STROEBE, W. *Sociální psychologie*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-092-5.

HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.

JEDLIČKA, R.; KOŤA, J.; KLÍMA, P. *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. 1. vyd. Praha: Themis, 2004. ISBN 80-7312-038-0.

JÚVA, V. et al. *Základy pedagogiky*. Brno: Paido, 2001, ISBN 80-85931-95-8.

KRAUS, B.; POLÁČKOVÁ, V. aj. *Člověk, prostředí, výchova*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.

KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3.

MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1993. ISBN 80-901424-7-8.

MATOUŠEK, O.; KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-226-2.

MATĚJČEK, Z. *Rodiče a děti*. 2. vyd. Praha: Avicenum, 1989.

MOŽNÝ, I. *Sociologie rodiny*. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. ISBN 80-86429-05-9.

NÁPRAVNÍKOVÁ, J. *Kvalitativní výzkum strategií navazování vztahů a odmítání druhých u dětí předškolního věku v mateřské škole*. České Budějovice, 2013. Bakalářská práce. Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, Katedra pedagogiky a psychologie. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Jan Vaněk.

PALOUŠ, R. *K filosofii výchovy*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1991. ISBN 80-04-25390-3.

PÁVKOVÁ, J. a kolektiv. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-7367-423-6.

PIAGET, J.; INHELDEROVÁ, B. *Psychologie dítěte*. (z francouzského originálu přeložila Eva Vyskočilová), 4. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-263-8.

PROCHÁZKA, M. *Sociální pedagogika*. Praha: Grada 2012. ISBN 978-80-247-3470-5.

PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 4. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.

ŘEZÁČ, J. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-48-6.

ŘÍČAN, P.; PITHARTOVÁ, D. *Krotíme obrazovku*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-084-7.

SINGLY, F. *Sociologie současné rodiny*. vyd. 1. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-249-1.

ŠVAŘÍČEK, R.; ŠEĐOVÁ, K. a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. vyd. 1. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

VÁGNEROVÁ, M. *Kognitivní a sociální psychologie žáka základní školy*. Praha: Karolinum, 1999. ISBN 80-246-0818-8.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.

VÁŽANSKÝ, M. *Základy pedagogiky volného času*. 2. vyd. Brno: Print-Typia, 2001. ISBN 80-86384-00-4.

VÁŽANSKÝ, M. SMÉKAL. V., *Základy pedagogiky volného času*. Brno: Paido, 1995. ISBN 80-901737-9-9.

Výroční zpráva Centrum pro pomoc dětem a mládeži, o.p.s. Český Krumlov: CPDM, o.p.s., 2013.

Výroční zpráva obecně prospěšné společnosti PRO-SPORT ČR o.p.s. Český Krumlov: PRO-SPORT o.p.s., 2013.

Seznam použitých internetových zdrojů

BOCAN, M.; et.al. *Děti v ringu dnešního světa*. Praha: Národní institut dětí a mládeže Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, 2012. ISBN 978-80-87449-24-0. Dostupné také z: <http://www.nidm.cz/userfiles/file/KPZ/vystupy/01-vyzkumy/deti-v-ringu-dnesniho-sveta.pdf>.

ČESKO. Vyhláška číslo 74/2005 Sb., ze dne 9. února 2005 o zájmovém vzdělávání. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2005, částka 20. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/vyhlaska-c-74-2005-sb-1>.

ČESKO. Zákon číslo 561/2004 Sb., ze dne 24. září 2004 o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2004, částka 190. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/novy-skolsky-zakon>.

DŮM DĚTÍ A MLÁDEŽE ČESKÝ KRUMLOV. *Nabídka zájmových útvarů* [online]. Dům dětí a mládeže Český Krumlov, © 2008 - 2014 [cit. 2014-2-20]. Dostupné z: <http://www.ddm.ckrumlov.cz/cz/pravidelna-cinnost-na-skolni-rok-2013-2014/3/>.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Rámcový vzdělávací program* [online]. MŠMT, © 2013-14. [cit. 2014-1-20]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/>.

SKAUTING. *Stanovy Junáka*. [online]. Junák - svaz skautů a skautek, ČR © 2011 [cit. 2013-9-10]. Dostupné z: <http://www.skaut.cz/>.

ZÁKLADNÍ ŠKOLA ČESKÝ KRUMLOV, KAPLICKÁ 151. *Zájmové kroužky* [online]. Základní škola Český Krumlov, © 2014 [cit. 2014-2-20]. Dostupné z: <http://www.zskrumlov.cz/>.

ZÁKLADNÍ ŠKOLA LINECKÁ, ČESKÝ KRUMLOV. *Školní družina při ZŠ Linecká*. [online]. ZŠ Linecká, © 2014 [cit. 2014-2-20]. Dostupné z: <http://www.zslinecka.cz/>.

ZÁKLADNÍ ŠKOLA PLEŠIVEC, ČESKÝ KRUMLOV. *Zájmové kroužky – nabídka*. [online]. ZŠ Plešivec, © 2014 [cit. 2014-2-20]. Dostupné z: <http://www.zsplesivec.cz/>.

ZÁKLADNÍ ŠKOLA T. G. MASARYKA, ČESKÝ KRUMLOV. *Zájmové kroužky*. [online]. Základní škola T. G. Masaryka, © 2013 [cit. 2014-2-20]. Dostupné z: <http://www.zstgm-ck.cz/>.

ZÁKLADNÁ ŠKOLA ZA NÁDRAŽÍM, ČESKÝ KRUMLOV. *Kroužky a volnočasové aktivity*. [online]. ZŠ Za Nádražím, © 2013 [cit. 2014-2-20]. Dostupné z: <http://www.zsnadrazi.cz/>.

ZÁKLADNÍ UMĚLECKÁ ŠKOLA ČESKÝ KRUMLOV [online]. © 2014, poslední aktualizace 27.2.2014. [cit. 2014-2-27]. Dostupné z: <http://www.zus-ceskykrumlov.cz/>.

Přílohy

Seznam příloh:

Příloha č. 1 Tabulka číslo 45: Kroužky, které navštěvují děti mladšího školního věku

Příloha č. 1 Dotazník pro děti

Příloha č. 3 Dotazník pro rodiče

Příloha č. 4 Vyplněný dotazník pro děti

Příloha č. 5 Vyplněný dotazník pro rodiče

Příloha č. 6 Fotografie z kroužků

Příloha č. 1

Tabulka č. 45 Kroužky, které navštěvují děti mladšího školního věku

KROUŽEK	CHLAPCI (rodiče s vyšším vzděláním)	DÍVKY (rodiče s vyšším vzděláním)	CHLAPCI (rodiče s nižším vzděláním)	DÍVKY (rodiče s nižším vzděláním)
judo	–	–	1	1
fotbal	5	1	1	–
karate	1	3	–	–
tenis	2	4	–	–
florbal	8	–	–	–
gymnastika	1	6	–	1
plavání	10	5	4	–
volejbal	8	1	–	–
badminton	1	–	–	–
pink ponk	2	1	1	1
Sokol	3	1	–	–
bruslení	–	2	–	–
taekwondo, aikido	–	2	–	–
kytara	2	–	–	–
zpěv ve sboru	4	2	–	–
hudební nauka	5	2	3	–
house	3	1	–	–
kytara	2	5	1	1
klavír	2	2	2	–
flétna	1	4	–	–
trubka	1	–	–	–
buben	1	–	–	–
Hokusy, pokusy	2	–	–	–
turistický kroužek	–	1	–	–
fotokroužek	2	5	–	–

šachy	3	–	–	–
biologický kroužek	1	–	–	–
rybářský kroužek	1	–	–	–
dyslektický kroužek	1	–	–	–
Skaut	2	3	–	–
koně	1	2	–	–
angličtina	3	3	2	–
němčina	1	–	–	–
výtvarka	5	10	1	1
mažoretky	–	1	–	–
tanec	1	5	3	1
hip hop	–	3	–	–
balet	–	1	–	–
tvořivá dílna	–	1	–	–
módní doplňky	–	3	–	–
keramika	2	5	–	1
hasiči	–	1	–	–
deskové hry	–	1	–	–
autoškola	–	–	–	1
celkem	87	87	19	7

Zdroj: vlastní

Příloha č. 2

Dotazník pro děti

Ahoj.

Chtěla bych tě poprosit o vyplnění dotazníku, který se zajímá o to, jak trávíš volný čas. Dotazník **nemusíš** podepisovat. Udělej křížek u odpovědi, která se Tě týká. Za vyplnění Ti moc děkuji. Pokud nebudeš něčemu rozumět, můžeš se na mne kdykoliv obrátit.

Jana Hrbáčková, e-mail: jahrbackova@seznam.cz

1. Dotazník vyplňuje?

chlapec 😊

dívka 😊

2. Kolik je Ti let?

6-8 let 😊😊😊😊😊😊😊😊

9-11 let 😊😊😊😊😊😊😊😊😊😊😊😊😊😊

3. Kolik si myslíš, že máš volného času (čas kdy se neučíš ve škole a nespíš)?

málo 😊

ani málo, ani moc 😊

hodně 😊

4. Přečti si následující možnosti a zaškrtni ty, které se Tě týkají nejčastěji.

Jak trávíš svůj volný čas? 😊

doma - hraji si

doma – u televize nebo počítače

venku s kamarády

chodím do zájmových kroužků

trávím ho s rodiči (hry, výlety, kino, sportujeme)

jinak (napíš jak)

5. Co děláš *nejraději* ve svém volném čase?

Prosím vypiš.

.....
.....
.....
.....

6. Myslíš si, že zažíváš ve volném čase pocit nudy?

- rozhodně ano 😞
- spíše ano 😞
- spíše ne 😊
- rozhodně ne 😊
- nevím 😐

7. Navštěvuješ nějaký zájmový kroužek? 😊

- ano
- ne

8. Pokud nenavštěvuješ žádný zájmový kroužek, zaškrtni proč.

Pokud kroužek navštěvuješ, přeskoč tuto otázku a pokračuj dál. 😐

- kroužek u nás není
- rodiče mi to zakázali
- nemám zájem navštěvovat kroužek
- jiné důvody (napiš jaké)

V dotazníku pokračuje ten, který odpověděl, že navštěvuje zájmový kroužek.

9. Kolik zájmových kroužků navštěvuješ? 😞

Napiš počet

10. Vybral (a) jsi si tento zájmový kroužek sám (sama)? 😊

- ano, úplně sám (a)
- poradili mi rodiče
- poradila mi paní učitelka (pan učitel)
- poradil mi kamarád (ka)

11. Když vzpomínáš na kroužky, jak Tě celkově baví?

- vždycky mě baví 😊
- většinou mě baví 😊
- někdy mě baví, někdy nebaví 😞
- většinou mě nebaví 😞
- nebaví mě 😞

12. Kde kroužek (kroužky) navštěvuješ? 😊

- ve školní družině, či klubu (tedy zůstáváš ve škole)
- v Domě dětí a mládeže
- v Základní umělecké škole
- jinde (napiš kde)

13. Jaké kroužky navštěvuješ? Prosím vypiš.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

14. Proč navštěvuješ kroužek (kroužky)? 😊

- baví mě, co tam děláme
- kvůli kamarádům
- naučím se zajímavé věci
- přáli si to rodiče
- nechci se nudit
- nechodím tam rád (a)

15. Chtěl (a) bys navštěvovat jiný zájmový kroužek? 😊

- ano
- ne

16. Pokud bys chtěl (a) navštěvovat jiný zájmový kroužek, proč do něj nechodíš? 😞

- rodiče mi to zakazují
- rodiče nemají dostatek peněz
- nemám dostatek času
- kroužek není v našem městě
- nemám zájem navštěvovat jiný zájmový kroužek

17. Jak a kde bys chtěl (a) trávit volný čas, pokud by záleželo pouze na tobě?

.....

.....

.....

.....

Za vyplnění dotazníku Ti děkuji!

Příloha č. 3

Dotazník pro rodiče

Milí rodiče,

Dovoluji si Vás poprosit o anonymní vyplnění tohoto dotazníku. Získané údaje budou použity pouze pro mou bakalářskou práci, u které jsem si zvolila téma: Utváření zájmů dětí mladšího školního věku v kontextu výchovného vlivu rodiny a volnočasových institucí.

Prosím o odpověď na všechny otázky. Pokud není uvedeno jinak, označte pouze jednu odpověď.

Předem Vám děkuji za spolupráci, za Vaši otevřenost a upřímnost při vyplňování dotazníku.

Jana Hrbáčková, studentka Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, obor Sociální pedagogika.

1. Jakého jste pohlaví?

- muž žena

2. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- základní vzdělání
 střední vzdělání s výučním listem
 střední vzdělání s maturitou
 vyšší odborné vzdělání
 vysokoškolské vzdělání

3. Jak často trávíte společný čas se svými dětmi?

- každý den
 1 až 3 x týdně
 jen o víkendu a dovolené
 občas
 nikdy
 nezajímá mě to

4. Jak nejčastěji trávíte společný volný čas s dětmi? Možno označit více odpovědí.

- sportujeme spolu s dítětem
- chodíme na vycházky
- chodíme společně na kulturní akce
- hrajeme si společně
- díváme se společně na televizi
- jinak (uved'te jak)

5. Jak byste zhodnotil (a) své možnosti zajímat se o to, jak Vaše dítě tráví svůj volný čas?

- volný čas dítěti plánuji
- zajímám se o to, jak dítě tráví volný čas
- zajímám se jen zřídka
- dávám dětem volnost
- vůbec se nezajímám

6. Máte představu o tom, jak Vaše dítě tráví nejráději svůj volný čas?

- určitě ano
- spíše ano
- nejsem si jistý(á)
- spíše ne
- určitě ne

7. Organizuje škola nějakou volnočasovou aktivitu pro děti (např. kroužky)?

- ano
- ne
- nevím

8. Navštěvuje Vaše dítě nějaký zájmový kroužek? Pokud ano, napište počet kroužků, které navštěvuje.

ano počet

ne

9. Vybralo si tento zájmový kroužek samo?

ano

po poradě s rodiči

vybrali jsme ho my

doporučili mu ho ve škole

doporučil (a) mu ho kamarád (ka)

10. Jaké okolnosti měly vliv na výběr kroužku? Možno označit více odpovědí.

zájmy Vašeho dítěte

dostupnost kroužku v dané lokalitě

Vaše finanční možnosti

Vaše časové možnosti (např. doba konání kroužku)

jiné (uveďte)

11. Do jaké míry si myslíte, že je Vaše dítě v kroužku spokojené?

určitě spokojené

spíše spokojené

nejsem si jistý(á)

spíše nespokojené

nespokojené

12. Kolik jste ochotni investovat do volnočasové aktivity svých dětí měsíčně?

méně než 100 Kč

100-500 Kč

500-1000 Kč

více než 1000 Kč

13. Myslíte si, že je ve Vašem okolí dostatek zařízení (organizací) nabízejících volnočasové aktivity pro děti a mládež?

- určitě dostatek
- spíše dostatek
- nedokážu posoudit
- spíše nedostatek
- nedostatek

14. Pokud Vaše dítě chce navštěvovat ještě jiný kroužek a nemůže. Z jakého důvodu? Možno označit více odpovědí.

- již má hodně kroužků
- je časově nedostupný (např. brzy odpoledne)
- je dopravně nedostupný (velká vzdálenost)
- je finančně nedostupný
- nechce navštěvovat jiný kroužek

15. Navštěvoval (a) jste ve věku svého dítěte nějaký zájmový kroužek?

- ano
- ne

16. Pokud jste na předchozí otázku odpověděl (a) ano, shodovalo se zaměření kroužku se zaměřením kroužku Vašeho dítěte?

- ano
- ne

Za vyplnění dotazníku Vám velice děkuji.

Příloha č. 4

Vyplněný dotazník pro děti

Ahoj.

Chtěla bych tě poprosit o vyplnění dotazníku, který se zajímá o to, jak trávíš volný čas. Dotazník **nemusíš** podepisovat. Udělej křížek u odpovědi, která se Tě týká. Za vyplnění Ti moc děkuji. Pokud nebudeš něčemu rozumět, můžeš se na mne kdykoliv obrátit.

Jana Hrbáčková, e-mail: jahrbackova@seznam.cz

1. Dotazník vyplňuje?

chlapec 😐

dívka 😞

2. Kolik je Ti let?

6-8 let 😊😊😊😊😊😊😊😊

9-11 let 😊😊😊😊😊😊😊😊😊😊😊😊

3. Kolik si myslíš, že máš volného času (čas kdy se neučíš ve škole a nespíš)?

málo 😞

ani málo, ani moc 😐

hodně 😊

4. Přečti si následující možnosti a zaškrtni ty, které se Tě týkají nejčastěji.

Jak trávíš svůj volný čas? 😊

doma - hraji si

doma – u televize nebo počítače

venku s kamarády

chodím do zájmových kroužků

trávím ho s rodiči (hry, výlety, kino, sportujeme)

jinak (napíš jak)

5. Co děláš *nejraději* ve svém volném čase?

Prosím vypiš.

spím

6. Myslíš si, že zažíváš ve volném čase pocit nudy?

- rozhodně ano 😞
- spíše ano 😞
- spíše ne 😊
- rozhodně ne 😊
- nevím 😊

7. Navštěvuješ nějaký zájmový kroužek? 😊

- ano
- ne

8. Pokud *nenavštěvuješ* žádný zájmový kroužek, zaškrtni proč. Pokud kroužek navštěvuješ, přeskoč tuto otázku a pokračuj dál. 😊

- kroužek u nás není
- rodiče mi to zakázali
- nemám zájem navštěvovat kroužek
- jiné důvody (napiš jaké)

V dotazníku pokračuje ten, který odpovéděl, že navštěvuje zájmový kroužek.

9. Kolik zájmových kroužků navštěvuješ? 😊

Napiš počet4.....

10. Vybral (a) jsi si tento zájmový kroužek sám (sama)? 😊

- ano, úplně sám (a)
- poradili mi rodiče
- poradila mi paní učitelka (pan učitel)
- poradil mi kamarád (ka)

11. Když vzpomínáš na kroužky, jak Tě celkově baví?

- vždycky mě baví 😊
- většinou mě baví 😊
- někdy mě baví, někdy nebaví 😐
- většinou mě nebaví 😐
- nebaví mě 😐

12. Kde kroužek (kroužky) navštěvuješ? 😊

- ve školní družině, či klubu (tedy zůstáváš ve škole)
- v Domě dětí a mládeže
- v Základní umělecké škole
- jinde (napiš kde)

13. Jaké kroužky navštěvuješ? Prosím vypiš.

keramika, potokroužek, fleka na,
gymnastika

14. Proč navštěvuješ kroužek (kroužky)? 😊

- baví mě, co tam děláme
- kvůli kamarádům
- naučím se zajímavé věci
- přáli si to rodiče
- nechci se nudit
- nechodím tam rád (a)

15. Chtěl (a) bys navštěvovat jiný zájmový kroužek? 😊

- ano
- ne

16. Pokud bys chtěl (a) navštěvovat jiný zájmový kroužek, proč do něj nechodíš? 😞

- rodiče mi to zakazují
- rodiče nemají dostatek peněz
- nemám dostatek času
- kroužek není v našem městě
- nemám zájem navštěvovat jiný zájmový kroužek

17. Jak a kde bys chtěl (a) trávit volný čas, pokud by záleželo pouze na tobě?

s kamarádkami venku

.....

.....

.....

.....

.....

Za vyplnění dotazníku Ti děkuji!

Příloha č. 5

Vyplněný dotazník pro rodiče

Milí rodiče,

Dovoluji si Vás poprosit o anonymní vyplnění tohoto dotazníku. Získané údaje budou použity pouze pro mou bakalářskou práci, u které jsem si zvolila téma: Utváření zájmů dětí mladšího školního věku v kontextu výchovného vlivu rodiny a volnočasových institucí.

Prosím o odpověď na všechny otázky. Pokud není uvedeno jinak, označte pouze jednu odpověď.

Předem Vám děkuji za spolupráci, za Vaši otevřenost a upřímnost při vyplňování dotazníku.

Jana Hrbáčková, studentka Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, obor Sociální pedagogika.

1. Jakého jste pohlaví?

- muž žena

2. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- základní vzdělání
 střední vzdělání s výučním listem
 střední vzdělání s maturitou
 vyšší odborné vzdělání
 vysokoškolské vzdělání

3. Jak často trávíte společný čas se svými dětmi?

- každý den
 1 až 3 x týdně
 jen o víkendu a dovolené
 občas
 nikdy
 nezajímá mě to

4. Jak nejčastěji trávíte společný volný čas s dětmi? Možno označit více odpovědí.

- sportujeme spolu s dítětem
- chodíme na vycházky
- chodíme společně na kulturní akce
- hrajeme si společně
- díváme se společně na televizi
- jinak (uveďte jak)

5. Jak byste zhodnotil (a) své možnosti zajímat se o to, jak Vaše dítě tráví svůj volný čas?

- volný čas dítěti plánuji
- zajímám se o to, jak dítě tráví volný čas
- zajímám se jen zřídka
- dávám dětem volnost
- vůbec se nezajímám

6. Máte představu o tom, jak Vaše dítě tráví nejraději svůj volný čas?

- určitě ano
- spíše ano
- nejsem si jistý(á)
- spíše ne
- určitě ne

7. Organizuje škola nějakou volnočasovou aktivitu pro děti (např. kroužky)?

- ano
- ne
- nevím

8. Navštěvuje Vaše dítě nějaký zájmový kroužek? Pokud ano, napište počet kroužků, které navštěvuje.

ano počet4.....

ne

9. Vybralo si tento zájmový kroužek samo?

ano

po poradě s rodiči

vybrali jsme ho my

doporučili mu ho ve škole

doporučil (a) mu ho kamarád (ka)

10. Jaké okolnosti měly vliv na výběr kroužku? Možno označit více odpovědí.

zájmy Vašeho dítěte

dostupnost kroužku v dané lokalitě

Vaše finanční možnosti

Vaše časové možnosti (např. doba konání kroužku)

jiné (uved'te)

11. Do jaké míry si myslíte, že je Vaše dítě v kroužku spokojené?

určitě spokojené

spíše spokojené

nejsem si jistý(á)

spíše nespokojené

nespokojené

12. Kolik jste ochotni investovat do volnočasové aktivity svých dětí měsíčně?

méně než 100 Kč

100-500 Kč

500-1000 Kč

více než 1000 Kč

13. Myslíte si, že je ve Vašem okolí dostatek zařízení (organizací) nabízejících volnočasové aktivity pro děti a mládež?

- určitě dostatek
- spíše dostatek
- nedokážu posoudit
- spíše nedostatek
- nedostatek

14. Pokud Vaše dítě chce navštěvovat ještě jiný kroužek a nemůže. Z jakého důvodu? Možno označit více odpovědí.

- již má hodně kroužků
- je časově nedostupný (např. brzy odpoledne)
- je dopravně nedostupný (velká vzdálenost)
- je finančně nedostupný
- nechce navštěvovat jiný kroužek

15. Navštěvoval (a) jste ve věku svého dítěte nějaký zájmový kroužek?

- ano
- ne

16. Pokud jste na předchozí otázku odpověděl (a) ano, shodovalo se zaměření kroužku se zaměřením kroužku Vašeho dítěte?

- ano
- ne

Za vyplnění dotazníku Vám velice děkuji.

Příloha č. 6

Fotografie z kroužků

Keramický kroužek

Zdroj: ZŠ Plešivec, 2014, [online]

Krumlovští pištci – Písklata, Pištci

Zdroj: vlastní